

2-302

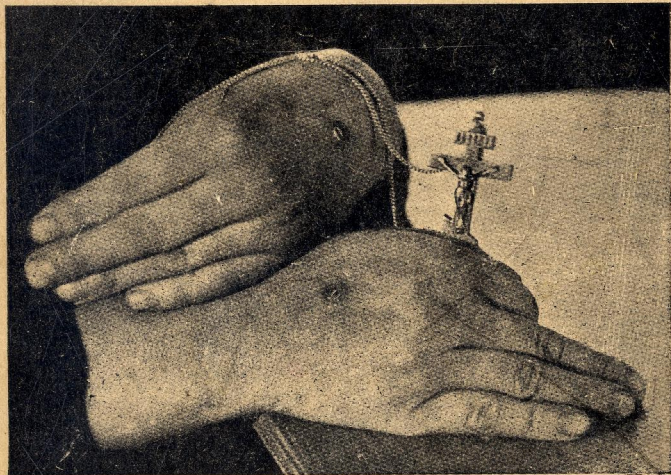
НАСТЯ ВОЛОШИН ДІВЧИНА ЗІ СТИГМАМИ

ПЕРША ЧАСТИНА

ІСТОРІЯ СТИГМАТИЗАЦІЇ

НАПИСАВ

О. ДР. Г. КОСТЕЛЬНИК

Настя Волошин

06
10

22.302

НАСТЯ ВОЛОШИН ДІВЧИНА ЗІ СТИГМАМИ

ПЕРША ЧАСТИНА

ІСТОРІЯ СТИГМАТИЗАЦІЇ

НАПИСАВ

О. ДР. Г. КОСТЕЛЬНИК

Рабочий

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

Л Ь В І В

1 9 3 6

Н А К Л А Д О М

А В Т О Р А

9210.211
Ч. 5140/К.

Книжка не містить нічого, що противилося би науці віри і моралі, тому дозволюється печатати.

У Львові, дня 27 березня 1936.

Від греко-кат. Митрополичого Ординаріату

† АНДРЕЙ
Митрополит

Всі права застережені
Alle Rechte vorbehalten
Copyright by the author

Дохід з розпродажі цієї книжки призначений на фонд для удержання Насті Волошин

Друкарня „Бібльос“, — Львів, вул. Японська ч. 7. — Тел. ч. 214-78

I

ЯК Я ПІЗНАВ НАСТЮ

В одній із наших розмов про Настю Волошин о. Др. В. Лаба, професор Духовної Академії, мій найближчий приятель ще з наших теологічних студій, сказав до мене: „Що ти ціле життя шукав, це й найшов“. Він мав на думці саме Настю з її стиґмами та з чудесними явищами, що з цим зв'язані.

„Стиґма“ це грецьке слово, а значить: уколення, знамено. В церковній літературі це слово означає Христові рани; отже людина зі стиґмами (чи стиґматизована) це людина з Христовими ранами на своєму тілі.

Через цілу цю книжку тягнеться ланцюг, а властиво ціла система незвичайних, неймовірних речей. Коли читаємо про такі явища, то хочемо знати „духову легітимацію“ автора, бо він тут виступає в характері свідка. Це нам улекшує зайняти становище до того, про що він пише. Ця вимога тяжить також на мені, як на авторі цієї книжки, й тому тут на вступі мушу сказати дещо про самого себе.

Невдовзі по скінченні (теологічних і філософічних) студій я прийшов до переконання, що шкільна наука, особливо психологія (наука про душу), занадто зв'язана загальним, щоденним людським досвідом — тим чуттям, яке я пізніше назвав „чуття буденности“; всякі дивніші явища, що не годяться з перспективою „чуття буденности“, шкільна наука приймає щойно по довшій борні, яка є аналогічна до горячки організму, що попав у недугу.

Завсіди в житті я був самостійний у думанні і завсіди шукав „глибшої правди“. Ідучи тим шляхом, я став студіювати спиритизм, медіумізм, гіпнотизм, теософію. Я й збирав такі незвичайні явища, коли вважав їх за більше характеристичні, то з книжок, то з часописів, то від людей — особливо від моїх гімназійних учнів. Я задумував колись написати книжку про ті речі, та досі ще не встиг. Наведу тут одну таку подію, бо вона придасться нам для кращого розуміння „апортів“ Насті („апорт“ це річ принесена духом).

Мій довголітній учень у гімназії Микола Л. мав 5 років у часі польсько-української війни, а походить він з одного підльвівського села. Один із українських вояків, що були на постой в домі Миколи Л., дуже любив малого Микольця, часто брав його на коліна, бавився з ним і щодня давав йому дві кісточки цукру (для невійськових тоді цукор був недоступний). Той жовнір, пострілений ворожою кулею, погіб таки на очах малого Микольця. Батько Микольця справив йому похорон. Десять тижнів сниться малому Микольцеві, що жовнір прийшов до нього, бавився з ним цілу ніч, а коли відходив, сказав до нього: „Не забудь, коли збудишся, що під подушкою маєш дві кісточки цукру“. Так дійсно й було. Це повторялося ніч у ніч майже впродовж цілого року, аж Микольць став ходити до школи. Родичі й били Микольця, бо посуджували його, що він відкись той цукор бере, але він міг дати тільки таку відповідь, що це йому приносить той жовнір, котрий і за життя мав звичай так обдаровувати його.

Студіюючи спиритизм, я по якомусь часі сам на собі помітив, що це наче опіум, що тут легко можна попасти в манію, тому треба на себе вважати, щоб

не зірвати з „природою“. Кожний на це згодиться, що ціле буття мусить творити одну систему, що в ньому все з усім мусить бути пов'язане — і те, що ми називаємо „природа“, і те, що називаємо „надприрода“. Це й було для мене ідеалом у моїх філософічних і теологічних працях, щоб я звів у гармонію „природу“ і „надприроду“, науку і віру. Тому я мусів слідити за модерною біологією, фізикою, астрономією й іншими науками.

Моя загальна методична засада така: Ніяких див та чудес згори не виключати; якщо вони добре утверджені як факти, то треба їх сміло признати; не вільно деформувати явищ, щоб рятувати свою теорію; треба старатися все пояснювати природно, якнайдалше можна, але „природі“ не можна згори ставити ніяких меж, ані форм; отже, коли „природа“ доводить нас до „надприроди“ (Бог, духи), то й це треба признати. Справжня й плідна критичність не в негачії дивних явищ, але в умілому підгляданні тайн життя-буття.

Ту саму методику стосував я також до стиґматизованої Насті Волошин.

* * *

Про Настю Волошин, як стиґматизовану, я довідався вперше з львівського часопису „Wiek Nowy“ в перших днях жовтня 1935 р. Своім звичаєм я відложив собі витинки з цього часопису і навіть надумувався поїхати до Насті, до села Млини коло Краківця, повіт Яворів. Та я не поїхав, бо зі Львова до Млинів не легка дорога, чужа епархія, незнайомий місцевий священик, тому я мав таке почуття, що непрошеному мені не випадає їхати. Опісля про Настю часописи стали всяке писати і я перестав нею

цікавитися, думаючи собі: якщо ця справа поважна, то вона сама собою мусить виплисти зіпід каламутної води. Під кінець жовтня мені було відоме, що Настя знаходиться на лікарській обсервації у львівському шпиталі, але де саме, цього я не знав.

Переломовим днем у мому відношенні до Насті була неділя 10 листопада 1935. Перед полуднем був я в ректора Малої Семинарії, о. Мих. Хавлюка, а він мені оповів, що перед кількома днями був у тому шпитальному відділі (для нервово й умово недужих), де уміщена Настя Волошин; жалував, що її самої не бачив, але чув від пань, які її відвідували, що вона дійсно має стигматичні рани, що робить дуже добре вражіння, та відчуває себе дуже нещасною між психічно недужими: плаче і просить, щоб її рятувати. Я сказав: коли так, то конче треба тою дівчиною зайнятися і то зараз. По дорозі з Малої Семинарії до св. Юрія я думав про це. Мене „вчепився“ образ благородних старців Нікодима і Йосифа з Ариматеї в день великої п'ятниці, коли вони призналися до розп'ятого, вже мертвого Христа. В мому серці повторився їх біль, сум, стид і рішучість — аж мені сльози покотилися з очей. Чому мене обняла така сильна симпатія до Насті, я тоді сам не знав справжньої причини, і тут ще читачеві її не зраджу. Вона далі вирине сама собою.

Але завважу, що я нічого не перебільшую, ані не прикрашую, а скрупулятно стараюся і в цілій книжці старатисьму віддати тільки дійсність. Ця дійсність така велика, що власне треба штуки, щоб її гідно схопити.

По проповіді, яку я мав на „дванадцятці“ в архикатедрі св. Юрія, я пішов до Митрополита і розповів те, що довідався про Настю Волошин, та просив, щоб мені було вільно в імені Митрополита ще з кимсь

піти до шпиталю для дослідження дійсного стану; а якщо справа виявиться поважною, то треба буде дівчиною зайнятися. Митрополит дуже радо згодився на мою пропозицію, сказав, щоб я дібрав собі одного або й двох священників та щоб опісля поінформувати його про вислід.

Я попросив оо. крилошан Дра В. Лабу й А. Ковальського, що згодилися піти зі мною до шпиталю. Митрополитові хтось був сказав, що Настю взяли на Кульпарків (до заведення для божевільних). Від о. крил. Ковальського ми зараз телефонічно запитали про це в шпиталі, відки нам відповіли, що Настя в них, а не на Кульпаркові, і згодилися, щоб ми її відвідали 11 листопада в 11 годині. Але 11 листопада було державне свято, то ми порадилися і телефонічно відложили свою візиту на 12 листопада (вівторок) в 11 годині.

На означений час ми три пішли до шпиталю. Урядуючий лікар, Др. Ерб, прийняв нас в ординаційній кімнаті і поінформував нас, що лікарська обсервація над Настею вже закінчена, що вона може хочби й зараз покинути шпиталь, щоб тільки згодилася на це адміністраційна влада, яка передала Настю до шпиталю на обсервацію. Лікар описав нам Настю як гідну й розумну дівчину, спадково необтяжену, неістеричну, тільки релігійно переніжнену; а на її рани лікарі дивляться як на „реакцію на істеричному підложі“ — бо вони не мають іншої „шуфлядки“, де можна би помістити тип її ран. Притім лікар забезпечився, кажучи: „ми не ставимо ніяких остаточних тверджень“. Я відповів лікареві, що до тої їхньої „шуфлядки“ можна би впакувати всі історичні, признані стигматизовані особи — а він відповів: „я в це не входжу“.

Лікар привів до нас Настю і залишив нас самих

з нею. Мій Боже, коли тепер пригадую собі ту нашу стрічу, якжеж інакше дивлюся на неї тепер, ніж тоді! Колись може будуть писати найкращі новелі (оповідання) про ту нашу стрічу. Ми гляділи на Настю звичайними очима, а вона на нас ясновидючими.

Настя ввійшла до кімнати в короткому жовтому кожушку, обі руки в кишенях кожушка, зелена хустина на голові, спідниця пестра, коротка, на ногах чоботи. Типова сільська дівчина, добре збудована (давніше важила 78 клг, тепер 71 клг, висока 161 см), білявка, румяна на лиці, з розумними й милими, синіми очима. Усміхнена, привіталася з нами, всіх нас поцілувала в руку, й знову сховала руки до кишень. Посумніла щойно тоді, коли нам описувала, чому їй у шпиталі тяжко. З усього мені вбилися в пам'ять її слова: „Тут дуже кленуть (пацієнти), а я того не можу слухати“. Щойно на нашу просьбу витягнула руки з кишень, показала нам свої рани на руках, на ногах і навіть ту на грудях. Рана на грудях, по лівому боці, повздовжна, 3 см довга, $\frac{1}{2}$ см широка; рани на руках та ногах такі, як від проколення грубим цвяхом; на руках менші, з обох боків; на ногах більші, тільки з горішнього боку. Ті рани ніколи не ховаються, але завсіди їх видно. Шість тижнів пізніше, коли я вже добре заглянув у стидливу Настину душу, у Млинах я поставив запит Насті: Якжеж ти відважилася показати нам тоді також рану на грудях? А вона відповіла: „Прошу отця, не було вибору! Хоч світ палився під мною, я мусіла це зробити, бо я знала, що від отців залежить мій рятунок“. Читач щойно далі зрозуміє власне значіння цих її слів.

У шпиталі ми довше розмовляли з Настею і дуже нам подобалися її відповіді і її поведінка. Ми їй обіцяли, що будемо старатися, щоб її випустили зі шпи-

тало, а вона нам звірилася, що Сестри Василіянки з вул. Потоцького приходили до неї й готові її взяти до свого монастиря. Потішену лишили ми Настю в шпиталі, а вертаючи, по дорозі ми обмінювалися своїми спостереженнями та вражіннями. Всім трьом впало нам в очі, що Настя якось відразу „причепилася“ до мене: завсіди говорила „прошу отця“, ніколи „прошу отців“, і взагалі цілу увагу звертала на мене, хоч і відповідала на питання моїх товаришів. Я це пояснював тим, що вона — тому, що я сивий — мусіла мене вважати за найстаршого. Ми всі три погоджувалися в тому, що Настя дуже природна дівчина, певна себе, без усякої біготерії та похнюпленості. Я мав навіть якесь таке вражіння, начеб ті стигми „заблукалися“ не на своє місце — на звичайну нашу сільську дівчину, в якій не мають ніякого духового підложка для себе. На моє питання Настя відповіла, що вона „бажала собі таких ран“. На цій основі мені здавалося, що Настя мусіла „вмовити в себе“ стигматичні рани. Ціла її проблема (загадка) спершу здавалася мені дрібна і „природна“.

Але як я став відкривати й студіювати факти, проблема Насті щораз більше росла перед мною. Нині подивляю Настю за її смиренність і ту ніжну природність, що вона ніколи нічого не скаже про себе, коли це могло би виходити на її самохвальбу, або якусь театральність. Чомуж та дівчина не сказала нам уже в шпиталі: Я вже три дні чекаю отців, ви мали вчора прийти, а чомусь не прийшли...?

Щойно згодом Настя звірилася з тим спершу Сестрам у монастирі, а потім і мені. Вона ще й більше відкрила нам з того, що про нас телепатично знала вже тоді, коли ми прийшли до неї до шпиталю. Вже в Млинах вона в екстазі довідалася, що один „па-

стир“ зі сходу займеться нею; в неділю 10 листопада „відчула“, що трьох священників має до неї в понеділок прийти, щоб їй допомогти. В тих днях вона дуже молилася про рятунок, і я нині не сумніваюся, що це так її молитва діяла на мене в ту неділю, як я ходив до Митрополита в її справі. Коли Настя в шпиталі побачила мене, внутрішній голос якстій сказав їй, що це той „пастир“, котрий нею займеться, і відчула, що я займаюся „такими речами“. Отже зрозуміло, чому вона в шпиталі так „причепилася“ до мене.

С. Софронії Ерделі, що перша з СС. Василіянок відвідала її в шпиталі, Настя пізніше звірилася: „А я знаю, що Мати сказала, коли Мати перший раз вернула від мене до монастиря. Мати сказала до ігумені: Мати, я Настю бачила! А всі Сестри мов пташки зібралися довкола Матери і слухали, що Мати оповідала“.

Критичний читач нехай тут ще не дає волі своїй критиці, нехай це відложить на кінець книжки.

II

„ЗНАК, КОТРОМУ БУДУТЬ ПРОТИВИТИСЯ“

В четвер 14 листопада СС. Василіянки взяли Настю до свого монастиря. В воєвідстві згодилися на це під тою умовиною, що Настя ні на один день не віддаляться зі Львова. До Млинів сходилися до Насті тисячі народу, а на це адміністраційна влада не могла спокійно дивитися.

Сестри взяли Настю до монастиря з милосердя — і то саме в тому часі, коли її слава перебувала найтяжчу крізу. Мати ігуменя навіть висловила перед мною побоювання, щоб Настя не внесла до монастиря якогось замішання.

Завдяки своїй стигматизації Настя стала „знаком, котрому будуть противитися“, як старець Симеон сказав про Христа. По перших часописних звістках про Настю, котрі тільки стверджували факт її стигматизації, наступила реакція в формі „критики“. На приказ староства Настю взяли на обсервацію до яворівського шпиталю, де її передержали від 5 до 12 жовтня 1935 р. Малий Яворів найшовся перед величезною проблемою і — невже це дивне? — грубо помилився. Не можу перескочити переживань Явора в тих днях, бо вони перейдуть до історії.

В яворівському часопису „Ziemia Jaworowska“ за жовтень 1935, ч. 10 в шпальті зі заголовком „Хроніка“ читаємо ось таке:

„Яворів. Наше місто жило впродовж кільканацятых днів (у дійсности тільки впродовж тижня — наша заввага) під знаком стигматички з Млинів, яка перебувала в міському шпиталі під обсервацією повітового лікаря. Перед шпиталем щодня громадилися великі юрби людей, з котрими державна й міська поліція мусіла боротися. Розфанатизовані юрби тиснулися до вікон шпиталю, поломили огорожу, стоптали яриновий город і травники, попусували замки. Вікна салі недужих, у котрій находилася стигматичка Анастасія Волошин, заслонені коцами перед очима цікавих. Юрба дихає скаженістю і кидає проклони під адресою органів безпеки, а хвилинами деякі більше екзальтовані особи, особливо жінки, підносять оклики, що ніби бачуть у вікні Божу Матір, Ісуса Христа і т. д.

А в кімнаті недужих сидить собі всміхнена Настя і хитро обдумує плян діяння. Заповіла, що терпіння зачнуться в неї в середу ввечір. Та заки прийшов лікар — появилися в Насті кровавлучі рани на руках, а стигматичка лежала ніби непритомна на ліжку.

По терпіннях прийшла до себе і заповіла, що в четвер також буде мати кровавлючі рани. У звязку з тим поставлено при ній постійну комісію, котра на власні очі мала ствердити, яким способом являються ті рани. Але рани перелякалися комісії і ані руш не хотіли кровавити. Насті не дозволено робити ніяких підозрілих рухів і рани не кровавили! Збита з пуття стиґматичка тоді заповіла, що від тої хвилини рани перейдуть у стан засклеплення і щойно тоді в будучности покажуться, коли Мати Божа на це дозволить. Як не віз — то перевіз.

А премудрі люди вірять, що стиґматизація в Насті спричинена надприродними силами!

Але відома річ, що на людську наївність, темноту й глупоту нема ліку. Тепер Настя перебуває в Млинах, де наново уладжує стиґматичні комедії, наслідком чого в найближчих днях буде вивезена до шпиталю у Львові“.

У тому самому часопису під загол. „Стиґматичка з Млинів“ повітовий яворівський лікар Др. Петро Радло пише: „Аж стид людину бере, що в нинішніх часах ще панує така темнота. Брак якогонебудь правдивого чуда (скількиж їх бачимо в Люрді або Ченстохові!), брак свідоцтва знеслого й святого життя в Насті Волошин (про що багато історійок оповідають люди, що добре знають місцеві відносини) промовляє за тим, що мусимо рішуче виключити якінебудь надприродні явища... Настя потребує лікарської опіки й шпиталю, а не ідолопоклонного культу... Справді медицина знає випадки фактичної стиґматизації, знає її також Церква, та вони відбувалися в інших обставинах і інших фізичних умовах; ще годиться піднести, що такі рани не виявляли познак гниття, а це власне є в Насті; початки кровавлень не були тайні, але явні. Збира-

ючи все, треба ствердити, що Настя це істеричка, яка ошукує людей“.

До львівського шпиталю привезено Настю 24 жовтня — з усіма тими пересудами й очорненнями, якими її сплямила „Ziemia Jawogowska“. З цього джерела пішли по часописах несотворені верзії, що ніби Настя свідомо обманює людей; що ніби вона була в селі славна зі своїх „аморів“, а стигматизацію ніби дістала завдяки недозволеним заходам, бажаючи позбутися немилих наслідків своїх „аморів“. Люди ніколи не скупі, а завжди легковірні і на найпоганіші очорнення!

Але ті верзії ніколи не могли позбутися своїх суперечностей, і завжди йшли з ними в парі. У найгіршому світлі Настя була представлена у львівському „Express-i Wietszoгn-ому“ з 29 жовтня 1935 р., та й там написано про неї: „Настя Волошин виявляє дуже мало психопатичних познак. Вона дуже твереза, дуже розважна, як на сільську дівчину, дуже інтелігентна, а одна з жінок, яка враз із нею кілька днів сиділа в тій самій салі, твердить, що Настя всіх захоплює своєю спокійною поведінкою, але в ніякому випадку не окружає її авреоля надлюдськості“.

Цей львівський часопис, як видно, мав найближчі зносини з лікарями того шпитального відділу, де Настя перебувала на обсервації. В його числі з 11 листопада 1935 р. під загол. „Кроваві слъози Нaстi — ревелaцiйнi вiслiди перевeдeнoгo дoслiду у львiвськoмy шпитaлi“ написано про Настю ось таке:

„Дoслiди „cтигмaтички“ Нaстi Вoлoшин у львiвськoмy шпитaлi дaли ревелaцiйнi вiслiди. Пeрш зa вce пoкaзaлoся, щo Нaстя цe нe oбмaнниця. Рaни (cтигми), щo їx мae нa рукaх i cтoпax, нe пoхoдять

із задряпання і не є штучно витворені. Що більше, це не поверховні ранки, але — як це щойно тепер досліджено — глибокі рани, що переходять наскрізь через долоню чи стопу. Отже стаємо перед новою загадкою. Легко було сказати, що Настя не свята, але обманниця, та коли виявилося, що ані перше, ані друге не правдиве, треба устійнити, чим є в такому випадку Настя і що означають її рани. Отже немає сумніву, що маємо тут діло з випадком істерії спеціальної відміни“.

Далі написано в тій самій статті: „Всякі верзії, що кружляли на тему розперезаности Насті, показалися фалшиві, що зрештою ствердив гінекологічний дослід. Це факт, що Настя дуже побожна та що тепер у шпиталі, де перебуває на обсервації, цілими днями не розлучається з молитвенником“.

За всі ці стверджені факти ми вдячні лікарям. Видно, що боже Провидіння вело Настю тернистою дорогою, щоб усі її вартости, на які кинено підозріння, стали зрегабілітовані й стверджені на повних 100 %. Але хто з лікарів міг ствердити, що Настя „не є святою“ — себто, як тут це слово треба розуміти, що ніби на ній не діялися ніякі чудесні речі? Побачимо, що навіть у шпиталях, і в яворівському і в львівському, з Настею діялися чуда, та лікарі не запримічували їх. Також не стійне і слідуюче твердження в тій статті: „Настя відживляється нормально, має добрий апетит і реагує на загал відмінно, ніж усі досі відомі в історії стигматички“. Неїдження, котрим прославилися деякі стигматизовані особи (як з новіших Люйза Lateau † 1883, Тереса Neumann), зовсім не належить до сути стигматизації.

Якщо б наведений голос лікарів у справі Насті був останній і закінчуючий, то все було би в порядку. Але той сам „Express“ з 29 листопада 1935

під загол. „Сорок днів у шпиталі“ приніс начеб закінчуючу статтю про Настю, де наново перемішана правда з неправдою — і то так, що стаття сама собі суперечить власне в основній речі. Сказано там, що „наукове вияснення пападів Насті тяжке, а навіть по 40-денній обсервації неможливе“. І без усякого слова критики сказано: „Дерматольоги (себто лікарі спеціалісти від шкірних недуг) видали осуд, що рани в Насті на руках і стопах повстали завдяки частому, брутальному дряпанню шкіри, а на грудній клітці наслідком зранення гострим знаряддям і потім дальшого дразнення пальцями“.

Видно, що лікарі — одні з одними — не хотіли звести боротьби задля Насті та пустили в світ і сяке і таке.

Прочистити Настину справу мав щойно монастир. Зовсім природно, бо такі квітки процвітають тільки на свому терені.

Але — навіть езуїт ks. Paweł Siwek*) не може вибачити Тересі Neumann, стигматизованій від 1926 р., що її не досліджували лікарі на клініці (її батько не хотів на це згодитися). А Настю Волошин лікарі досліджували, як тільки хотіли й уміли, бо вона бідна служниця і начеб бездомна (батько їй помер, коли мала 11 років, а мати вбога селянка). На свому місці побачимо, що ці два факти доповнюють себе.

III

В МОНАСТИРІ

Вже впродовж перших двох тижнів Настя здобула собі в монастирі не тільки повне довіря, але й загальну, а незвичайну пошану та любов. Не

*) Ks. Paweł Siwek T. J.: Konnersreuth w świetle nauki i religji, Kraków 1931.

легка це річ у такому короткому часі так високо знести́ся в монастирі, де є 70 Сестер. Та жемчуг між знавцями мусить осягнути свого ціну — скло склом, а жемчуг жемчугом.

У шпиталі Настя, як нам про це сама оповідала, доцільно скривала все зі своєї тайни, що тільки могла. Пригадується нам тут Ісус Христос, що мовчить перед цікавим Іродом. Настя відчувала душі лікарів і дуже добре знала, що вони їй не повірили би, хочби вона їм усе відкрила — тоді навіть тим більше вважали би її за „духово недужу“. У львівському шпиталі головний обсервуючий лікар, хоч зрештою чемний для Насті, був жид. У монастирі Настя наїшлася в зовсім інакшій духовій атмосфері. Але й тут спершу треба було поконувати різні упередження та побоювання. Настя, дівчина зі села, опинилася в чужому для себе оточенні — і то не в дуже мудрій ситуації, бо одночасно „і примусово і з ласки“, а при своїй вдачі вона дуже стидалася й почувалася неспілою. А Сестри хотіли переконатися про те, що „сидить“ у Насті. Хоч вони в усьому ніжно відносилися до Насті вже зі самого початку, то Настя всетаки відчувала, що вона „на іспиті“.

Сестра Апольонія спала з Настою в тій самій кімнаті, а С. Софронія, гімназ. професорка, була спеціально приділена до Насті, щоб її студіювати. Зрештою Настя свobodно зноси́лася зі всіма Сестрами та зі службою. Я приходив що другого або третього дня до монастиря, конферував з чільними Сестрами про Настю, а зі самою Настою годинами розмовляв, списуючи її життя.

Свої відомости я доповняв і справджував на основі свідоцтв людей з Млинів, близьких Насті: Стефана Вачка, господаря, в якого Настя служила, Гринька Слабака, громадського писаря, та дівчини

Марії Сютрик, товаришки Насті. Вони приїздили до Львова відвідувати Настю. Марію Сютрик я заприсягнув, бо вона є найважливішим свідком щодо стигматизаційних явищ Насті. У першій половині грудня Сестри навіть передержали ту дівчину в себе впродовж двох тижнів, щоб товаришувала Насті та щоб її ближче пізнати. Це дівчина дуже бистра, чесна й побожна, як на сільську дівчину навіть досить читала й гарно пише.

Сестри були при всіх екстазах Насті відпочатку до кінця, при деяких і я був. Ми бачили, як рани Насті „отвираються“ і як впродовж тижня змінюються.

День у день Настя „росла“ перед нашими очима і перед нашим серцем. Сестри запримітили, що Настя має в собі „магнес“, котрим усіх притягає до себе. В побожних почуваннях, у любови ближнього, в смиренности, терпеливості, в духовій ніжності, в молитві, в ввідданні божій волі, взагалі в усьому, що розуміємо під „святістю“, Настя стала ідеалом для черниць, хоч вона не має чернечої оглади, але користується природною свободою. Та вона дуже скоро поступала також під тим поглядом, приноровлюючися до монастирського оточення. С. Софронія (моя давня знайома, ми обоє родом з Югославії) сказала мені: „Я 35 літ у монастирі, стільки реколекцій я відбула, працювала над собою, а я ще вчуся від Насті — вона незвичайна душа“. Морально-релігійні реакції душі Насті так різняться від звичайних людських таких реакцій, як геніяльний поетичний твір від твору віршороба: все в неї глибше, чистіше, повніше, щиріше, запашніше, природніше — її власне, не вивчене, не прибране.

Згодом стало вилазити, що Настя ясновидючим способом знає все, що діється в монастирі, й деколи

давала ігумені мудрі ради. Це відносилося до живих людей, тому покищо годі про ці події писати. Хіба наведу один приклад для ілюстрації.

Дня 7 грудня був „чайний вечір“ у шкільному відділі, монастиря (в гімнастичній салі), з котрого дохід був призначений на будову церкви при монастирі. Настя сиділа у своїй кімнаті за клявзурою, на кінці будинку, на долині, а зараз знала, скільки священиків є на „чайному вечорі“, та що одна дівчина, учениця, переодяглася за хлопця (хоч про це й черниці не знали). Настя дуже нарікала на те, що „чайний вечір“ з танцями (зрештою дуже невинними, тільки „показовими“, бо в ньому брали участь тільки шкільні діти) відбувався в салі, в котрій в неділю і свята правиться Служба Божа, і також за зле взяла тій дівчині, що переодяглася за хлопця.

Так само вона знала, що діється з нами, котрі ближче з нею зносилися. Одного дня (перед полуднем) я жартом запитався Насті: Де я був вчора ввечір? — Відповіла з усмішкою: „В Ексцеленції“ (Митрополита). — А що я там робив? — „Ексцеленція просили, щоб отець розповіли їм все, що про мене знають.“ — А що Ексцеленція на те? — „Були вдоволені.“ — Докладно так було.

Були й деякі дрібніші сцисії, та вони завсіди кінчилися капітуляцією тих, що виступали проти Насті. О. А. Б., котрий щодня править Службу Божу в каплиці СС. Василянок, раз „напав“ на мене: „Ви не робіть з Насті святої! Колись вона ходила по клясах (у школі, що в тому монастирі) і роздавала дітям образки“. На це я йому: А щож маємо з нею робити? Загально закидують нам, що держимо її замкнену, а люди хотіли би її бачити. Настя любить діти, а думаю, що діти не зараз побачать другу стигматичку. Отже порадь нам, що і як робити? — О. А. Б. змінив

тон і оповів мені таке: „А знаєш, я її перший при-
чащав у монастирі і ще навіть не знав, що вона там
є; вона клячала між іншими дівчатами, а коли я її
запричащав, від неї повіяло на мене якимсь незви-
чайним духом побожності чи чогось такого“.

Міжтим по часописах ще глузували з Насті, а вона
це телепатично відчувала і терпіла (чому вона тер-
пить від того, про це скажу пізніше). Я вже мав
тверде переконання, що Настя це незвичайна душа
і правдива стигматичка, тому я виступив у „Ділі“
(7 XII — 14 XII 1935) в її обороні.

Але мої обсервації Насті я тим ще зовсім не за-
кінчив. Багатство явищ і переживань Насті таке ве-
лике, а її духові реакції такі субтельні, що це дуже
тяжко схопити фільму її зовнішнього і внутріш-
нього життя. Нераз я бажав собі: колиб то Настя сама
могла й хотіла подиктувати мені все, що я хотів би
знати. Та вона, як проста дівчина, ані не могла знати,
що властиво мені потрібне, ані не могла йти на стрічу
моїй цікавості, бо уникала навіть тіни самохвальства
та штучности. Як добрий годинник показує години
саме в час, а не скоріше, так і Настя відкривала нам
свої тайни тільки в свій час — коли обставини самі
собою вже так зложилися.

Опісля ми й самі переконалися, що Настя не могла
інакше поступати (бо колиб інакше поступала, то це
зле свідчило би про неї). Один приклад. С. Апо-
льонія спершу повідомляла нас, що Настя дуже спо-
кійно спить у ночі. Аж десь по тижневі зорієнтува-
лася, що Настя властиво спить тільки годину — дві,
а позатим її тіло лежить наче труп. Щойно тепер
Настя жартом відізвалася до С. Апольонії: „Ви не
боїтеся з трупом спати?“ Так вийшло на яву, що
Настя по ночах, а також і в день духом ходить по
світі. Отже ми станули перед новою субтельною проб-

лемою, і знову треба було чекати відповідних нагод, щоб від Насті більше довідатися про це.

* * *

Мушу ще обговорити одну важну річ, яка відігралася в монастирі.

Десь по тижневі я обережно поставив запит Насті, чи вона, може колись пізніше, не хотіла би стати черницею? Треба було думати про її будучність. На це Настя відповіла мені: „Коли я ще не мала ран, я мріяла про те, щоб дістатися до монастиря, бо я ніколи не думала виходити заміж. Але я була вбога дівчина, а до монастиря також треба грошей. Тепер досить мені того, що маю. Зрештою яка з мене буде черниця, коли вже не можу працювати?“ Не таїлася з тим, що хоче вернути на село, де дістала стигми — до свого „господаря“.

Марія Сютрик, коли була у Львові, й сама намовляла Настю, щоб вона на завсіди лишилася в монастирі, а Настя відповіла: „Чи не ліпше терпіти на свободі?“ З того я зрозумів, що Настя в своїй ніжній душі прикро відчуває, що вона опинилася в монастирі „по неволі“.

Просила мене Настя, щоб могла повернути до Млинів бодай розпрощатися зі селом і бажала ще побачити свою матір. Так мені здавалося, що Настя, хоч сама про це ніколи не згадувала, бажала зрегабілітуватися в тому селі, де дістала стигми, відки її взяли в ночі, наче якогось „злодія“. Я їй обіцявав, що поїде, коли загальна опінія про неї зміниться. Раз вона сказала: „Як пташка я полетілаб... Коли сніг нападає, тоді поїду“ (так дійсно й сталося).

Згодом виявилася й інша причина, чому Настя так рвалася до Млинів. Вона телепатично ніч у ніч відчувала каварняну музику й танці з цілого Львова,

а в день трамваї, дзвінки... „Ніколи, ні на годинку не маю спокою!“ — жалувалася.

Весела музика й танці, це для Насті таке пригноблююче, як для побожно вмираючої людини. Оповідали мені люди з Млинів, що Настею, вже як стигматизованою, аж підкидало на ліжку, коли в селі зробили раз музику. На перший погляд могло би здаватися, що це така Настина сугестія (ніби Настя сама вмовляє в себе таку реакцію на веселу музику). Але справа не така проста.

Стигматизована особа це людина, що начеб то разом з Христом розпята вмирає. Це покутничий тип, що терпить за людські гріхи (як Христос терпів). Терпіти, вмирати — це її служба, її місія. Всяка весела забава іде в розріз із тою місією, тому вона викликає терпіння в стигматизованих. Про Тересу Neumann читаємо, що вона „терпить у мясниці“ (Fahsel). Так само наша Настя має тяжчі терпіння в мясниці. Інші бавляться, догоджують собі, забувають смерть, Бога — а стигматизовані мусять за це надолужувати своєю „службою терпіння“. Колиж самі провиняться проти цього правила свого життя, то не мине їх „додаткове терпіння“ (відпружуюча екстаза).

Насті ані весело засміятися не вільно. Раз — у немудрій ситуації з одною жидівочкою — голосно засміялася, а потім дістала додаткову екстазу з терпіннями, в котрій Божя Мати виткнула їй той сміх. Коли з нагоди згаданого „чайного вечора“ Настя купила льос з тим наміренням, що вигране подарує дітям свого господаря, в екстазі дістала догану від Христа: „А тобі вільно купувати льос?“ Раз у перших днях лютого Настя пішла на забаву найменших дітей у монастирській школі. І черниці її просили і сама хотіла іти, думаючи, що на таку забаву може піти. Того самого дня ввечір в екстазі говорила:

„Зоря сумно світить... Ісус каже: Чому ти цього мого приказу не сповняєш? Чому ти пішла дивитись на веселу забаву до тої кімнати, а не пішла до кивота, і пасла ти свої мізерні очі веселими сміхами та забавами дітей?!“ Настя плакала в екстазі. Далі Настя говорить: „Ісус каже: Заливаєш тепер свої очі сльозами, чи мило тобі тепер слухати моїх слів?“ Настя від себе: „Ніколи вже не зроблю того!“

Взагалі правило „життя“ Насті, як стигматички, дуже гостре. Вона — кадило, що спалюється для Христа. Хто бачив Настю в її „терпіннях“, хто знає її переживання, той зрозуміє, що я цеї моєї метафори не вжив для прикраси, але для схоплення самої правди. Душа Насті напів визволена від тіла: одним своїм крилом вона вже на другому світі. Бодай я так на це дивлюся. До С. Софронії Настя раз сказала: „Христос дуже строгий“. А коли Сестра тим зажурилася, Настя поправилася: „Христос дуже строгий для мене, а для інших ні“.

І ще була одна причина, чому Настя так дуже хотіла вернути до Млинів. Млини тужили за Настею, а Настя це відчувала й тужила за Млинами. „Мати, Мати“ — говорила Настя до С. Софронії — „моє серце, як решето, подіравлене, коби ви знали!“

Коли я бачив Настю в терпіннях (в екстазі) перший раз, я вже тоді сказав до Сестер, що Настя мусить мати рану на серці, бо не могла би так терпіти тільки задля зовнішньої рани на грудях. Настя потім призналася, що має на серці „терновий вінець, спис і меч“ — себто рани з такими формами, а знає це від Христа, бо показав їй її серце.

Історія стигматизації знає подібні явища, навіть стверджені секцією тіла по смерті*). І так само гово-

*) Görres: Die christliche Mystik. Bd. II. Стоп. 418—420 і 462—466.

рили ті історичні особи, що Христос показав їм їхнє серце, тому знають, які рани мають на ньому. Рани на серці, стверджені секцією тіла по смерті, мали: св. Тереса еспанська, Іванна Марія від Хреста в Rovedo, Кикилія de Nobili, Мартина з Arilla й ін.

Коли сходилa мова на тугу Насті за Млинами, я їй кілька разів жартом сказав: Ти, Настю, стисни в жмінку те своє страшне серце, бо тобі трісне (чому я сказав „страшне серце“, читач щойно з дальших місць це вповні зрозуміє). Але Настя жалувалася: „Чи раз я вже пробувала, а не можу“.

Господар Насті і Гринько Слабак їздили до Насті, коли вона була в ішпиталі в Яворові, приїздили до неї й до львівського ішпиталу, а до монастиря три рази приїздили фірою (дорога 77 кlm).

Настя часто духом ходила до Млинів, навіть давала деяким особам себе пізнати якимись знаками, вони це розуміли, що Настя тужить за Млинами, вони тужили за Настею — і так це колесо заєдно було в русі.

Настя завсіди телепатично знала, коли гості з Млинів мали приїхати, і нам це заповідала.

Господар завсіди з тою ціллю приїздив, щоб Настю забрати, а черниці тим дуже журилися, бо боялися за неї. Поза моїми плечима господар зі Слабаком ходили до різних інстанцій у Львові, щоб добитися „права“ забрати Настю до Млинів.

Хоч Настя дуже хотіла їхати на село, та завсіди тим кінчила те неприємне натягання між Млинами і Львовом: „Коли отець (себто я) скаже, то поїду, а коли ні, то ні — нехай діється божа воля“.

Останній раз приїхали господар і Слабак 23 грудня. Це був час, коли впливові польські часописи вже повторили зміст моїх статей з „Діла“ і погодилися з моїми поглядами про Настю. Гості з Млинів

почувалися вже відважнішими і недвозначно дали мені пізнати, що ніби то тільки Сестри і я держимо Настю у Львові.

Мене обурило це підозріння і я став піднесеним голосом пояснювати справжній стан справи (Насті при нас тоді не було, ані не хотіла до нас прийти, бо казала: „там громи сиплються“). Я їм обіцяв, що вже сам буду старатися, щоб Настя щоскоріше могла поїхати до Млинів. І пішов я до дому (це вже було під вечір). Надходили латинські Різдвяні Свята, отже в воєвідстві треба було полагодити справу від'їзду Насті або зараз слідуючого дня (латинський Святий Вечір), або аж по Святах, а господар зі Слабаком нарікали, що вже стидаються вертати до села без Насті. Я рішився за всяку ціну піти їм на руку і вернув до монастиря. Ще застав їх у монастирі (вони мали того вечора вертати). Вперед виявив я Сестрам своє рішення, дістав їх одобрення, і пішов до розмовниці, де сиділи ті люди з Млинів і Настя з ними.

Скажи, Настю, що тобі сказав Митрополит, коли ти перший раз була в нього зі мною — так я почав свою розмову між ними. Сказав, що ти свободна, що кожного дня можеш покинути монастир, а ми ані не маємо права, ані не хочемо тебе задержувати проти твоєї волі. Настя це потвердила. — Але щоб усунути всяке підозріння, говорив я далі, я рішився завтра завести тебе до Млинів, хочби й не дістав згоди воєвідства. А ви, панове, будете відповідальні за дальшу долю Насті в Млинах, бо нині вже цілий наш нарід має звернені очі на Настю.

Всі вони з тим радо погодилися — Настя аж відмінилася з радості. Господар зі Слабаком поїхали ще того вечора й мали нас чекати в Яворові другого дня. Настя того другого дня по Службі Божій ска-

зала до С. Софронії: „Коли отець скаже, то поїду, а коли ні, то ні — нехай діється божя воля“. Таки вміла панувати над своїм „страшним серцем“.

Але для мене в природному характері Насті ще була одна неясна риса, яка бентежила мене. Я помімо всього таки не міг зрозуміти, чому Настя, що в своїх „присягах“ у часі екстаз беззастережно відрікається „всіх доброт цього світа“, так напиралася їхати до Млинів, хочби з ризиком.

Аж у Млинах, коли я Настю обсервував на тлі, на якому вона виросла як стигматичка, я це зрозумів.

IV

ЗНОВУ В МЛИНАХ

Воввідство „прийняло до відомости“, що я відвожу Настю до Млинів. Вона свободна, може жити, де хоче, тільки щоб люди до неї не сходилися, щоб староство не мало й не робило труднощів.

Зі мною ще їхала С. Софронія. В автобусі ми Настю посадили поміж себе, так заїхали до Яворова. З Яворова фірою до Млинів (27 клм). Це був латинський Святий Вечір, свіженький сніг напавав — перший день справжньої зими (а вже слідуєчого дня стало пускати). Вже в Яворові зробилося темно. Довга їзда фірою лісами, полями. Я завсіди любив у жартобливій формі розмовляти з Настею (авжеж вона має досить своїх терпінь), і тепер я жартував з нею: Настю, до Яворова ми тебе везли, а від Яворова ти нас, бо ми далі не знаємо дороги. Їдемо на те твоє весілля, яке ти обіцяла своїй господині справити. Настя щаслива всміхалася. Перед стигматизацією Насті один вдовець у селі старався про неї, господиня заохочувала її і навіть обіщувала „справимо тобі весілля“, а Настя, вже тоді ясновидюча

у своїх справах, відповіла їй: „Госпосю, госпосю, а я вам ліпше весілля справлю: земля буде стогнати від людей на вашім подвірі і автами будуть приїздити“. То знову жартом запитав я Настю: Ану скажи, котра година? — Настя відповіла: „Не знаю, бо серце не болить“. — У монастирі ми переконалися, що Настя не потребує годинника, а завсіди знає, котра година. Як ти це знаєш? — питався я її — чи чуєш, як десь годинник б'є, чи може бачиш? — „Ні, але як мене серце заболить, то й знаю, котра година“. — Ось те її „страшне серце“, чого в ньому нема, коли воно навіть години числить.

Де-далі Настя оповідала нам цікаві подробиці зі свого життя так плавно й свobodно, як приятель приятелеві. А в монастирі вона завсіди почувала себе наче „учень на іспиті“, що тільки того бажає, щоб іспит щоскоріше скінчився. Тільки раз вона була для мене інакша: коли господиня приїхала відвідати її і ми троє сиділи в розмовниці та свobodно розмовляли впродовж двох годин. Тоді я перший раз ясно зрозумів, що всяка, хочби й найменша, театральність просто „заморожує“ Настю. А тепер на фірі я це спостереження простягнув далі: До монастиря взяли її тому, що вона стиґматичка (так Настя певно собі мусіла думати), хочуть її оглядати, „тішитися нею“ — а це вже театральність... Тому Настя так шукає свого „природного“ положення — села і своїх людей на селі. На фірі нам Настя колядувала, співала сильним, повним альтом з усіми характеристичними модуляціями наших сільських дівчат.

Перед селом (Млини таке село, що в середині поле, а довкола нього порозкидані купки хат) Настя, наче дитина, стала тішитися: „Світло, світло видно в мого господаря!“ (Нас віз Слабак, бо господар Насті перед нами вибрався до Млинів.) Ані в книж-

ках я не читав про таку служницю, що своєвільно їдучи з ліпшого на гірше, так тішилася би „світлом“ у домі свого господаря.

Коли ми заїхали на подвіря, з хати вибіг найстарший, 14-літній син господаря і розревівся: „Настю, Настю!“ Настя ще на фірі обняла його за шию: „Тихо, не плач!“ — А на мене це діяло як щось несамовите. В мене служниці і по сім років служили, виховали мої діти від їх народження; доки дитина була мала, то з рук служниці ані до мами не хотіла йти, але коли діти підросли, то з тими служницями прощалися і віталися, як звичайно діти. А тут!... Що це? Настя служила у Вачків тільки два і пів року, отже цей хлопець мав уже 12-ий рік, коли вона до них прийшла.

Як тільки ми злізли з фіри і привіталися зі знайомими нам уже господарем і господинею, Настя якстій перебралася по домашньому на сільський лад та давай господарити по хаті й usługувати нам (вечера). Здавалося, начеб її ані ноги не боліли (задля ран), що звичайно було видно по її ході.

У Млинах похоронений наш композитор о. Мих. Вербицький († 1870 р.) недалеко церкви, має пам'ятник на гробі. Я познайомився з тамошнім парохом о. Ал. Величком, а коли по всьому розглянувся, сказав жартом до Насті: Настуню, тягне рака до свого болота... Ти тут довго не зможеш бути... Пам'ятай: що було, це минуло... Церква 2 клм віддалена від хати твого господаря... В монастирі ти щодня причащалася, а тут як буде? Пішки не зможеш ходити до церкви, а фірою щодня? А як спинити нарід зі сусідніх сіл, щоб не приходив до тебе?... Коли буде біда, втікай до Львова! Настя відповіла: „Я приїду до Львова, але по своїй волі — (яке це характеристичне!) — по Йордані“.

Діти господаря гляділи на Настю як на образ. Особливо найменша дитина, 4-літня дівчинка, начеб приросла до неї, як це буває, що малий грибок приростає до великого гриба. Коли господиня у Львові мені говорила: „Діти дуже тужать за Настею, особливо те мале — аж хорує“, я тоді ще не міг цього зрозуміти. Зрозумів це в Млинах. Горішні шиби на всіх вікнах у хаті Вачків перепалені Наси-

Церква в Млинах

ною душею: вони міняться райдужними кольорами, тінями та ясними пасмами, з котрих потворилися різні фігури: жіноча постать (покрова Преч. Діви?), серце прошите лисавкою і т. ін. Ці фігури не зовсім виразні, але їх годі змазати і це певне, що вони є вислідом промінювання Насиної душі в часі її екстаз.

Така незвичайна ця душа, що скло їй піддається. А якжеж мусять піддаватися їй дитинячі серця!

Щойно тут можемо зрозуміти, чому всі люди, котрі ближче зжилися з Настею, тужать за нею. Її душа діє на них безпосереднім промінюванням. Говорю це з абсолютною певністю, бо сам на собі нераз зовсім виразно відчув те діяння Настиної душі.

Зі Львова, коли я вже все обдумав, я написав до Насті: Ті діти не сміють спати з тобою в одній кімнаті, взагалі держи їх оподалик від себе, бо нехотючи зробиш їх духовими каліками, що не зможуть жити без тебе, а ти не вічна... Скажи це й господарям, бо це не жарти.

Як з цього видно, ані Насті бути у Львові, бо Львів її мучить, ані в Млинах, бо — її душа „перепалює навіть шиби в Млинах“. А всюди її хочуть, де її ближче пізнали. Тужать за нею.

У Млинах ми були від 24 до 27 грудня. Настя спровела нас до сусіднього містечка Краківця. Як тільки злізла з фіри, зараз розховстала коні й дала їм їсти. „Манєри“ служниці не покидають її. Там на ринку ми розпрощалися з нею. В дорозі до Львова С. Софронія, не знаю, скільки разів зідхнула: „божа дитина!“ А я відбув своє духове прощання з Настею вже попереднього вечора на самоті в хаті пароха, де був замишав. Настя зараз „замельдувала“ це С. Софронії (вони обі спали в одній кімнаті у Вачків). Так то приставати з Настею, першою стиґматичкою у східній Церкві.

Може хтось собі подумає, що я невинен був наводити тих інтимних наших переживань. Я цього не зробив би, колиб не мав важної ціли. Лікарі за всяку ціну хочуть помістити Настю між патолоґічними (себто духово недужими) типами. Але загально відомо, що всякий патолоґічний тип, навіть коли хтось має тільки дрібну „мишку“ на реліґійному полі, діє на інших людей пригнобляючо і відпихуючо.

А Настя, навіть у часі своїх найтяжчих терпінь, діє на всіх будуючо і притягаючо. Невже духовна недуга могла би так діяти? Ніколи в світі! Я вже сказав: Настя це кадило, що спалюється для Христа.

V

ХАРАКТЕР НАСТІ

Лікарі згори ставлять собі таку „шуфлядку“, де за всяку ціну хочуть помістити Настю, як стигматичку. Нам уже відома та „шуфлядка“ — це мав би бути „випадок істерії спеціальної відміни“. Згідно з цією своєю перспективою лікарі, не входячи в глибину душі Насті, малюють її, як їм „треба“. Наведу психічну характеристику Насті, як її подав львівський „Express“ з 11 XI 1935 р.:

„Настя була від наймолодших літ дуже вразлива дитина. Держалася здалека від товаришок, зайнята власними думками і переживаннями того, що в хаті бачила. А в батьківській хаті часто відгравалися драматичні, якщо не й просто трагічні, сцени. Батько Насті, бідний хлібороб, видавав кожний запрацьований гріш на горівку, що спричинювало безупинні домові ссисії. Маленька Настя могла наочно переконатися, який тяжкий Господній хрест двигала її мати, як дуже терпіла і які кроваві сльози ронилися з її очей. Може бути, що мати нераз голосно говорила про тернисту дорогу, котрою мусить у житті йти, може бути, що падали дуже часті слова про терпіння. В кожному разі, коли Настя піросла і мала 11 років, сказала просто, що почувається, начеб її розп'янено, що переживає терпіння на взір Христа, розп'ятого на хресті. Це сказала 11-літня дівчина. Потім прийшли дальші роки журб, клопотів і борні за хліб. Настя була працьовита і загартовувалася, щоб якнай-

менше думати. Уникала товаришок, не сходилася з мужчинами, зате в вільних хвиликах пильно читала і роздумувала (звертаю увагу на суперечність: „Настя загартовувалася, щоб якнайменше думати“ — а тут: „читала і роздумувала“). Навіть навчилася сама читати по польськи. Парубки мали про неї якнайгірше поняття, бо Настя вела зовсім відмінний спосіб життя. В забавах не брала участі, в часі праці держалася оподалик від інших, а на всякі пропозиції мужчин відповідала таким рішучим тоном, що невдовзі всі відсунулися від дівчини-дивачки. Відокремлення мало той фатальний наслідок, що в Насті понадто витворилася істерія на сексуальному тлі“. Так „Express“.

Та в дійсності це карикатура Настиної душі. Але лікарям треба було вишукати „істеричне тло“ в душі Насті.

Істерія це духова, а не органічна недуга, коли людина вмовляє в себе сяку чи таку недугу, але сам організм притім лишається неушкоджений. Істеричні випадки ще не виявили ніяких більших та тривалих змін в устрої організму. Коли нпр. істерична особа вмовляє в себе сліпоту, то організм її очей залишається цілий і вона пізніше може нагло прозріти, без усяких змін в організмі — треба, щоб тільки наступила зміна в її душі. Щоб бачити якийсь предмет, до цього ще не вистарчає, щоб він стояв перед нами і побуджував наші очі — треба ще й духову увагу звернути на нього. Кожному відомо, що коли ми задумані над чимсь іншим, то не бачимо речей перед собою, не чуємо, як годинник бе і т. ін. В істериків саме ця „духова увага“ захитана, чи краще сказати: захитане ціле їх свідоме й критичне „я“, що в нормальної людини панує над поняттями, зображеннями та почуваннями. Істерики це переніжені

люди, духово однобічно розвинені (збочені), з химерними або зломаними амбіціями, з котрих не хочуть зрезигнувати і часто хочуть їх досягнути через удавані, вмовлювані в себе контрасти (нпр. коли хочуть накидувати домашнім свою волю, то удають неміч своєї волі або якусь недугу, щоб домашні з милосердя слухали їх); тому істерики часто свідомо або й несвідомо симулюють (удують).

У нормальній людини комплекс зображень і почувань, що зв'язані з її амбіцією, залишається під пануванням її критичного „я“; а в істеричній особі цей комплекс виринає з-під влади її критичного „я“ і самочинно бушує по організмі, ненормальним способом змагається заволодіти в організмі. Це роздор між збунтованим комплексом зображень і почувань та між людським „я“, що виявляється як „істеричний напад“ — як „exlex“ у пануванні душі над тілом. Істерики найчастіше виходять із пещених панських дітей та з того міського оточення, де людська психіка, отже й ріжні амбітні цілі широко розвинені й витончені. Але не виходять такі типи зі сільського оточення, де життя тверде, а амбіції нерозвинені.

Настя, сільська дівчина, під кожним поглядом добре розвинена й зрівноважена, з гнізда твердого життя, ніяк не підходить під істеричний тип. Далеко мудріше є щиро признати, що наука не вміє пояснити стиґматизації (як це сказано в новому німецькому лексиконі „Der grosse Brockhaus“, під словом „стиґматизація“), ніж силоміць поміщувати всіх стиґматизованих до „шуфлядки істерії“, що зрештою також не пояснює стиґматизації, тільки вяже її зі словом, яке має признання в лікарському світі.

Анастасія Волошин прийшла на світ 27 жовтня 1911 р. як дочка Петра й Анастасії Матвієць, хліборобів у селі Красне, парохія Майдан Синявський, повіт Ярослав, недалеко давньої російської границі. Ця родина вбога й численна. Настя прийшла на світ як остання, одинацята дитина. Тепер стан цієї родини такий, що два Настині брати і дві сестри померли, при житті лишилися сім сестер, з котрих три в Америці — всі замужні. В селі Краснім лишилася одна замужна сестра, одна незамужна живе з матір'ю, а одна служить десь за Варшавою. Батько в останніх своїх роках паламарював. Помер 1922 р. у 63 р. свого життя. Мати тепер має 68 років.

Ніхто в родині не має такої лагідної вдачі, як Настя. Мати гостра, твердої вдачі, побожністю зовсім не відзначається. Над мужем вона верховодила.

Настю всі вдома вважали за непотрібний тягар, дивилися на неї як на знайду. Ніхто її не любив, хоч вона з уродження була мила дитина. Але вона була жертвою нещасних родинних відносин.

Коли Настя мала три роки, мати хотіла подарувати її одному Москалеві (тоді була війна, Москалі в Галичині). Не подарувала її тільки тому, що одна з доньок спротивилася. Настя ніколи не дістала нової одежини, але ходила в тих, що їх сестри вже зносили. Коли сестри з Америки писали і всіх поздоровляли, Настю завжди „забували“. Чутке Настине серце це дуже болюче відчувало. При нагоді якихсь дарунків Настя не діставала нічого. Навіть при маєткових спадкових справах родина Настю відсувала. Батько ще й на смертній постелі так віднісся до Насті, як колиб не хотів бачити її живою.

Справжнє диво, що Настя все те видержала. Та не могла не почуватися нещасною. „Я була дуже нещаслива дитина“ — сказала мені Настя сама про

себе. Але щоб зрозуміти цілу трагедію Насті, треба заглянути в її душу, треба пізнати її вдачу. „І будуть останні першими“ — ці євангельські слова, що нераз справджувалися таким дивним способом, справджувалися також у житті Насті.

Настина душа це була дорогоцінна перла, кинена в болото. Мабуть у цілому нашому народі в тому часі не було другої такої дівчини, котра мала би таку благородну душу, як Настя. Ніжність почувань, стидливість, свята любов, вдячність, свята поезія — це були квіти, що самосій росли в Настиній душі. Маленька Настя дуже любила пташки, ягнята, крілики, телята (спільна риса з Тересою Neumann). Любила слухати, як жайворонки співають, по житах вишукувала їх гнізда, нераз і по 12 їх мала, та годувала писклята жайворонків сиром і хлібом. А старі жайворонки в тому часі тільки на крок відступалися від неї — не боялися її. По деревах лазила до пташачих гнізд, щоби подивитися на пташенята. Корови ген на чисто мила, хусткою мухи зі стайні виганяла і двері хусткою заслонювала.

Коли від когось дістала якусь булку, сама її не зїла, але, хочби й три дні за пазухою носила, давала її матері. Настя й нині дуже любить свою матір та сестри — по дитинячому.

Помимо всього любила також і батька, а по його смерті дорожила його памяття. Одного разу приїхала Настя відвідати своїх, пішла і на цвинтар. Могила батька була опущена, без хреста. Настя за свої гроші казала зробити деревляний хрест, привела могилу до порядку, посадила квіти в скриночці. Це оповіла Настя не мені, а С. Софронії в „жіночій розмові“, що так дрібно вяжеться, як нитка при вишиванні зразків.

Любов бажає любови, а Насті ніхто з людей не

віддовжувався любовю за любов — хоч вона вже з природи має і в очах і в голосі щось, що звертає на себе увагу своєю благородністю. В тих трагічних умовах для Насті стелилися два шляхи життя: або щораз більше присвячувати свою любов Богові, або покінчити зі своїм життям. Якась середуша дорога, щоб ласитися на якінебудь, і грішні, радощі життя, для великого Настиного серця вже згори була чужа й осоружна.

І святі люди не з дерева, і вони деколи перебувають велику внутрішню борню. Навіть самого Ісуса Христа злий дух спокушував.

Деся у чотирнадцятому році життя, одного дня Настя хотіла втопитися в ставі. Їй здавалося, що вже не годна далі зносити свого горя й опущености. По дорозі до ставу боролися в ній два голоси: один казав їй утопитися; другий врозумлював її, щоб душі не губила, що вона молода, здорова, ще стане сильніша й запрацює на себе, а Бог їй допоможе. Переміг голос Ангела Хоронителя.

Чого люди не помічували й не цінили, це бачив Бог і підготовляв Настю до майбутнього її вивищення.

Настя ходила до школи тільки два роки (школа була польська, в Краснім більшість Поляків). І про її освіту ніхто не дбав. Сама зі себе Настя не рвалася до школи. Вона ніжної, поетичної вдачі, а початкова школа завсіди замучує дітей механізмом читання.

До першого св. Причастя Настя пішла, коли їй було десять років. При тій нагоді вона мала дивне пережиття, яке стало першим звеном у тому ланцюзі, що довів до її стигматизації. При вході до церкви в Настиному рідному селі є більший образ Христового розп'яття, з Христових ран спливає кров. Входячи до церкви, Настя клякла перед тим образом,

перехрестилася, пішла до середини. І прийшла їй думка: „Коби я мала такі рани на руках!“ По св. Причасті почула голос: „Будеш мати рани Ісуса Христа“. Ніяких терпінь притім не мала, ані пізніше. Подумала собі таке тільки з ніжної симпатії до розп'ятого Христа; а того голосу, що до неї промовив, дуже поважно не брала і нікому про нього не говорила, ані матері, бо не повірили би.

Від одинацятого свого року Настя вже потрохи служила по людях — пастушила. В тому часі найнялася пасти худобу в сусідньому селі Адамівці. Одного дня, коли гнала худобу до дому вполудне, перед придорожною каплицею показалося їй біле, невеличке ягнятко, якого вона між своїми вівцями не мала. Настя хотіла його зловити й три рази бігла за ним довкола каплиці, а воно десь поділося. Тоді клякнула перед дверми (замкненої) каплиці, молилася й почула голос, що виходив ніби зі середини каплиці: „Приходи до тої каплиці і молися“. Хоч цей голос пригадував їй той зперед року, що його почула в церкві по першому Причасті, Настя думала, що її хтось так страшить. Встала й пішла за худобою до дому (де служила). А коли пополудні верталася з худобою, знову клякла перед каплицею, щоб помолитися. В часі тої молитви повисла їй на руках вервиця з білими зеренцями. Настя злякалася, та не знала, що з тою вервицею зробити. Боялася також своєї матери, яка могла би собі подумати, що вона ту вервицю відкись „потягнула“. Ідучи за своїм дитинячим розумом, Настя руками й патином випорпала при дорозі ямку на яких 30 см, сховала до неї вервицю враз із білою шматкою, на якій училася шити, і ямку глиною засила та рукою загладила. На знак заткнула до землі патичок. І пішла пасти худобу. Але чогось її серце непокоїлося. Вернула назад до патичка,

а вервиця й шматка були наверх землі (шматка була дещо на боці), хоч глина в ямці була ненарушена. І знову Настя закопала вервицю та шматку ще глибше. Пішла до худоби. І привиділося їй, що білий голубець (менший від звичайного) літає над нею. Це її знову ткнуло, щоб піти до ямки, а вервиця й шматка знову були наверх землі, хоч глина в ямці й тепер була ненарушена. Тепер Настя взяла вервицю та сховала за пазуху, щоб мати не побачила її. На цій вервиці Настя сама навчилася молити, як звичайно на вервиці моляться, і завжди носила її при собі. З часом деякі зерна з тої вервиці погубилися, а Настя замість них дала сині. Цю вервицю в осени 1935 р. Настя, коли вже мала стигми, подарувала своїй товаришці Марії Сютрик.

З молитов Настя знала тільки Отченаш, Богородице Діво і Вірую; з катихизму й біблії тільки дуже мало що. Потім, уже як доросла дівчина, довчилася читати по польськи. По українськи навчилася читати аж десь у 20 році життя. Спершу молилася з молитвенника з польськими буквами церковнослов'янською мовою. Тепер молиться з українського молитвенника. Але писати, навіть польськими буквами, тяжко їй приходить, пише неграматично. По польськи вміє говорити. Ніяких книжок, ані часописів ніколи не читала. Ані не дуже любила, щоб їй хтось інший читав. Найрадше молилася. Молитва для неї була потребою, розрадою і ціллю життя. Особливо молитва на вервиці. Без перебільшення можна сказати, що Настя вже з молодих літ відзначалася „жаром молитви“.

Настя бувала в усяких службах: у хліборобів, в учителя, в жида, в торговця свиньми, на фірварку, в священика, в одного гімназ. професора в Перемишлі і знову в хлібороба, в Стефана Вачка в Млинах, де найнялася на службу від нового року 1933.

До Млинів приїхала в 1931 р. зі священником, у якого служила, а він був перенесений з Майдану Синявського до Млинів. Латинська приповідка каже, що „протилежности сходяться“. Добрі дівчата звичайно служать довго на одному місці, а лихі коротко. Але Настя, хоч добра, аж десь до 1930 р. була на службах тільки коротко і знову вертала до дому, до матери. Якось не могла попасти на таку службу, котра їй відповідала би. Як гарна дівчина, на не-одному місці була наражена на небезпеки, і як тільки зорієнтувалася, зараз кидала службу, хоч їй там і добре було. Ішла за Христовим словом: „Коли тебе твоя права рука соблазняє, відотни її і кинь її від себе“. Взяла собі таке правило життя, що по 6 годині ввечір ніколи з дому не вийде. А коли пішла десь перед 6 годиною, то вже й ночувала в тій хаті.

Десь від шіснацятого року життя Настя відчувала „внутрішній голос“ (нагле й рішуче почуття), що давав їй моральні й релігійні вказівки та остерігав її перед небезпеками. В Перемишлі було їй дуже добре, але вона, з ніжною контемплативною вдачею, не любила міста, галасу, юрби людей, і не могла придержуватися свого правила, щоби по 6 год. ввечір не виходити з дому. З того ясно, що Настя при своїх вимогах могла довше служити тільки на селі, в не дуже заможних домах, де не було парубків.

Значить, що Настя в дійсно добрій службі ніколи не була. Де 11 служниць змінилося до року, там Настя вибула два роки. Вона робила всю господарську роботу: в одній особі була і служницею і враз наймитом. Пекла хліб, доглядала корови, робила кіньми, молотила, їздила зі збіжжям до млина. Двигала мішки й по 100 клг (Тереса Neumann тільки по 75 клг). У млині, коли чекала, щоб збіжжя змолалося, запхала голову в мішок і молилася. Любила, коли одежа

на ній побіліла від муки — „я така була біла, як смерть“, сказала на фірі, коли ми в дорозі до Млинів переїздили біля млина.

В таких умовах життя Настя навчилася так молитись, щоб цього ніхто й не заперимічував. Я обсервував її, коли ми їхали автобусом до Яворова. Вона молилася на вервиці, та цього ніхто з чужих не міг завважити. В Млинах у хаті було більше осіб, Настя якийсь час розмовляла то з цими, то з тими, а потім виходила на самоту „роздмухати кадило своєї молитви“ і знову вертала до людей. Девотки в розмові разураз побожно зідхають та згадують Бога, Христа, Богородицю. Настя зовсім не має цього звичаю — своєї побожності ніколи не виставляє „на показ“. Її характер так розвинувся, начеб вона була зложена з двох дівочих душ, що протилежні до себе, та вповні природно сполучуються в одну. Настя перед стигматизацією була жива, рухлива, працьовита, весела, охоча до співу (але любовних пісень ніколи не співала), жартоблива, відважна — а враз також дуже стидлива, ніжна, задумчива, тиха, лагідна, побожна з усіх сил душі, терпелива, навіть аскетична. Бідним була би все зі себе роздала, на свою зовнішність не зважала, до дзеркала ніколи не заглядала, волосся ніколи не руркувала — та враз уважала на чистість свого тіла й одіння, одягалася прилично, так само, як інші дівчата, щоб від них не відрізнятись (відомо, що побожні дівчата, які не думають виходити заміж, зправила одягаються на чорно). Настя завсіди й у всьому була дуже природна.

На весіллі та на музиках Настя ніколи в житті (ані як дитина) не була, взагалі „компанії“ не любила. Проклони й нечисті жарти кололи її наче ножі. Господар Вачко сказав мені до протоколу: „Як каваліри зачепляли Настю, то сильно відражувалася —

не хотіла ані чути таких жартів“. Коли, бувало, люди ставали з нею до сварки, то або втікала, або відповідала пустим „тир-тир-тир“.

Заміж ніколи не думала виходити. Певно вже з молодих літ вона відчувала надприродний нахил до вічного дівництва, та крім того відстрашувало її „вищу душу“ те горе, яке вона сама на собі досвідчувала як остання і нещасна дитина численної вбогої родини. І тут були „дві Насті“, що сплелися в одну: одна — нещасна дитина й бідна служниця, без усякого вигляду на кращу будучність; друга — „вища душа“, що чимнебудь не могла вдоволитися в житті. Людського й земського Настя в житті не мала, тому тим більше шукала божого й небесного. Очі Насті (бодай від часу стигматизації) „одуховлені“, що деколи дуже виразно відбивається (навіть на її фотографіях). Сама від себе вважала Настя на чистоту в церкві, прала церковне білля і т. п. Двічі в тиждень сповідалася і причащалася, радо давала на Службу Божу, на молебні, а перед сном довго довго молилася (це слова Марії Сютрик).

Справді мужчини з грішними думками прозивали Настю „свята“, але вона не була ані подібна до якогось відлюдка чи дивачки. Близької товаришки, крім Марії Сютрик, ніколи не мала, бо її душа дихала своїм власним життям, відмінним від життя інших дівчат. Все таки і дівчата і люди всюди любили її. Настя всюди, де служила, любила діти, а вони її любили, менші з рук їй не злазили, радо з нею спали (на що Настя радо годилася, для ліпшої асекурації перед напастями). Бувало, що на своїй мізерній службі Настя своєю одежиною одягала опущені діти свого хлібодавця і так їх до церкви поси- лала, а сама чимнебудь обходила. Господар Вачко подиктував мені до протоколу, що Настя ніколи не да-

вала причини, щоб на неї можна було роззлоститися. В Вачка четверо дітей (трьох хлопців і одна дівчинка); хлопці часом докучили Насті, але вона ніколи сама не карала їх, тільки, бувало, пожалувалася перед господарями. Навіть пси любили Настю — ніколи пес не кинувся на неї. У монастирі, в розмовниці великий псисько вовчур ліг їй раз на ноги, а коли вона витягала ногу зпід нього, він зубами хапав за неї. Сестра не могла пса відогнати. Тоді Настя прикуцнула, підложила псові руку, він поклав на неї свою лабу, і так Настя подавалася взад, а пес за нею човгався на животі через цілу розмовницю і аж при дверях вдалося Насті якось звільнитися від нього та затріснути двері за собою. Для порівняння наведемо, що говорила про себе стигматизована Анна Катерина Emmerich († 1824): „Коли я пряцювала на городі, злітали до мене пташки, сідали мені на голові та на раменах“ *).

Коли Насті щось дуже допекло, пішла десь на самоту, поплакала, зідхнула до Бога, а потім усмінулась, і вже все було добре. До стола враз із господарями, хоч її просили, ніколи не сіла. Їла окремо — як служниця; господарів цілувала в руку.

А всеж на тому найнижчому ступні життя Настя була багата життям. Контемплативної, глибоко поетичної вдачі, вона збирала життєві вартости, зачинаючи від самого сільського болота. Вона находила чар у найпростіших сільських роботах, любила працю, любила коні, корови, поле, зелене й стигле збіжжя, жайворонків... Пригадуються слова ап. Павла: „Все можу в Христі, що мене спомагає“. Глибока Настина душа, щораз зрошувана могутньою

*) Цитати про А. К. Emmerich беру з книжки: А. К. Emmerich: Bolesna Męka Zbawiciela świata, przekład z francuzkiego, Warszawa 1892.

молитвою, все мале і звичайне приймала як велике, дороге й цінне.

В Млинах, коли я сам був у кімнаті, прийшла Настя з двома маленькими ягнятами на руках (ягнята були чорні з білою зіркою на чолі). „Нехай отець подивляться, яке це гарне!.. А як їм серце бється з переляку!.. Мені так само серце билося, коли мене лікар післав до отців, у шпиталі. Подумала я собі тоді: но, вже раз (прийшли)!.. Мушу їх віднести, бо мені їх жаль“. У Львові в монастирі, в професорській конференційній салі є дуже гарна, випхана голова лося з рогами (дарунок Митрополита Андрея). Одного разу Настя подивляла його: „Яка це гарна звірина! Які роги має!... Яку бороду! Писок у неї, як у корови — подібний. Це мусить бути велика звірина. Як вона ціла виглядає?... Я ставала на стіл, щоб погладити її“. Чи не поетичне серце?

Але при всьому тому Настя була сильною душі, з великою розвагою. Хоч деяким особам натякала про свою чудесну вервицю, нікому про це не оповіла аж до того часу, коли вже дістала стигми. Дружина священика, в котрого Настя служила, оповідала їй про різні чуда, а Настя раз сказала: „Я їмости щось оповіла би, але їмость не повірили би“. І хоч їмость не раз про це допитувалася, Настя таки не виявила їй своєї тайни. Боялася, щоб це не виглядало на немудре самохвальство.

Як з цього видно, Настя це просто протилежний тип до істериків. Істерики все роблять „для людей“, щоб їх люди бачили й подивлялися або жалували; вони не можуть „держати язика за зубами“, хваляться навіть чистими видумками та уроченнями. А Настя — я сказав: просто протилежний тип. Істерики це люди слабого, недужого й примхуватого духа. А Настя це чистий тип сильного й зрівноваженого духа. Настя

з природи інтелігентна дівчина. Завсіди була маломовна, хоч, коли треба, вміє плавно й до речі говорити. Навіть ті промови, що їй приходилось без екстази говорити до народу, виходили їй гладко і як слід.

Певне, що Настя завсіди була правдомовна. Але відколи стала стигматизована, то її правдомовність наче в загіпнотизованого. Від лікарів передісталася віетка до часописів, що батько Насті був „пияком“. Я докоряв Насті, що вона не повинна була це лікарям сказати. А вона мені відповіла: „Прошу отця, мені не вільно неправди говорити. Я сама не сказала би того лікарям, але вони мене про це питали. Колиб я їм не сказала правди, вони могли би були розвідатися про те в моєму рідному селі. І щож тоді було би? Волю всяку неславу прийняти на себе, ніж знеславити мої рани“. Це зрозуміле, що батько Насті, як паламар, не міг бути „неможливим пияком“, але любив нанитися (власне за гроші, що їх заслужив як паламар).

Щойно в господаря Вачка Настя опинилася на такій службі, де перший раз у житті почувалася як гідний член родини і без небезпек. З початком 1935 р. вона старалася виїхати до Франції на роботу. Господар сказав їй, що може зі служби відійти, бо криза, тяжко йому оплачувати служницю (він має 15 моргів поля, а що його жінка хорує на серце, а діти ще малі, тому був примушений держати служницю). Настя вже мала й паспорт, та скільки разів вибиралася відіздити, завсіди сталося щось таке, що їй унеможливило виїзд. Вкінці покинула думку їхати до Франції і сказала до господаря: „Що мені дасте, то дасте, а я від вас ніде не піду“. І лишилася в нього, а в літі 1935 р. дістала стигми. Споглянув Бог на бідну українську служницю!

Та не все так легко відбулося, як тут написано, бо в книжці годі все списати. Впродовж чотирьох років, що їх Настя перебула в Млинах, вона кільканацять разів пішки ходила до свого рідного села Красного (дорога 50 клм) і назад — переважно примушена перервами в службі. Раз перейшла ту дорогу в зимі, по великім снігу, в чоботах мала повно снігу.

Хата господаря Стефана Вачка

В тих роках Настя часто плакала — з ріжних причин, що непокоїли її серце. Нераз призадумувалася над своєю будучністю: „Не хочу віддаватися, грошей не можу собі наскладати, бо не можу здержатися, щоби біднішим не дати — хіба на старість піду по жебрах!... Та нехай буде божя воля!“ Але така потіха коштувала її чимало сліз.

* * *

Щойно на основі цеї силуетки характеру Насті і її долі можемо зрозуміти, чому Настя так перлася

зі Львова до Млинів — і то тільки до господаря Вачка (в когось іншого рішуче не хотіла би бути). Настя дуже прив'язується до осіб, що їй щиро віддані. Дім Вачків вона називає своїм „домом“. Ціле життя вона властиво не мала свого дому, аж тут його найшла — і вперше в житті тут почула себе „на своєму місці“ на світі.

В монастирі у Львові Настя без сумніву також найшла свій „дім“, і то для неї куди більше відновдний — але це була надто нагла й несподівана зміна в її житті. Настя мусіла відчувати її як пірвання нитки свого життя. Коли кинемо очима на сонце, то сльози заливають нам очі. Думаю, що щось таке мусіло діятися в душі Насті у Львові, в монастирі СС. Василіанок. Щоб могли жити у Львові, Настя спершу мусить поволі при звичаїтися до нових для неї людей і нового оточення — в її душі мусить нарости пасмо почувань, що сполучить Млини зі Львовом. Як я запримітив, і С. Софронію і мене Настя щойно в Млинах признала чуттям за „своїх“.

Стигматизація зовсім не знищила Настиного історичного „я“, але достосувалася до нього. Богослови добре кажуть, що „благодать не нищить природи“.

У Млинах Настя тужила за прихильними їй особами, що їх пізнала у Львові, і разураз ходила духом до Львова. С. Софронії навіть раз дала себе пізнати стисненням обох її рук, а моїй дружині двома промінями, що перейшли від вікна до протилежного муру в кімнаті. Настя вернула до Львова з власної охоти на сам наш Новий Рік (14 січня 1936), та Млинів не забуває. На перший день Різдва ще з двома дівчатами Настя ходила колядувати по селі (підширалася паличкою), колядувала від 11 год. пер. пол. до півночі і заколядувала 65 зл на фелон до церкви, але була зовсім захрипла. Пригадуються

нам тут слова псильміста: „Ревність для Твого дому зіла мене“.

Не буває, щоб за життя людини виписувати їй такі похвали. Я зробив це з konieczности, щоб можна якслід оцінити стигматизацію Насті. Та маємо надію, що при божій благодати Настя до кінця видержить на тій дорозі, по котрій дотепер ішла.

VI

ПОЧАТКИ СТИГМАТИЗАЦІЇ

Марія Сютрик сказала мені, що до стигматизації не завважила на Насті нічого дивного, а знала її від 1931 р.

Настя ніколи не переходила ніякої тяжкої органічної недуги. Якось мала нещастя щодо лівої ноги. В 12 році життя впродовж кількох місяців боліла її ліва нога „з вітру“, і коло кісток на завсіди лишилася дещо мізерніша. Раз Настя зломила собі була ліву руку. Коли служила в священика в Млинах, проколола собі ліву ногу на склі від лямпочки, якою світять у церкві, і місяць хорувала. У господаря Вачка ту саму ліву ногу проколола собі була вилами й хорувала два тижні.

Впродовж трьох років перед стигматизацією болював її „лівий бік“ — тут, де в часі стигматизації виступила рана на грудях. (Анна К. Emmersch відчувала анальогічний біль в околиці серця впродовж 10 років.) Часами цей біль був тяжкий, але Настя не давала пізнати по собі. Він був без сумніву першим вістуном майбутньої стигматизації і приготуванням до неї. В звязку з ним Настя стала телепатичною (такою, що відчуває на віддаль), але тільки в своїх особистих справах: коли в селі щось про неї говорили, то вона це „відчула“. А по

принятті св. Причастя в тому часі при замкнених очах через кілька хвилин часто бачила ясну, велику зізду перед собою, так на один метер далеко. Явище було поважне, а не як пустий привид (ми з тим явищем ще стрінемося, але в іншій формі).

У червні 1935 р. один вдовець із Млинів кілька разів приходив до Вачків з тим заміром, щоб з Настею женитися. Настя тоді виходила з хати й на самоті плакала. Господарі радили Насті, щоб віддавалася, а вона їх збувалася словами: „Тепер ще ні, може колись пізніше“. Одного разу, коли їй господиня обіщувала „справимо тобі весілля“, Настя їй відповіла: „Госпосю, госпосю, а я вам ліпше весілля справлю: на вашім подвір'ї земля буде від людей стогнати і автами будуть приїздити“. Підчас молитви в тому часі Настя відчувала, що з нею буде „щось голосне“ — що Бог щось із нею зробить, хоч ще сама не знала що. Звертаю увагу на живий поетичний стиль цього першого Настиного передсказання. Такий стиль мають усі її дальші вискази та промови в часі екстази; а це загально питоме всім візіонерам.

Це перше передсказання Насті рознеслося по селі, але люди не вірили їй, бо ще й не мали ніякої основи, і насміхалися з неї.

Зближалася стигматизація.

В неділях 9 і 16 червня 1935 р. в церкві на вечірні Настя слабла, руки їй синіли й дрожали, відчувала, начеб її бичовано по плечах і губи їй сохли зі спраги. Виводили її з церкви. Настя любила червону і білу одежу. В неділю 16 червня (Сошествіє Св. Духа) на Службу Божу одяглася цілком на червоно — як ніколи в житті (передтим завсіди мішала червоний колір з білим). Коли вернула з церкви, зробилося їй сумно, чому вона так одяглася. На

вечірню одяглася вже на біло. Носила простий перстенець, що його була дістала від дітей господаря. В неділю 23 червня цей перстенець, без усякої фізичної причини, так утік її, що відчула біль аж у костях, і зараз кинула його геть.

Потім прийшла на Настю тяжка недуга, котра вже була безпосереднім приготуванням до стигмати-

Гринько Слабак, Анна Коляса, господиня, господар Вачко
і їх діти

зації, а властиво безпосереднім переходом до стигматизаційних екстаз. Ця недуга тривала тільки три дні, а почалася в понеділок 24 червня 1935 р.

Того дня Настя тільки випила молоко на сніданок, а нічого більше не їла. Вона була сама в хаті з дітьми, бо господар з господинею поїхали до ліса. Старші хлопці на подвірі билися, а Настя хотіла їх успокоїти. Старший хлопець підніс на неї патик

і негарно заляв їй. Настя з жалю розплакалася, взяла вервицю і пішла в поле полоти просо. Полючи, тихенько співала свою любу пісню про почаївську Божу Матір:

Пасли пастирі вівці на горі,
Виділи Божу Матір на скалі;

На тій скалі стопки знати,
Де стояла Божа Мати,
З неї воду беруть,
Всім вірним дають.

Легко догадатися, що ця пісня саме тому стала для Насті любою, бо в ній говориться про явлення Божої Матери пастирям, а „внутрішній голос“ підготовляв Настю до таких самих явищ. Але треба завважити, що Настя ніколи не молилася, щоб їй Божа Мати об'явилася, а молилася, як звичайно люди моляться. (Лікарі пустили в курс, що ніби Настя молилася, щоб їй Божа Мати об'явилася.)

Коли господиня прийшла до Насті в полі, Настя з плачем оповіла їй свою прикру пригоду з найстаршим хлопцем. Господиня закликала хлопця й казала йому перепросити Настю.

В неділю і в понеділок (23 і 24 червня) Настина душа якось дуже перлася десь ген до світа, затісно й завузько було їй у тілі. Настя все хотіла забути й кинути та піти десь ген далеко. По всій імовірності це були початки „екстеріоризації“ Настиної душі, з котрим явищем, уже вповні розвиненим, стрінемося пізніше.

В понеділок ввечір пішла Настя скубати піря до сусідки Анни Іваник. Коло 9 1/2 год. стало їй робитися слабо (світло і людей бачила подвійно, значить захиталися в неї мозкові функції).

О 10 год. помолилася і пішла спати (в хаті Іваників); дуже плакала, бо чомусь обняв її великий жаль. До Гані Сютрик сказала: „Ганю, буде зле! та не бійся мене!“ О 11^{1/2} утратила мову, її тіло стало випружене, штивне й зимне, а лице червоне й гаряче (це пригадує той тип екстази, яку Настя, вже як стигматизована, має в п'ятницю; з таким самим явищем стрічаємося в А. К. Emmerich: „її лице ставало зовсім рум'яне й розпалене“). Зараз лягли на неї воду, та це не помагало. Настя була при свідомості, чула й розуміла голос людей, але не могла говорити. Закликали її господиню, бо думали, що помре.

В тім часі Настя бачила коло себе якогось старця і двоє діточок (перше видіння осіб в екстазі). Старець був сивенький, з бородою, червоний на лиці, гарна особа, ясно відбивав, добрий був, мав хрест на грудях, сидів на кріслі біля ліжка і разураз питався Насті: „Чи вже бажаєш зі мною іти?“ А Настя йому на голос відповідала (це могла говорити):

„Старче, старче, ще хочу бачити господиню і свою матір. Чекай, щоб я ще висповідалася!“ Діти, одно дуже маленьке, друге більше, оба хлопці, на біло зодягнені, милі, приносили до Насті живі квіти в вазонках і говорили: „Це для тебе.“

Рано (вівторок 25 червня) господар завіз Настю фірою до дому. Поїхав по священика, який дав Насті тільки єлеопомазання, бо не могла висповідатися. Єлеопомазання Настя відчула як полєкшу для тіла. По єлеопомазанні вже більше не бачила того старця. Але діти бачила в часі екстази (не впродовж цілої екстази, тільки в деяких відступах) аж до того часу, коли вернула з яворівського шпиталю. Підчас єлеопомазання діти уносилися над нею, потішали її, менше держало в руках квітку і свічку.

По елеопомазанні господар завіз Настю до Краківця, до лікаря. Лікар сказав, що ніби Настя „в такому стані“ вже шестий місяць, „вона здорова, тільки так удає“. Настя це чула, встала на ноги й промовила до лікаря: „Хіба ви в такому стані, а я ні!“ І господар сперечався з лікарем, та лікар не дав себе переконати. Господар хотів, щоб ця ганьба, кинена на Настю, не поширювалася, тому ще повіз Настю до повитухи. А повитуха сказала те саме, що й лікар. Дивна річ, що ганьба так любить напосідатися на праведні душі.

Того самого дня Настя під вечір промовила до господарів: „Не лякайтеся мене!.. не везіть мене до лікаря, не лікуйте мене, бо втратите мені ласку!“

В середу рано (26 червня) вже говорила, як звичайно, до 10 год. ввечір. Але з ліжка не вставала і просила, щоб їй дали смертельну одежу.

В четвер 27 червня (наш празник Евхаристії) Настя висповідалася і запричащалася. Св. Причастя відчула цілою душею наче якусь небесну росу. Від понеділка до четверга включно нічого не їла, бо „не давало їй“. На моє питання: що ти в душі робила, коли тобі відняло мову, Настя відповіла: „Я тоді сильно молилася“. А на моє питання: чому тобі відобрало мову, Настя дала характеристичну відповідь: „Я тоді набирала в себе Христового мовчання перед Іродом“. Треба піднести, що з біблії Настя зовсім не знала про той факт, що Христос перед Іродом мовчав.

Настя мала таке прочуття, що ще буде жити, якщо не вмере до п'ятниці полудня.

Значить, стигматизація в Насті спершу проявлялася як боротьба зі смертю. Таке саме почуття мала Гемма Galgani († 1903) в тому моменті, коли дістала стигми: „я відчувала, що вмираю“ (це її слова); також св. Катерина сієнська: „якщо Бог мене не вратує, то вмру“ і ін.

Четвер 27 червня був переломовий день для стигматизаційних явищ Насті.

Того дня Настя вже мала „терпіння“ (це її слово), хоч ще без стигматичних ран. „Терпіння“ це значить „Христові муки“, що їх стигматизовані особи переносять в екстазі. Марія Сютрик перший раз бачила хору Настю саме в той четвер (Марія С. далеко мешкає) і зараз здогадувалася, що Настя буде мати таку „недугу“, як Тереса з Konnersreuth, про що вона читала в „Місіонарі“. Інші люди думали, що Настя або десь чогось перелякалася, або з розуму сходить, або має недугу св. Валентія (епілепсію), і боялися її. Настя в терпіннях показувала Христові муки: розкладала руки, начеб мала бути розпята, то знову складала їх на грудях навхрест, ніби зносила бичування, виявляла спрагу (колиж хотіли їй дати воду, затискала зуби), поспразі схиляла голову наче мертва.

Це вже була справжня стигматизаційна екстаза, в котрій Настя перший раз бачила Божу Матір — наче живу в хмарах, у сивенькій одежі, зі світлою вервицею в руках. У цій екстазі Настя вже говорила, як звичайно в своїх дальших екстазах. Тоді вона сказала: „Об'являється мені Божа Мати і дає мені дві вервиці до рук: до правої руки білу, а до лівої чорну“. Але тих вервиць ніхто не бачив, хоч це був день, тай ніхто цього поважно не брав. І заохочувала Настя людей, щоб молилися на вервиці, щоби поправилися, не грішили, дітей навчали, до церкви посиляли. Того дня передсказала Настя (в екстазі), що в неділю буде великий град, тому взивала нарід, щоб ревно молився, коли побачить хмару, і сама молилася (аж сльози спливали їй по лиці), щоби Божа Мати зберегла село перед градом. Дійсно в слідуючу неділю 30 червня над Млинами перейшла чорна

хмара (Настя тоді дуже молилася — без екстази), в Млинах була злива, а град тільки зрідка, що не зробив ніякої шкоди; в сусідньому селі Заліська воля град тоді так вибив збіжжя, що люди не жали, тільки що косили.

В четвер 27 червня в екстазі Настя передсказала й інші важні речі, але що тоді ще ніхто не брав тих її говорень поважно, тому тільки дещо з того я міг докладніше сконстатувати. І так передсказала собі тоді Настя: „Мій вік недовгий. Невдовзі стану старицею, що ані не зможете мене пізнати“. Дійсно, стиґматизаційні терпіння та перебирання на себе чужих недуг дуже і в скорому темпі винищують організм Насті. Руки Насті, перед стиґматизацією грубі і сильні, тепер уже стали тонкі, з видовженими пальцями — певно тому, що в екстазах наслідують видовжені руки мерця. Це вже на фотографіях видно, та тепер пальці Насті ще тонші. Ноги залишилися без наглядної зміни.

* * *

В п'ятницю 28 червня коло полудня Настя ходила по подвірі. Робилося їй слабо, пішла до хати, положилася на ліжку. Попала в екстазу, в котрій побачила Ісуса Христа, що був якийсь мізерний і високий, наче дух — не такий реальний, як у пізніших її екстазах. Христос виступив наче з лискавки, а мав відкриту рану на грудях. Явище тривало коротко. Христос запитав Настю: „Чи приймаєшся моїх терпінь?“ Настя більше з переляку, ніж із розуміння відповіла: „Приймаюся“. В тому моменті повстала і враз стала кровавити рана на її грудях. Це Настя дуже болюче відчула, боліло її серце. Потім Настя збудилася. Ходила по хаті. І знову положилася на ліжку та попала в екстазу. Знову з'явився

їй Христос, але вже такий, як звичайно в її всіх дальших екстазах. Тепер Христос був не сам, а з якоюсь дуже зхорованою дівчиною і промовив до Насті: „Бачиш, ця дівчина Німка носить мої рани вже від 1926 р. Вона вже невдовзі помре — в 1936 р. Я їй дозволив, щоб вона вибрала собі наслідницю, а вона тебе вибрала“. Дівчина Німка це й сама потвердила, що воно так. Того дня Христос ще раз приходив до Насті в екстазі з тою дівчиною Німкою.

Світло, в якому являвся Христос у перших екстазах, було слабше, потім ставало щораз сильніше, аж дійшло до постійної своєї сили. Настя каже, що не має слів, щоб описати це світло й постать Ісуса Христа та Богородиці. Вона готова би ціле життя зносити найтяжчі терпіння своїх екстаз, щоб тільки бачити Ісуса Христа і Преч. Діву.

Стигматизовані особи, коли діставали перші свої стигматичні рани, звичайно мали якесь святе видіння: одні бачили Христа як Серафима (св. Франціск), інші розп'ятого Христа, інші терновий вінець, св. чашу і т. ін. Габрієля de Piezolo — подібно, як наша Настя — бачила Христа з раною на грудях, і в тому часі сама дістала рану на грудях.

Як видно вже з наведених прикладів, всі внутрішні стигматизаційні переживання Насті вповні годяться з тими, що їх находимо в деяких інших стигматизованих осіб. Настя, що не мала ані поняття про стигматизацію, ніяк не могла би видумати таких явищ.

У неділю 30 червня Настя на Службі Божій причащалася й зараз по св. Причасті відчула сильний біль на правім рамени та понижче на грудях, як колиб її хтось розжареним залізом упік. Коли прийшла до дому, побачила на цьому місці рану в формі великого хреста. Цей хрест був широкий на два пальці,

його прямовисне рамя ішло через праве рамя (кінець хреста сягав аж на хребет) до кінця ребер, а поزمة рамя ішло від середини грудей через грудь аж до середини хребта. Той хрест був червоний від набряклої крові. В дальших днях він був рожевий, в середу і п'ятницю (що тижня) червоний, а де-коли навіть слизила з нього кров. Рану на грудях у формі хреста мали різні стигматички. Чи котра з них мала таку велику хрестну рану, як Настя, мені невідомо. А. К. Emmerich мала рану на грудній кості в формі подвійного хреста, що був високий на 3 цілі. Коли Настя вперше побачила цей хрест, подумала собі: „Це либонь тому, що Христос ніс хрест на правому рамени“.

Взагалі тоді перший раз Настя стала роздумувати про те, що її рани наслідують рани Ісуса Христа. В брошурці о. П. Дзедзика про Настю Волошин, на основі лікарського протоколу, написано, що ніби Настя день перед Божим Тілом, ідучи дорогою, почувала голос Божої Матері: „Приймеш вкоротці рани Ісуса Христа“. І ще там сказано: „Настя зовсім не злякалася цього голосу. Стала і спокійно слухала“. Це незгідне з правдою, бо Настя тої середи лежала в ліжку і взагалі ніколи не чула такого голосу Божої Матері.

Хрестна рана дуже докучала Насті при роботі — особливо, коли більше набрякла, бо сорочка терла об рану. На грудях Настя підкладала собі хустинку, але на хребті ніяк не могла собі дати ради з тою раною.

Терпіння в тому часі Настя мала тайні, що ночі зараз із вечора, як покласяся спати. Це взагалі було таке правило в стигматизаційних переживаннях Насті, доки вона була в Млинах на становищі служниці. В ночі, зараз із вечора мала екстазу, яка зви-

чайно дуже довго тривала, нераз цілу ніч, а рано Настя ішла до своєї роботи і почувалася сильною. В тому часі Настя спала на стриху над стайнею, разом з трьома хлопцями господаря: вона по одному боці стриху, хлопці по другому. Впродовж перших двох місяців у терпіннях Настя бачила білого голубця (такого самого, як тоді, коли закопала була свою чудесно одержану вервицю); він літав над нею, поки вона не скінчила молитви (Настя також в екстазі молилась).

Але деколи Настя мала екстази також у день. У неділю 7 липня і так само в неділю 14 липня дісталася екстази на вечірні в церкві. Виводили її з церкви, лежала під церквою, аж їй екстаза минула.

Люди ще не знали, що їй; гляділи на неї як на недобре хору, а про її екстази говорили, що Насті „мову відобрало“. Господар три рази возив її до сусіднього села до знахорки, що віск виливає, хоч Настя разураз просила: „Втратите мені ласку, що мене возите“. Та господар тоді її віз, коли вона мала екстазу.

В таких відносинах Настя в тому часі ще й сама не була певна, що з нею діється. Давала на Службі Божій й молебни, щоб їй та „недуга“ вступилася. На стриху, на самоті дуже часто плакала: „Боже мій, Боже мій, що це зі мною діється? що це?“ Тяжко було їй боротися проти цілого оточення та ще й проти свого власного звичайного зміслу життя. Але вкінці візії таки перемогли: переконали Настю, що вони не є хоробливими проявами, але ласкою від Бога.

Впродовж двох місяців Настя скривалася зі своїми ранами, нікому про них не говорила, крім своєї найближчої товаришки Марії Сютрик, та і їй не показала їх, бо „ще не було приказу“. Її хрестної рани

(вона 8 вересня зникла) взагалі ніхто не бачив, тільки господиня раз бачила вершок тої рани на самому рамени й сказала до Насті: „Це певно ти собі так надушила“.

Аж з того часу, коли Настя дістала рани на руках, вона вже була зовсім певна, що має „Христові рани“, як дар від самого Ісуса Христа. Але господарі і люди зі села, крім Марії Сютрик, ще не вірили в її рани.

* * *

Якщоб Настина стигматизація повстала на „істеричному тлі“, невже Настя скривала би її впродовж двох місяців? чи не похвалилася би перед людьми? Авжеж це було для Насті дуже прикре й упокоряюче, що люди низько оцінювали характер її недуги, а вона могла би була перетворити його в найвищий — але „ще не було приказу“. Я вже сказав: Настя — це власне протилежний тип до істериків.

У шпиталі на моє питання Настя відповіла, що вона хотіла мати Христові рани. Я собі тоді уявляв, що Настя роками бажала собі Христових ран, молилася до Бога, щоб їх дістала, як це бувало в деяких стигматизованих осіб. Але Настя й не знала, що „може бути така людина“, себто зі стигмами. І ніколи не молилася, щоб їй Бог доложив ще якихсь нових терпінь, а саме навпаки: просила, щоб їй Бог відняв і ті терпіння, які в даному часі мала. При її твердій долі, як служниці, це було самозрозуміле. Я досліджував також те, чи Настя залюбки не молилася до ран Христових, чи не робила розважань про Христові муки, але й тут дійшов я до негативного висліду. В її молитвеннику нема ніякої такої молитви, а на вервиці Настя молилася без усяких додаткових розважань (щойно СС. Василіянки в монастирі навчили її молитися на вервиці з розважаннями).

Значить, Настя була вповні пасивна супроти стигматизації. Стигматизація була їй надана згори, без усякого її бажання й розуміння.

Чому ж Настя відповіла мені, що вона „хотіла мати Христові рани“? Чи може притім вона мала на думці те своє дитиняче, поетично-симпатичне бажання, що їй перейшло через душу при нагоді першого св. Причастя? Ні. Це вона в пізнішому, дозрілому віці вважала за дитинячу фантазію. Ось що на речі: Скільки разів Христос являється Насті в екстазі і має їй „пробивати“ рани (щоб з них кров потекла, щоб вони „відновилися“), завсіди вперед питає її: „Чи приймаєшся моїх терпінь?“ А вона відповідає: „Приймаюся“, і по пробитті ран говорить: „Дякую“. Це правило без виїмку. Саме це Настя мала на думці, коли мені сказала, що вона „хотіла мати Христові рани“. Зрештою, як пізніше побачимо, Настя, відколи стала стигматизована, відзначається „жаждою терпінь“, як і інші стигматизовані, і просить, щоб удостоїлася ще більших терпінь, ніж їх має.

Чув я від деяких закид, що ніби Настя злегка гордиться своїми ранами, що дає себе фотографувати з ранами. Подібний закид робили й Тересі Neumann. Та для деяких людей і сам Бог не без закиду. Щож сказати про те Христове бажання: „Отче, прийшла година, прослави свого Сина, щоб Твій Син Тебе прославив“...? Ось Христос хоче бути славний! Та це саме так має бути, бо людина сотворена не для „неслави“, але для „слави“. Річ тільки в тому, щоб людина змагала до такої слави, яка має вартість перед Богом, та щоб ішла до неї таким шляхом, який Бог визначив.

Коли я запитав Настю, чи вона хотіла би позбутися своїх ран, Настя відповіла: „Нізащо в світі“. Це вповні правильна відповідь, бо втрата стигмати-

зації мусіла би бути звязана з якимсь моральним упадком. А невже це могло би бути похвальне?

Лікарі у львівському шпиталі, що досліджували Настю, за всяку ціну хотіли відкрити в Насі охоту відрізнитися від інших людей. Це їм було потрібне як психічний-істеричний мотив до повстання стигматизації в Насі. А що Настя „дорожить“ своєю стигматизацією, то на основі цього лікарі виробили собі скривлений погляд, начеб Настя злегка гордилася своєю стигматизацією — і власне з цього джерела ця поголоска пішла в світ. У дійсности Настя покірна й смиренна, вона нічого собі не бажає, як тільки служити Богові. А те, що Настя дозволяє себе і свої рани фотографувати? Це стоїть у звязку з її місією.

Настя подає ось такі дві цілі своєї стигматизації: а) щоб люди знали про її рани і навертали до Бога, б) щоб вона співтерпіла з Христом за людські гріхи й немочі. Настя дає завжди таку відповідь, я тут нічого не прикрашую, ані не змінюю. А така відповідь теологічно вповні правильна. Тереса Neumann подає таку саму ціль своєї стигматизації: „Це дав мені Спаситель, щоб люди оглядали та утверджувались у вірі“ (Fahsel).

Якжеж люди довідаються про рани Насі? З оповідання або з писання; та найлекше переконаються, коли її саму побачать або бодай її фотографію.

Треба підкреслити, що відвідини людей Настю дуже мучать. Кожному з нас було би прикро й ніяково позувати наче на виставі, щоб нас люди оглядали. А на Настю одні дивляться як на чудо, зі страхом, інші критично, або й з глумом у душі. Настя телепатично все те відчуває, отже можемо собі усвідомити, що мусить діятися в її душі підчас таких відвідин. Коли хтось з присутних не вірить у правди-

вість стигматизації Насті, коли глумиться з неї, хочби тільки скрито в душі, то Настя переживає те саме, що людина ніжного серця, коли її хтось прилюдно ганьбить і прозиває. Але й без того більше число цікавих людей болюче діє на Настину душу, бо їх збірна душа рветься у всяких напрямках (один це собі думає, другий інше), а це наче розриває Настину душу на всі боки. Раз я був запросив до себе більше число цікавих (що не давали мені спокою), щоби подивилися на Настю. Кров із рани на нозі (що її Настя роззула на показ) стала булькати, ледви можна було клубом вати схопити її, щоб не розливалася по долівці. Рани особливо тоді Настю болять, коли кров із них тече (Настя цей біль описує: „начеб жили з мене витягало“). Бідна Настя хустиною закривала собі лице, бо страшенно терпіла, і стидалася людей. Тоді я сам собі дав слово, що більше ніколи до таких масових відвідин Насті не допущу.

Я дав сфотографувати Настю в чотирьох позиціях (погруддя Насті, сидяча Настя, Настя з Марією Сютрик і руки Насті). В наших часах книжка про стигматизовану особу без фотографій і подумати не дається. Настя згодилася, але не радо. А зараз потім дістала півгодинну відпружуючу екстазу, яку дістає, коли чимсь психічно вражена.

Коли фотографії були готові, Настя сказала: „Найліпше буде повісити мою фотографію там на вході до монастиря, нехай люди подивляться, а мені нехай дадуть спокій“.

Я сказав Сестрам, щоби ще сфотографували ноги Насті — бодай для нас на пам'ятку. Коли прийшло до того (по двох місяцях), Настя боронилася й нарікала: „Ах, ті фотографії! Тереса (Neumann) ніколи не дала себе фотографувати, а мене вже стільки разів приневолили фотографуватися! А Христос завжди

робить мені докори за це і мушу це відпокутовувати!“ Фотографуватися це ще більше, ніж заглядати до дзеркала. А що Настя ніколи не заглядала до дзеркала, то ясно, що сама від себе вона ніколи не фотографувалася би. Та з другого боку вона має приказ, щоб люди знали про її рани.

Ось так то з фотографіями Насті.

VII

ЗВ'ЯЗОК ІЗ ТЕРЕСОЮ NEUMANN

Марія Сютрик перша доповіла Насті, що та „дівчина Німка“ це певно Тереса Neumann з Konnersreuth. У візії Настя не довідалася про ім'я та прізвище тої „дівчини Німки“. Це згідне із загальним правилом, бо особи, що являються у візіях, звичайно не виявляють свого імени. Так нпр. і св. Тереса з Lisieux, що кілька разів являлася Тересі Neumann, не виявила їй свого імени. Є дані, що Тереса Neumann стала стиґматизованою саме завдяки Тересі з Lisieux, хоч ця св. Тереса не була стиґматизована. До хорої Тереси Neumann, ще перед її стиґматизацією, св. Тереса у візії сказала: „Але ти можеш ще багато й довго терпіти і ніякий лікар тобі не допоможе. Та не бійся! Я тобі досі помагала й далі буду помагати тобі“. Тереса Neumann вперед чудесно виздоровіла, а потім дістала стиґми.

Спершу я не прив'язував ваги до того, що мені Настя говорила про своє видіння Тереси. Хоч Настя самопевно і рішуче твердила, що вона ніколи не читала й не чула про Тересу Neumann, що на це могла би й присягнути, хоч я вже пізнав Настю як абсолютно правдомовну, я собі помимо того думав, що Настя всетаки мусіла десь-колись чути про Тересу, потім це мусіла забути, а в екстазі ця її пам'ять,

відповідно змодульована, мусіла виплинути з її підсвідомости у свідомість. Але чим далі я досліджував Настю, тим більше заломлювалося це моє припущення. Настя могла би була довідатися про Тересу тільки з двох українських джерел: з брошури о. Петра Дзедзика (Стигматизована наших днів: Тереса Найман, Львів 1930) та з „Місіонаря“ („Місіонар“ писав про Тересу в чч. 7, 8, 9, 11 з 1932 р. і в чч. 2, 3, 4 з 1933 р.). Алеж Настя знає про Тересу більше подробиць, ніж написано в тих двох джерелах. Настя сказала мені про Тересу, що „вона вже десь тепер умре — в 1936 р.“; що в її кімнаті горівкою смердить, коли вона молиться за пияків; що вона в мясниці терпить; що не дозволяє фотографувати себе (хіба крадьком її схоплять). Ці дані я найшов у німецьких авторів, що писали про Тересу (ще в 1926 р. Тереса проповіла собі, що вмере в 1935 р.), але в наших двох згаданих джерелах про ці речі нема згадки. Деякі німецькі автори пишуть, що Тереса має рану по лівому боці грудей, інші: по правому боці. Настя з цілою певністю твердить, що Тереса має рану по лівому боці грудей (як і сама Настя), і знає, що Тереса має рану на правому рамени. Настя каже, що з початку своєї стиґматизації знала ще багато інших подробиць із життя Тереси Neumann, але тепер уже призабула (це зовсім не дивно, бо відтоді Настя дуже багато пережила, а при своїх усяких терпіннях рідко коли має „свобідну голову“).

Якщо б Тереса призналася до того, що вона вибрала Настю на свою наслідницю, то це був би факт з великим значінням не тільки для стиґматизації Насті і Тереси, але також для стиґматизації взагалі. Та ледви чи так станеться. Obserвую в Насті того самого духа, що так виразно зазначився в Євангелії.

Христос покликувався на свої чуда, але на жадання книжників не вчинив ні одного „знаку“ (чуда). Справді дозволив „невірному“ Томі доторкатися своїх ран, але похвалив тих, що „не бачили, а увірили“. Значить, Бог не допускає аж до тої міри чудес, щоб нас аж змушувати до віри — вимушена віра має малу вартість перед Богом. З другого боку всяке „чудо на замовлення“ було би театральною продукцією, а це зовсім чуже Євангелії.

Настя дуже борониться перед рентгенівським сфотографуванням її ран. Каже, що Христос не хоче того. На мій заміт, що в шпиталі могли були прослідити її рани таким способом, вона відповідає: Там був „мус“, а тепер уже нема „мусу“. Коли того там не зробили, то тепер уже пропало. Дійсно, в шпиталі обов'язувало Настю якесь інакше правило життя, бо нпр. там не мала ніяких терпінь за те, що воду, в якій вона милася, зливали до каналу; а в монастирі, коли раз це зробили, Настя зараз дістала такі тяжкі терпіння, що боялися, що вмре.

Певно, що й Тереса має таке саме почуття, як Настя. Настя не знає, чи Тереса знає про неї та про те, що вона з Христом приходила до неї. Але хочби все знала, то всього не виявить. Так твердить Настя на основі свого почуття. Доволі для світа знати цю річ з одного боку — з двох боків було би забагато (це моє сформулювання, та воно вірно віддає Настине становище в цій справі). Настя разураз повторює: „Христос не любить дослідів“. Найлекше зрозуміємо правдивість цього твердження, коли уявимо собі побожну особу, на якій лікарі ріжними експериментами хотіли би дослідити її духовний стан по прийнятті св. Причастя. Внутрішнє релігійне життя не „на показ“, усякий експеримент деформував би і нівелював би його, тому кожна така особа

рішуче противилась би всяким експериментам. Стигматизація має визначно релігійний характер, тому також її психіка зносить експеримент тільки як насылство над собою.

Дуже можливо, що Тереса зовсім не знає про те, що Настя дістала стигми за її посередництвом. За неї і в її імені міг зробити вибір сам Христос. Із спіритистичної літератури знаю декілька таких фактів, де живі особи, наче духи, являлися іншим з якоюсь місією, хоч про це вони самі не знали і певно не брали в тому участі — це зробив за них хтось інший із другого світа, що був інтересований у їх справі, або в справі тої особи, котра мала видіння.

А навіть згори треба припускати, що за Тересу зробив вибір сам Христос, бо відкиж Тереса могла би знати всіх людей на світі, щоб вибрати собі найвідповіднішу наслідницю? Ясновидючі мусять мати якусь „нитку“, щоб дійти до бажаної особи, а до Насті Тереса не могла мати ніякої природної „нитки“. Зрештою вибір дуже вдатний, ледви чи міг би бути вдатніший. Настя проста дівчина, сильної будови, з численної, вбогої родини, служниця, любить птахи й домашні звірята, любить просту, навіть мужеську працю. В усьому тому Настя подібна до Тереси, як одне око до другого ока (родичі Тереси мали 10 дітей, Тереса найстарша). А під поглядом своїх переживань, що стоять у звязку зі стигматизацією, Настя так доповнює Тересу, як пророк Єлисей доповнював пророка Ілію. Зв'язок між ними: Настя тепер має таке саме число, таку саму форму і таке саме розміщення стигматичних ран, як це є в Тереси. Рана на правому рамені і рани на руках у Насті спершу мали іншу форму, але пізніше, як побачимо, в наслідок Настиної молитви ці рани так змінилися,

що наслідують „Тересин лад“. Тереса Neumann перша між стигматизованими, що плаче кровавими сльозами (Spirago); а Настя одного дня також плакала кровавими сльозами.

Настя доповнює Тересу: Тереса дуже тяжко хорувала перед стигматизацією — Настя ніколи в житті тяжче не хорувала; Тереси не досліджували лікарі на клініці — Настю досліджували, як самі хотіли; Тереса має правильні „терпіння“ тільки в п'ятницю — Настя має розложені правильні „терпіння“ на середу і п'ятницю; Тереса від 1926 р. нічого не їсть, в екстазах чує чужі мови (арамейську, латинську) — Настя чує тільки українську мову, але зате має дивні „апорти“ і мабуть екстеріоризація душі в неї більше розвинена. Таким способом проблема стигматизації на них двох виходить у цілий свій ширині та глибині.

Коли я запитав Настю, чи можу написати до Тереси, згідно до її пароха, що опікуються нею, Настя спершу змішалася, а потім відповіла: „Я запитаюся Ісуса Христа в екстазі“. По кількох днях дала мені відповідь: „Отець не можуть писати до Тереси тому, що мене питалися. Друкувати про це можна“. Я тим вдоволився і в „Ділі“ тільки натякнув на зв'язок між Тересою і Настею, а в „Меті“ (з 7 січня 1936 р.) сказав я про це більше. В дальшій розмові Настя подала ось такі думки, чому мені не можна писати до Тереси: Колиб я, за згодою Насті, писав до Тереси, то це було би рівнозначне з тим, як колиб вона сама писала: а чому ж вона мала би писати до Тереси? Їй не вільно ані хвалитися, ані сумніватися. „Ісус не любить дослідів“.

У середу 22 січня 1936 Настя в екстазі говорила щось про те, що хтось писав лист до Тереси про неї. Але що тихо говорила, Сестри не могли того

добре зрозуміти. По екстазі Сестри випитувались Насті про те, а вона сказала: „Хтось писав лист до Тереси про мене. Христос сказав: Не треба писати, нічого не довідаєтесь про причину моїх ран. Ще вам замало моїх терпінь, ще хочете знати і причину“. В п'ятницю (24 січня) я був у монастирі й випитався докладніше про той лист. Настя сказала, що лист писав хтось зі Львова. Я заходив у голову, хто це міг би бути. У Львові є один німець Йосиф Peters, що вступив до Студитів і студіює теологію. Він цікавиться Настею і бачив її раз у моїй хаті. Він мені говорив, що треба би написати до Тереси, але я збув його тим, що мені не вільно, ані нікому не можу давати дозволу, бо Настя про це довідалася би. І сказав я Насті: Чи не той Німець писав? Вона без надуми відповіла: „Тепер я відріжнила, цілком певно він.“ Того самого дня пішов я до бр. Peters-а, він здивований сказав мені, що 21 січня написав лист про Настю до пароха в Konnersreuth і завважив у ньому, що про той лист не знає ані Настя, ані я, бо Настя не дає дозволу писати до Тереси. В понеділок 27 січня Настя нам сказала: „Нині Тереса дістала той лист про мене“. Ввечір того дня Настя мала одно-годинну екстазу, по котрій сказала до С. Софронії: „Знаю кожне слово з того листа. Там є також моя фотографія“. С. Софронія потішала її, що бр. Peters писав у добрій вірі, але Настя опечалена махнула рукою і додала: „Нехай би він (Peters) думав про свою смерть!“ І казала мені це переказати, бо слідуючого дня рано відїздила до Підлютого. До Львова вернула 3 лютого. В п'ятницю 7 лютого бр. Peters звірився мені, що в тому листі написав також про те, що Настя проповіла, що Тереса вмере в 1936 р. Тепер усе розумію! — відповів я йому. Це мусіло Настю боліти, тому вона сказала про вас: „Нехай би

він думав про свою смерть!“ Бр. Peters тим зажурився, просив мене, щоб я в його імени перепросив Настю. В неділю 9 лютого я запитав її: Що тебе найбільше заболіло з листа бр. Peters-а? Вона відповіла: „Я мала терпіння одну годину за той лист. А нащо ж він писав про смерть Тереси? Завдяки Тересі я дістала ласку, а перше слово до Тереси зі Львова, ніби від мене — це про її смерть! Як це виглядає?! Це таке, як коли діти хочуть, щоб родичі щоскоріше померли, щоб унаслідити маєток по них“.

Коли бр. Peters довідався про це від мене, написав до Konnersreuth другий лист — з перепросинами.

Характеристична річ, що Настя вже кілька разів була духом у Konnersreuth-i, а до хати Тереси не може дістатися — „не пускає її“. Була в хаті тамошнього пароха, бачила, як він читав лист про неї, і саме з його душі вичитала зміст того листа (лист по німецьки писаний, а Настя не розуміє німецької мови, але в екстазі читає думки в душі іншої людини).

Серцем Настя щораз „відчуває“ Тересу і каже, що вона вже дуже слаба, а тепер у м'ясниці терпить. Порівнюючи те „не пускає“ з іншими подібними проявами в переживаннях Насті, я попав на думку, що до Тереси „не пускає“ Насті її власний реверенційний страх та стид перед Тересою. З тим моїм поясненням Настя вповні погоджується.

Сама Тереса чотири рази являлася Насті в часі екстази — вже по тих двох перших візіях. Настя не знає, чи це була дійсно сама Тереса (так, як коли Настя духом виходить із тіла і відвідує якусь особу), чи може Христос дав їй тільки таке видіння.

Я понад усякий сумнів ствердив, що Насті в екстазах деколи являлися живі особи, які про це нічого не знали (взагалі не знали про Настю). Саме того дня, коли я віддавав цю мою книжку до друку,

бр. Peters дістав відповідь від пароха з Konnersreuth. Лист писаний 26 лютого, адресатові доручений 2 березня. Парох із Konnersreuth пише, що „Тереса Neumann нічого не знає про якесь її сполучення з Настею Волошин, не знає про те, що вона вибрала її на свою наслідницю тому, що Бог об'явив їй, що Тереса цього року вмере“. Отже сталося так, як Христос сказав у Настиній екстазі: „Не треба писати, нічого не довідається“. Настя прийняла відомість про цей лист уповні байдуже, про лист довідалася телепатично 1 березня (не скоріше, бо взагалі не інтересувалася листом від Тереси). Я думаю, що тим ціла справа не закінчена, бо Тереса перед своєю смертю ще може довідатися в екстазі про Настину місію.

VIII

ВЕРХІВЯ СТИГМАТИЗАЦІЇ

На Успення Преч. Діви 28 серпня 1935 р. Настя по обіді прийшла до своєї товаришки Марії Сютрик і там дістала екстазу, в якій сказала: „Нині ввечір дістану рану в ліву руку і цвях“. Потім обі товаришки пішли на вечірню. По вечірні Марія взяла Настю знову до себе. Настя там і ночувала. По молитві обі товаришки поклалися к. 9 год. спати на однім ліжку. Настя зараз попала в екстазу. Марія лежала при стіні, а що Настя мала дуже сильні дрогогання, Марія боялася за неї, щоб не впала з ліжка, і попід шию обняла її правою рукою, а Настя підложила Марії свою ліву руку під голову. В екстазі Настя сказала, що дістає рану в ліву руку і цвях. І нараз Марія вкололася на щось на лиці перед ухом, де була Настина рука. Марія (що зовсім не спала) рукою напотемки намацала щось тверде, вбите в до-

лоню Насті. Тим вона дуже вразила Настю, що зойкнула і збудилася.

Настя (з хрестиком на грудях) і Марія Сютрик

„Настю, коли засвічу, чи побачу цвях?“ — запитала Марія. Настя відповіла: „Можеш“.

Марія пішла до другої кімнати по лампу, верну-

ла, засвітила й побачила по середині лівої долоні Насті вбитий цвях. Це бачила й сама Настя. Цвях був білий (ніби ніклевий), місцями наче заржавілий, грубий як груба голка, круглий, вгорі рівно стятий (без острого кінчика), внизу при долоні грубший, виставав „шторцом“ понад долоню на які 3 см. На лівій руці Насті, вище долоні, довкола кісток місцями тоді була претерплена шкіра (як коли сильно мотузом зв'язуть комусь руки — це нагадує, що Христос мав зв'язані руки), а з тих місць слизила кров. Настя просила, щоб їй перев'язати цю руку.

Цвях був доти, доки Марія не перев'язала руки Насті, а потім при світлі на очах обох дівчат зник. Марія зараз усюди шукала за ним (бо боялася, щоб Настя в часі нової екстази не скалічилася на ньому — і таке собі думала), але не знайшла його. Рани з потрісканої шкіри на лівій руці Насті рано слідуючого дня зникли без сліду. На долоні лишилося маленьке червоне місце наче від уколєння. Тої ночі Настя знову попала в екстазу і заповіла, що слідуючого дня ввечір дістане рану в праву руку і цвях.

В четвер 29 серпня обі дівчині спали разом на стриху в господаря Насті. Марія вже ждала того, що було заповідане, чи дійсно станеться. Настя попала в екстазу й сказала: „Об'являється мені Мати Божа і каже, що нині дістану рану в праву руку і цвях“. Марія засвітила електричну ліхтарку і побачила на середині правої долоні Насті вбитий цвях „нашторц“, дещо грубший від попереднього, жовтавий — брунатний (ніби мосяжний), зрештою такої самої форми й висоти, як той з попередньої ночі. Тепер Марія не доторкалася цвяха, бо боялася, щоб не вразити Насті. Цвях зник при світлі по яких трьох мінутах. Настя мала екстазу аж до рана, переривану „вільними хвилинами“, по 5—10 минут, для відпочинку (в „вільних

хвилинах“ Настя притомна, як звичайно). Рано Настя пішла до роботи. Ранка на долоні також по цьому цвяху лишилася наче тільки від уколання. Ці рани з дня на день розросталися.

В п'ятницю 30 серпня знову Настя спала в Сютриків. У хаті було темно. В екстазі Настя сказала, що Мати Божа дає їй вервицю в праву руку. Настя, каже: „Дякую“. І далі говорить: „У лівій руці маю свою вервицю, а в правій вервицю від Матери Божої“. Марія напотемки намацала дві вервиці в руках Насті. Коли засвітила, дійсно так було, але дарована вервиця зараз зникла. Потім Настя мала „вільну хвилину“. Марія запитала її: „Якби знову з'явилася вервиця, чи можу показати її своїй матері?“ Настя відповіла: „Можеш“.

І знову попала в екстазу. Дарована вервиця їй тепер з'явилася в руці Насті. Настина вервиця була синя, але стара, дарована була також синя, але зовсім нова. Марія пішла по свою матір, розбудила її зі сну. Обі прийшли до Насті й дивилися на даровану вервицю. Марія питалася, чи може взяти до рук даровану вервицю; Настя згодилася, держачи ту вервицю в правій руці (вервиця звисала з піднесеної руки). Марія доторкалася тої вервиці, переглянула її. Дарована вервиця при світлі на очах Марії і її матери по якійсь пів годині зникла.

Настя діставала ту вервицю в тому часі що ночі і на ній молилася. На вервиці Настя в екстазі молиться не на голос, але „в собі“, й тільки видно, як пальцями пересуває зеренця.

В неділю 1 вересня в екстазі Настя заповіла: „Дістаю рану в ліву руку зверху, Ісус пробиває мені руку наскрізь“. Дійсно рана появилася на лівій руці зверху, а на долоні вже кровавила. Тепер появилася цвях у лівій руці, але так, що між палюхом і вка-

зуючим пальцем виставав зі стисненої долоні до півтора сантиметра, жовтий-брунатний, грубший — такий, як шило, стятий зверху. В правій руці Настя мала даровану вервицю, що кілька разів зникала. Це також діялося в екстазі, в Сютриків, де Настя спала.

Настя просила, щоб Марія нікому про це не говорила.

Рану на правій руці зверху Настя дістала в понеділок 2 вересня; в тій екстазі двічі являлася вервиця в правій руці і зникала.

В вівторок 3 вересня зараз із вечора Настя попала в екстазу (це було на стриху в Вачків) і сказала: „Обявляється мені Мати Божа і каже, що нині дістану рани на чолі на знак тернового вінця і кроваві сльози, в ліву руку цвях, а в праву вервицю, по котрій буде спливати кров“. З Настею, як звичайно, була Марія Сютрик.

Господиня від якогось часу звернула увагу на те, що Марія Сютрик завсіди ночує з Настею, тому хотіла дослідити причину. Враз із Анною Іваник (у котрої Настя була захоріла) прийшла господиня на стрих з електричною ліхтаркою. Що собі Настя проповіла, це всі три жінки бачили здійснене. Кров спливала Насті з чола і з очей по лиці, в лівій, затисненій долоні був вистаючий цвях, із піднесеної правої руки спливала кров по звисаючій вервиці. Цвях по кількох мінутах зник.

Потім господиня і Анна Іваник пішли до хати, до кухні, і говорили між собою, що ніби Настя це зробила собі червоним папером, навіть самі пробували собі так само зробити. Також говорили, що Настя певно має дві вервиці й дуристь їх.

Настя (залишаючись далі в екстазі) сказала до Марії: „Людино, іди до кухні і спитай: яка там між ними суперечка?“ — бо мала дуже великі тер-

піння з тої причини. Марія пішла до кухні, а господиня відізвалася до неї: чи вона вірить, що ті кроваві сльози на лиці Насті правдиві? Марія відповіла, що вірить. А господиня: „Я ні“. Господиня взяла червоний папір і зробила собі на руці червоний знак. Марія відповіла: „Алеж Насті кров по руці спливає і місцями робиться грубша“. А Анна Іваник сказала до Марії: „Вервиця не від Божої Матери, але Настя має свої дві“.

Тоді Марія вернула на стрих до Насті і сказала їй, що господиня і Анна Іваник не вірять, що Настя має вервицю від Божої Матери, тому нехай дасть ту вервицю на показ. Настя (далі в екстазі) відповіла: „Дає Мати Божа свою вервицю на показ, на пів години, а ця вервиця має інакший хрестик, ніж наші“ (дарована вервиця мала хрестик з рівчиком і була зовсім нова новіська). Марія, щоб не помішати вервиць, взяла давню Настину вервицю собі на шию, а даровану до руки, і так обі занесла на показ. Але жінки далі не вірили. Марія пояснювала їм, що вона може присягнути, як у її домі одного вечора два рази появлялася вервиця в руках Насті, це бачила також мати Марії, а потім та вервиця при світлі зникала.

Жінки таки не повірили.

Марія з вервицями пішла на стрих, а жінки за нею. Марія віддала даровану вервицю („апорт“) до рук Насті (яка далі була в екстазі), а коли жінки прийшли на стрих, ця вервиця при світлі, на очах усіх зникла. Настя (далі в екстазі) не хотіла прийняти до рук своєї давньої вервиці, кажучи: „Мати Божа не дозволяє прийняти тої вервиці від особи, що мене обсудила“. Цю вервицю саме Анна Іваник була купила й дарувала Насті. Три рази кидала Настя цю вервицю на які два метри від себе. Потім

молилася до Богородиці, щоб дозволила їй прийняти вервицю, і врешті взяла її до рук.

Екстаза тої ночі тривала без перерви від 8 $\frac{1}{2}$ год. до 2 по півночі. Вервиця від Божої Матери ще кілька разів являлася в руках Насті й зникала. Настя говорила: „Приймаю вервицю від Божої Матери“, а коли на ній помолилася, говорила: „Віддаю вервицю“. Всі три жінки були при Насті аж до 2 год. по півночі. Потім Настя мала лекші терпіння до рана, а рано пішла до роботи й робила цілий день.

У середу 4 вересня Настя дістала цвях у праву руку, а вервицю від Божої Матери в ліву руку.

В четвер 5 вересня відновилася рана в правій руці зверху і на долоні. В лівій руці, в стисненій долоні, Настя мала золотий цвях, а в правій руці вервицю від Божої Матери.

Марія Сютрик усе те записувала собі й зложила свідоцтво під присягою, що вона все сказала „вповні щиро, по найліпшій своїй пам'яті, та що була при повному розумі й при здорових змислах, коли була свідком тих чудесних явищ, зв'язаних з Анастасією Волошин“. Присягу від неї я сам відобрав 2 грудня 1935 р. і бережу її також на письмі.

В суботу 7 вересня Настя й Марія Сютрик пішли пішки до Ярослава до церкви на відпуст, що випадає на неділю 8 вересня (латинське Різдво Пр. Діви). Це дорога 30 клм. Настя завзялася, що мусить піти на той відпуст, щоб дати доказ, що вона не „хора“. В дорозі по обіді в полі дістала легкі терпіння, притім голову тримала на колінах Марії. І сказала: „Об'являється мені Божа Мати і каже, що нині на вечірні дістану від Божої Матери дарунок, якого ніхто не буде бачити, тільки та людина, що зі мною іде“. В екстазі Настя ніколи не говорить власних

імен, але називає людей і саму себе загальною „людина“, або особу описує; напр. мене спершу називала: „той пастир, що взяв мої терпіння до свого серця“; священників завжди називає Настя в екстазі „пастирі“.

При кінці вечірні, на котрій обі дівчині висповідалися, в церкві, перед суплікацією Настя мала екстазу стоячи, а Марія піддержувала її. І сказала: „Дістаю дарунок від Божої Матери“. В тій хвилині впав їй шкаплір на руки, які вона тримала зложені до молитви на латинський лад. Настя рівночасно збудилася та сховала шкаплір до кишені. Марія бачила, як шкаплір падав на руки Насті з яких 20 см висоти.

В той самий вечір по всій відправі тому, що на дворі був дощ, священники дозволили людям залишитися в церкві. Настя знову мала попасти в екстазу (вона відчуває, що „терпіння“ надходять на неї), тому Марія взяла її до притвору церкви, сіла на долівку, Настя коло неї, і положила свою голову на коліна Марії. Марія хустиною прикрила лице Насті. В притворі було видно, бо церква була освічена електрикою. Настя сказала: „Дістаю від Божої Матери золотий ланцюжок“. Ланцюжок, дуже світлий, п'ять разів являвся на її руках, обертався довкола них наче живий (Настя також тоді мала руки зложені до молитви на латинський лад), і зникав по яких 5 до 10 мінутах. По четвертій появі ланцюжка Настя сказала: „Людино, покажи цей ланцюжок тій людині, що за тобою, але не дай узяти його до рук, бо я мала би терпіння годину довше“. Це був парубок Іван Бучковський із Млинів. Настя закликала його, а він нахилився через плечі Марії і хотів ланцюжок узяти до рук, але Марія стримала його за руку, а Настя спустила свої руки до долівки. Цей парубок (як мені

сам сказав) думав, що Настя купила собі той ланцюжок і бавилася ним (ланцюжок обертався довкола Настиних рук наче живий), та був дуже недобрый на Марію Сютрик, що ніби вона з ним якісь жарти строїть, бо кликала його подивитися на ланцюжок, а не дала йому до рук взяти його. Ясно, що Настя казала закликати того парубка в тій цілі, щоби був ще один свідок, що бачив ланцюжок.

Підчас п'ятої появи ланцюжка Настя сказала: „Чую слова Божої Матери, що той самий ланцюжок і до нього хрестик дістану завтра ввечір вдома о 9 годині“.

В неділю обі дівчині запричащалися, а по співаній Службі Божій пішли пообідати до дзвінниці. Ярославська дзвінниця мурована, простора; тоді там були й інші люди, але наші дівчата сиділи окремо у своїм кутку. Марія просила, щоб Настя випросила від Божої Матери й для неї якийсь дарунок, бо бажала мати памятку, як вони дві колись товаришували. Марія вже зовсім ясно бачила, що з Настею діються чудесні речі, тому собі думала, що Настюдесь возьмуть зі села, і вони мусітимуть розлучитися. Зрештою Настя нераз їй говорила: „Будеш бачити, що зі мною станеться до року: як багатьом лікарям перейду через руки і де опинюся“. На просьбу Марії Настя відповіла „добре“ і зараз попала в екстазу, голову тримала на колінах Марії. Вмить упав на руки Насті такий самий шкаплір, а Настя сказала: „Дістаєш дарунок для своєї товаришки“. Екстаза тривала пів години. Настя мені сказала, що цей дарунок дуже тяжко відчула: руки їй упали до землі, як колиб не знати який тягар повис на них. Потім обі товаришки зібралися й пішли до дому.

По дорозі наскрізь перемокли від дощу. До дому прийшли вже під вечір. Переодяглися, повечеряли,

і вже було по 8-ій год. Марія знала, що має бути о 9 год., і сказала це господині. Дівчата пішли спати на стрих. Марія взяла зі собою електричну ліхтарку. Як тільки Настя попала в екстазу, господиня прийшла на стрих. Настя в екстазі сказала: „Об'являється мені Мати Божа і каже: Дістанеш ланцюжок і хрестик; цей хрестик в очах людей буде малий, але для тебе він буде тяжчий, ніж той болючіший, що сховається“. Тут була мова про хрестну рану на правому рамени Насті. Ми вже сказали, що та рана дуже докучала Насті при роботі. Тому Настя просила Божу Матір, щоб їй заміняла той хрест на якийсь інший — „хочби болючіший, але вигідніший“. І саме тепер мала статися така заміна.

По двох-трьох мінутах, як Настя сказала наведені слова, Марія Сютрик і господиня побачили ланцюжок із хрестиком, як звисав на руках Насті, а Настя говорила: „Дістаю на все той самий ланцюжок і хрестик від Божої Матери“. І далі говорила: „Божя Мати закладає мені ланцюжок на шию“. Підняла голову, а ланцюжок сам повис їй на шиї, хоч вона рук не підносила.

Зараз потім Настя сказала: „Дістаю від Божої Матери в праву руку білу вервицю“. Вервиця з'явилася, Настя на ній молилася, а вервиця по якомусь часі зникла. Екстаза тривала до рана, але вже лекша.

Тої самої ночі хрестна рана на правому рамени Насті зникла без сліду. Це був вершок у Настиних стигматизаційних явищах: заміна хрестної рани на матеріальний хрестик. Мабуть відколи світ світом, такі чудесні речі не діялися ні на якому іншому стриху — а ще над стайнею.

Ланцюжок, що його Настя дістала від Божої Матери, був з дрібними звенами, мосяжний, позолочуваний. Хрестик трираменний, понікльований, з на-

писом на горішньому рамени ІНЦІ. Христос на ньому релієфний, притверджений. Його форма дуже вибаглива. Грубість 0·2 цм; ширина стовпа 0·7 цм; його довжина 6 цм, насада на ньому 0·7 цм; довжина горішнього рамени 1·75 цм, ширина 0·5 цм; довжина середнього рамени 3·5 цм, ширина 0·7 цм; довжина скісного рамени 1·75 цм, ширина 0·7 цм; віддаль між горішнім і середнім раменем 0·5 цм; між се-

Вхід на стрих, де Настя дістала свій хрестик — „апорт“

редуцим і скісним з правого боку 2·3 цм, з лівого боку 2 цм; віддаль між скісним раменем і сподом хрестика по правому боці 1·3 цм, по лівому боці 1·6 цм; промір круглого вершка 0·35 цм (вершок має дірочку по середині); вершок з горішнім раменем сполучує стята піраміда, висока 0·35 цм. І ланцюжок і хрестик були нові новіські, як усі Настині „апорти“. Я інформувався у львівських українських склепах

з девоціоналіями і сказали мені, що хрестика з такою формою в Галичині нема в уживанні. Від деяких черниць я чув, що хрестик подібної форми бачили в Америці.

В ярославській церкві підчас екстази Настя вколюлася в руку брошкою, що їй мала на грудях. Тоді Божа Мати сказала їй, що вона не носила ніяких прикрас. Настя зараз відіпняла брошку й дала їй товаришці. Відтоді вона не носить при собі нічого такого, на чому могла би вколотися або скалічитися.

* * *

Настя це перша між стигматизованими особами, що відзначилася реальними дарунками („апортами“) від Божої Матери. Про св. Катерину сієнську пишуть, що вона була дістала від Христа обручку на знак містичних „заручин з Христом“, але ту обручку тільки вона сама бачила, а ніхто інший. Зрештою треба завважити, що також її стигми були невидимі (виступили на її тілі щойно по смерті), як це було і в інших осіб *). А вища сила, що давала Насті дарунки, завсіди вважала на те, щоби при тім був бодай один свідок, і згори заповідала „апорт“. Дарування ланцюжка й хрестика було просто тріумфальне, бо ланцюжок день передтим п'ять разів показувався в церкві в Ярославі, останній раз перед двома свідками, з котрих один був тільки „очевидцем“, але нічого не розумів і навіть не припускав, щоб це міг бути якийсь „апорт“. Заповідження було подвійне, а передача ланцюжка й хрестика також сталася при двох свідках. І ще треба звернути увагу на те, що ланцюжок показувався в Ярославі, в церкві, а переданий був у Млинах, на стриху; як також на те, що в Ярославі показався тільки сам ланцюжок, а хрестик

*) Görres: Christl. Mystik, Bd. II. Стор. 426—430.

був тільки „заповіджений“ (таким способом вийшла більша комбінація). Оба шкаплірі ми бачили, один у посіданні Насті, другий у посіданні Марії Сютрик. А дарований хрестик видно на фотографіях Насті.

В доборі тих дарованих речей видно велику доцільність, яка перевищала всяке розуміння Насті. До Насті стигматизовані особи були тільки в латинській Церкві. Першим стигматиком був св. Франціск з Assisi († 1226). Не тяжко догадатися, що шкаплір Настя дістала на знак переносу стигматизації з латинської Церкви до нашої грекокатолицької (зрештою про це свідчить також посередництво Тереси з Koppersreuth). А трираменний хрестик Настя дістала, бо це наша питома українська форма. Настя зовсім не розуміла значіння тих її „апортів“, аж я їй пояснив. (Трираменний хрест це київський хрест, що складається з митрополичого хреста — два горішні рамена — і з хреста ап. Андрея — долішній скісний хрест. Київ був осідком митрополита на цілу Русь, а ап. Андрей, як каже передання, мав перший проповідати християнство на нинішній Україні і дійшов аж до того місця, де пізніше побудовано Київ.)

Також не тяжко догадатися, чому стигматизація появилася саме в латинській Церкві і то аж у XIII в. Десь із тих часів на заході стали побожно вглиблятися в Христові рани („rozpamiętywanie ran boskich“) і в побожності інтимно відноситися до Христа. В західному культі дуже часті є фрази: „наймиліший Ісус“, „коханий Ісус“, навіть „Ісусик“, а в східному культі завсіди зберігається маєстатична віддаль у відношенні до Христа (тут зправила приходять фрази „Господь Ісус“, „Ісус Христос“, „цар“, „чоловіколюбець“). Мабуть саме інтимність довела на заході до стигматизації. Св. Франціск бажав якнайбільше зблизитися та уподібнитися до терплячого Христа і ви-

просив собі „Христові рани“. З другого боку та інтимність довела до „містичних заручин“ деяких святих дівиць із Христом і до „замінювання“ сердець із Христом. Христос достосовується до суб'єктивного характеру людей. У Настиних стигматизаційних переживаннях нема нічого із західної інтимності, але збережена східна маєстатична віддаль у відношенні до Христа. Замітне, що також Тереса Neumann „висловила своє невдоволення з таких виразів, як містичне подружжя“ (Fahsel).

Ось зразки, як Настя в екстазах висказує свою любов до Христа: „Ісусе, бачу Тебе, з любови тужу за Тобою“; „Ісусе, люблю Тебе з цілого серця“; „Ісусе, возьми моє серце, нехай овечки віддадуть Тобі честь“; „Ісусе, люблю Тебе з щирого серця, витерплю в покорі й перенесу хрест за наш опущений нарід, за цілий світ“; „Ісусе, нехай моя душа з великої любови згорить“; „Я готова спалитися для Тебе з гарячої любови, солодке Серце Ісуса“; „Ісусе, люблю Тебе, Ісусе, дуже гаряче прошу Тебе, дай мені перенести всі терпіння... гаряче молю Тебе за Твої вівці“.

* * *

Як знаємо, Настя дістала перше рани на долонях, а потім на горішньому боці рук. Згідно з тим порядком рани на долонях мали наслідувати те місце, де цвях входив у руку Христа, отже були більші, ніж ті на горішньому боці рук (ці наслідували те місце, де цвях виходив із рук). Але що великі рани на долонях унеможливляли Насті працю, тому вона просила Божу Матір, щоб заміняла їй рани. І дійсно по якомусь часі рани „вивернулися“: на долонях стали менші (наслідують те місце, де цвях виходив із руки Христа), а на горішньому боці рук стали більші (так уложені рани має також Тереса з Konnersreuth).

У вівторок 10 вересня ввечір в екстазі йшла Насті устами кров 10 минут, а Настя хустинкою обтирала собі; дві хустинки були від тої крові мокрі.

Від того дня Настя вже спала в хаті. Вже господарі повірили, що вона має „Христові рани“, і люди вже стали сходитися до Насті.

В четвер 12 вересня Настя дістала в екстазі білу вервицю — дарунок від Божої Матери для господині. В екстазі сказала Настя: „Ця вервиця менша (на 5 частин), ніж моя (Настина на 7 частин), бо господиня має багато праці і не має часу молитися“. Господиня сама взяла вервицю з руки Насті, а Настя також цей „апорт“ тяжко відчула. Господиня має цю вервицю (вервиця зовсім нова). Настя сама була обіцяла господині вервицю, „але коли вам дам“, казала, „ще не знаю“. Біла вервиця, призначена для господині, являлася на руках Насті під час екстаз уже в двох попередніх вечорах, люди її бачили, Настя заповідала, що це вервиця для господині, але ще не можна її брати. Потім ця вервиця зникала.

Синю вервицю (що в Сютриків появилася і зникла) і хрестик з ланцюжком Настя в екстазі бачила на руках Божої Матери, коли їй ці дарунки давала, а потім уже їх не бачила в екстазі.

В четвер 19 вересня о 6 год. з вечора перед екстазою Настя мала на чолі „миро“ (або може елей) — як від мирування. Це бачила господиня. В екстазі Настя сказала, що це помазане від Преч. Діви Марії (на суботу 21 вересня випадало Різдво Преч. Діви Марії). Таке „миро“ являлося на чолі Насті перед екстазою впродовж тижня (тиждень перед Чесним Хрестом).

Того вечора (19 вересня) явився знову цвях у правій руці Насті, виставав зі стисненої долоні — жовтий. Це бачили господиня, Марія Сютрик і Анна

Іваник. До хати прийшла дівчина Параня Чолач. Тоді Настя (в екстазі на голос) молилася до Божої Матери, щоби цвях ще раз показався, щоб та дівчина бачила його. І дійсно по тій молитві цвях показався в правій руці Насті, тепер уже золотий, а рани стали наново кровавити, хоч того вечора вже раз кровавили і вже присихали.

Далі в екстазі Настя говорила, як Христа в Оливному городі вяжуть, як його бичують, говорила про Христову спрагу на хресті, і це все своїм тілом наслідувала. Коли різні люди приходили до Насті, вона (в екстазі) про кожного говорила, хто прийшов, імені і прізвищ не виявляла, але кожного описувала, наводячи й таке, де він того дня був (нпр. у Яворові).

В п'ятницю 20 вересня дістала Настя рану в ліву ногу (попереднього дня це заповіла). Того вечора о 7 $\frac{1}{2}$ год. показався в правій руці Насті, в затисненій долоні, цвях зі засохлою кровю на вершкуні, а о 8 год. показався в лівій руці вже без крові.

В неділю 22 вересня дістала Настя рану в праву ногу. Рани на ногах уже зразу були більші, ніж на руках. Замітне, що при появі ран на горішньому боці правої руки і правої ноги цвях не показувався. Як видно, рани в Насті повставали не якбуть, але в означеному порядку: рана на лівій руці завжди випереджувала рану на правій руці, а рана на лівій нозі випереджувала рану на правій нозі (мабуть тому, що Настя має рану на лівому боці грудей). Та, як побачимо, рани на долішньому боці стіп виступили обі нараз. Значить: при появі ран не було ніякого фізіологічного механізму, але ідея мусіла їх розкладати. Те саме треба сказати також про появу цвяхів.

І рани і „апорти“ Настя діставала тільки в екстазі.

В екстазі Настя говорила, що „цвях показується на переконання людям“. Ці цвяхи без сумніву були реальні, як і ті вервиці „апорти“, що опісля зникали. Треба звернути увагу на їх дивну форму, на їх щораз інакший колір і величину, як також на те, що перші два рази являлися вбиті в долоню, а потім у стисненій жмені.

Деякі стиґматизовані, як св. Катерина сієнська, Orsola de Valenza, в часі стиґматизації мали видіння, що Христос цвяхами пробиває їм руки та ноги. Настя мабуть одинока між стиґматизованими особами, котра таким способом дістала перші рани на руках, що в долонях були вбиті цвяхи — „апорти“, а при дальших ранах являвся цвях як символ.

* * *

Буває, що ростина, пересаджена зі свого підсоння і ґрунту в якийсь інший край, повніше виявляє свою природу. Так і стиґматизація, пересаджена із західної Церкви до нашої східної, повніше виявляє деякі свої питоменности.

У стиґматиків це правило, що їх переживання зв'язані з церковним календарем. Стиґматизаційні переживання у Насті зв'язані з календарем нашої греко-католицької Церкви. Це не може бути випадок, що перші дві стиґматичні рани Настя дістала саме у зв'язку з нашим празником Пресв. Евхаристії, а першу рану на руці саме на наше свято Успення Пресв. Богородиці. Наше свято Евхаристії в 1935 р. випало на 27 червня, але загально воно переноситься на слідуєчу неділю — в 1935 р. на 30 черня. Як знаємо, Настя дістала рану на грудях 28 червня (в латинян свято Серця Христ.), а 30 червня хрестну рану на правому рамені. Цей зв'язок символізує те саме, що й шкаплір — перший Настин „апорт“, себто:

що стиґматизація на Настю перенесена з латинської Церкви. Свято Евхаристії визначно латинське, а наша грекокатол. Церква в давній Польщі (на соборі в Замості 1720 р.) перейняла його від латинської.

Все те перевищало й дотепер перевищає Настине розуміння. Отже ясно, що стиґматизацію в Насті могла спричинити і її так доцільно розложити тільки якась вища сила, котра дуже добре знає історію та культ латинської і нашої української грекокатол. Церкви.

Під тим поглядом Настя дуже відзначається між стиґматизованими. Ледви чи надприродна причина стиґматизації на якійсь іншій особі виступила ще виразніше, ніж на Насті. Тут ще треба пригадати собі, що Настя ніколи в житті тяжко не хорувала, що вона не є істерична ні в найменшій мірі та що не бажала собі більших терпінь, ніж їх мала, а про стиґматизацію навіть поняття не мала. До всього ще треба долучити той голос, що його Настя чула по своєму першому Причасті: „Будеш мати Христові рани“. Це було заздалегідь передсказання її стиґматизації.

IX

НА КРИЛАХ ЕКСТАЗ

Стиґматизації не творять тільки самі „Христові рани“, але й „Христові терпіння“, себто терпіння розпятої людини, а в звязку з тим зправила виступають екстази, ясновидючість, велика сила молитви, вплив на душу інших людей, перебирання на себе чужих недуг, розпізнавання мощей і т. ін. Стиґматизаційні явища в різних стиґматизованих осіб мають різний стиль (ці стилі так до себе відносяться, як нпр. різні породи тої самої рослини).

Відомо нам, що екстаза в Насті розвинулася вже перед ранами. Екстаза це грецьке слово, а значить: виступлення зі себе. В екстазі Настя лежить наче спляча людина, непритомна, зі замкненими очима. Її міміка і рухи в часі екстаз дуже благородні, побуджують до побожності та симпатії, хоч і виражають терпіння розп'ятої та конаючої людини. В екстазу Настю „вводить“ зірда — та сама, що її Настя бачила по св. Причасті ще перед стигматизацією. Ніби Настя духом западається в темряву, в темряві світить та зірда, а потім Настя або тільки чує голос і далі бачить зірду в темряві, або зірда й темрява уступають, а наступають видіння. В Насті можна відрізнити аж п'ять родів екстаз.

1) Екстаза в середу, коли Настя терпить муки розп'ятого Христа та наслідує їх. Тереса Neumann відзначається в екстазах дуже виразною й багатою мімікою лиця, а лице нашої Насті в екстазах звичайно спокійне. Настя наслідує Христові муки раменами, грудьми, укладом рук та ніг, рідше лицем. Груді підносяться, рамена то витягаються, то корчаться, руки Настя або держить розложені, наче прибиті до хреста, або схрещені на грудях, або випростувані й штивні коло себе, або держиться правою рукою за серце; стопи ніг або кладе одну на другу так, що рани на обох ногах займають одну лінію, або держить обі стопи рівнорядно. В екстазі в середу бачить Настя, як Христос приходить до неї і „пробиває“ їй рани; де вона бачить відкриту рану на Христі, там також на її тілі рана „відновиться“ і виплине з неї кров (коли нпр. бачить відкриті рани на Христових ногах, то також на її ногах рани відновляться). В інші дні „пробиває“ їй рани Ангел. Деколи бачить Настя муки Ісуса Христа і заповідає їх: як Христа схоплюють в Оливному городі, як

збиткуються над ним у Каяфи, як його привязують до стовпа і бичують; розп'ятого Христа ще не бачила, хоч деколи відчувала його спрагу. В середу 27 лютого Настя заповіла: „Ісуса замикають на ніч до пивниці і тяжко збиткуються над ним; будеш бачити, яка тяженька буде твоя ніч“. Цього Настя з біблії зовсім не знає, що Христа замкнули на ніч, щоб його передержати до ранішнього суду.

2) Інший тип екстази має Настя в п'ятницю. В день вона відчуває біль голови наче від шпильок (тернового вінця), хоч ран і не видно на її чолі. Екстаза в п'ятницю приходить аж ввечір коло 9 години. В тій екстазі Настя лежить спокійно наче мерлець, руки держить випростувані коло себе, або схрещені на грудях; лице в неї червоне, гаряче, тіло зимне, руки синіють, пальці видовжуються, як у мерця. Тілом Настя наслідує тут Христа в гробі. В тій екстазі Насті здається, що вона в темному гробі клячить біля Христового тіла, а його силуетку бачить відбиту на протилежній стіні. Також у цій екстазі Настя відчуває болі, але якісь глухі, внутрі тіла.

Буває, що також у п'ятницевій екстазі Настя спершу терпить Христові муки, як у середу, а потім переходить у чистий тип п'ятницевої екстази.

Коли Настя попадає в екстазу в якісь інші дні, то ці екстази завсіди мають вигляд тої екстази зі середи, з муками розп'ятого Христа, а деколи бувають і інші надзвичайні явища.

3) Третій тип Настиних екстаз це той, коли Настя душею виходить з тіла і ходить світами (екстеріоризація душі). Настине тіло тоді лежить без усякого руху, все таки воно незаметно віддихає, уста при цій екстазі деколи бувають трошечки відчинені, живчик бє, а рука деколи пересуває зеренця на вервиці (значить, Настя молиться). Я прийшов до пере-

конання, і Настя з тим уповні згідна, що в кожній екстазі Настина душа виступає з тіла і знаходиться поза тілом, всетаки залишається у звязку з тілом. Але в правильних екстазах у середу і п'ятницю Настина душа залишається близько свого тіла в тій самій кімнаті.

Настя стала ходити духом по світі десь по двох тижднях, як дістала перші дві стигматичні рани. Вперше була в домі свого пароха в Млинах і сама не знала, що з нею діється: чи це сон, чи що таке. Відтоді вона ходить духом по світі день у день — і в день і в ночі (в ночі бачить так, як у день). Очевидно, Настя вже не пам'ятає всіх випадків, де була. А я вже ствердив стільки випадків, що годі їх тут описувати. У Млинах являлася багатьом особам у тому часі, коли була у Львові. Слабакові раз показалася, другий раз кликала його, стоячи під вікном, з багатьома людьми розмовляла в сні. У Краснім своїй матері і двом сестрам у сні сказала, які їм дарунки посилає з нагоди вінчання сестри (тої, що живе при матері). В монастирі багатьом Сестрам явилася різними способами. Часто ходить на Україну, ходила й на Соловки, до Франції, Німеччини, Югославії, кілька разів була в Америці, раз була в Африці, а раз десь у Манджурії. Для ілюстрації наведу тут два характеристичні випадки.

В неділю 23 лютого я був у Яворові. При вечері в місцевого пароха ми говорили про Настю. Парох зі села Нагачева, що недалеко Млинів, оповів нам, що десь у другій половині січня Настя явилася одному парубкові, В. А., з його села. Той парубок приїхав був із Франції і показували йому в часописі „Христос Наша Сила“ фотографію Насті зі схрещеними руками на грудях та говорили про стигматизацію Насті. Парубок насміхався з того. Вийшов на двір

(це було ввечір), а коло хати стояла та сама особа зі схрещеними руками на грудях, яку — перед хвилиною — бачив на фотографії. Відважний парубок, думаючи, що це якась змова, щоб його налякати, підійшов ближче і хотів ту людину вхопити, вхопив воздух, а явище подавалося перед ним узад. Парубок ішов за ним і кілька разів хотів його вхопити, вкінці так перелякався, що зверещав мов несамопитий, з хати вибігли люди і завели його до хати, а він аж зчорнів із переляку. Це оповів своєму парохіві той сам парубок.

Зараз у понеділок я хотів „з другого боку“ справдити цей випадок. Я запитав Настю, чи вона була коли духом у Нагачеві? Вона відповіла, що не знає того села. Настя, коли ходить духом по світі, не знає назв місцевостей, оскільки вони для неї чужі. Тому я мусів пригадати їй дещо з тої події, щоб вона пригадала собі її. Як тільки я сказав: це було там, де ти зі схрещеними руками на грудях явилася одному парубкові коло хати — Настя вмить значучо всміхнулася, призналася, що це вона була, і зі свого боку описала нам цілу подію. Вона тоді з Млинів духом вертала до Львова і відчула, що там (у Нагачеві) про неї іде розмова. Спершу стояла у сінях. Впливаючи на душу того парубка, викликала його на двір, бо хотіла переконати його. Подавалася взад перед ним, коли він хотів її вхопити, а коли вона сказала до нього: „Чоловіче, спаси Бог тебе“, тоді він зверещав, а вона „втікла“.

Того самого вечора, коли я був у Яворові, Настя відчула, що ми говорили про неї, і сказала коло 9 год. до С. Василії (яка тепер з нею спить і має її в опіці): „Хочу піти до о. Костельника до Яворова“ (в монастирі знали, що я в Яворові). С. Василія відмовляла її: „Підеш собі в ночі“. Настя жартом від-

повіла: „А колиж буду спати?“ І в тій хвилині попала в екстазу. С. Василя вийшла з кімнати, щоби повідомити Сестри, що Настя в екстазі. Коли вернула, Настя вже була розбуджена і оповіла їй таке: „Я вже була над лісом при Яворові, а Ангел від мого тіла закликав мене: Земська душе, вертай, бо зараз будуть Христові страсти! — Я мусіла вернути“. Потім Настя попала в екстазу з Христовими терпіннями. Настя твердить, що при своєму тілі, коли з нього виходить, звичайно лишає Ангела, щоби беріг тіло. Коли не має свого хрестика („апорту“) на собі, то не покидає тіла. Настя — то сама з себе, то випитувана мною або Сестрами — в багатьох подробицях пояснила процес ходження духом по світі, як ще ніхто ніколи не пояснив його. Та про це буду писати в другій частині.

4) Четвертий тип екстази Насті це той, коли Настя терпить за вмираючих або навіть містично вмирає з ними. Коли Настя тільки терпить за вмираючих, то її терпіння нагадують екстазу зі середи (груди підносяться, рамена корчаться), але без наслідування розпятої людини. Містичне Настине вмирання опишу на іншому місці.

5) П'ятий рід Настиної екстази це відпружуюча екстаза (моя назва). Властиво це не є екстаза (душа не виходить із тіла), але не є ані звичайний сон; екстазою називаю цей стан Настиної душі тільки задля деяких аналогій до справжніх екстаз. У часі відпружуючої екстази Настя „спить“, але зносить терпіння звичайної недужої (не розпятої і не вмираючої) людини. В таку екстазу Настя попадає, коли чимсь її душа вражена, коли її духова рівновага захитана, і саме в тій екстазі приходить до своїх сил. У відпружуючій екстазі Настя ніколи не промовляє.

Підчас екстаз Настя завсіди тримає вервицю в руці. Згори заповідає (в екстазі) тільки екстази з якимись надзвичайними явищами, звичайних екстаз не заповідає. В екстазах чує тільки українську мову і говорить українською мовою. Звичайно говорить голосно, а коли говорить тільки шепотом, тоді її душа далеко в світі й здалека говорить. Замітне, що в екстазах Настя говорить чистішою мовою, ніж звичайно: має тенденцію говорити літературною (галицькою) мовою, уникає вульгарних польонізмів, всетаки деякі часом пересмикнуться їй крізь уста. Промови в екстазах завсіди мають поетичний кольорит. Кілька разів Настя віршом молилася: Ангел казав їй повторяти за собою і вона повторяла, але так поспішно, що Сестри, на жаль, не могли всього записати. Ці віршовані молитви мають правильний ритм і рим, їх зміст гарний і мудрий, але цілий твір, хоч і перевищає звичайну Настину спроможність, достосований до її ментальности (це, очевидно, так і мусить бути, бо Настя не найшла би уподобання в якомусь глибшому поетичному творі, ані не зрозуміла би його). В екстазах Настя промовляє то в імени Христа, Богородиці, Ангела, то в своїм власнім. Або має розмову з Христом, Богородицею, Ангелом, або говорить до якоїсь душі чи людини, або щось передсказує. Настя пам'ятає видіння, що їх має в екстазах, а з промов пам'ятає або тільки дещо, або й зовсім ніщо.

В екстазах Настя займається головню справами релігійного характеру; інші справи її цікавлять, лише оскільки мають якесь важне значіння або для неї самої, або для її оточення. Її передсказання із загальним характером зовсім не потішаючі. Я їх з розмислом не виписую, бо й не можу відрізнити, оскільки в них справжнє пророцтво,

а оскільки вичуття нинішніх загальних настроїв у світі (це Настя „непомильно“ трафляє).

В екстазах Настя звичайно бачить Ісуса Христа, Богородицю, Ангела, рідко деяких інших святих; а деколи зголошуються до неї душі померших, щоб за них молилася.

Настя каже, що в екстазі тільки на хвилинку (так, як на сонце) може поглянути на Христа, Богородицю та Ангела, а потім тільки чує їх голос. Деколи в церкві бачить Ісуса Христа і без екстази — на престолі, але тоді Христос не видається їй такий світлий, як в екстазі.

* * *

Десь на тиждень перед Чесним Хрестом люди стали приходити й приїздити до Насті в щораз більшому числі — з цілої околиці Млинів. Приїздили й деякі інтелігенти, навіть лікарі. На три дні перед святом Чесного Хреста Настя в екстазі заповідає: „Внедовзі мають приїхати лікарі і багато іншого панства зі західної сторони бадати й оглядати мої рани“. За яких 15 минут приїхали три авта, в першому три лікарі з Радимна. Лікарі питаються господині дому: Відки Настя, скільки має літ і т. ін. Господиня змішалася, не відповідає, а Настя в екстазі (при замкнених очах) відповідає на кожне питання лікарів. Вони говорять до неї: „Як можеш нам відповідати?“ Настя відповідає: „На земські розмови я маю вуха замкнені, але бачу золоті літери від Матери Божої, читаю їх і так вам відповідаю“. При вході лікарі кланяються Насті, а вона, лежачи зі замкненими очима, підносить голову і так їм віддає поклін.

Як з того видно, Настя на деякі важніші речі в екстазі реагує. Раз один чоловік клякнув перед

Настею, що лежала в екстазі на ліжку; Настя вперед сказала (від Ангела): „Не дай кланятися до своїх ніг, бо втратиш ласку“, потім випростувалася й сказала, що при її тілі не вільно клячати: „пам'ятай, людино, що колись будеш клячати перед Христом“.

Коли хтось знатніший або чужий прийде до Насті в екстазі, то вона зправила скаже щось про нього. Запримічує його не змислами, але духом. Раз у Львові Настя в екстазі читала часопис „Діло“ — одну з моїх статей про неї. Перед екстазою просила Марію Сютрик, щоб їй прочитала ту статтю, але Марія чомусь не похочувала. Настя попала в екстазу, взяла часопис і прочитала з нього, що хотіла. По екстазі сказала, що букви бачила світлі, а папір був темний. В екстазі Настя читає думки в душах присутніх людей, тому тоді можна до неї говорити якоюбудь мовою, а вона це зрозуміє.

Над ліжком, що на ньому Настя в Млинах лежала підчас екстаз, висить годинник, простий, з маятником. Той годинник завсіди ставав, коли Настя попадала в екстазу, і стояв впродовж цілої екстази. Деколи Настя навіть говорила в екстазі: „Тіло мертве, годинник не піде“. (Аналогія до тих випадків, коли годинник ставав у моменті смерті деяких людей.)

Задля великого натовпу людей два постерункові щодня вартували на обійсті господаря Вачка. Раз постерункові списували протокол з Настею і коли побачили, що в часі її екстази годинник на стіні станув, а чули від домашніх, що це завсіди так діється, пробували урухомити годинник, але він по кількох хвилинах щораз ставав (хоч зрештою цей годинник правильно іде).

В неділю 22 вересня відвідало Настю 150 осіб, у понеділок 250, у вівторок 900, в середу 1.800,

у четвер 6.000. Настя в екстазі сама подавала число людей. Найбільше людей, аж 9.000, прийшло до Насті на наше свято Воздвиження Чесного Хреста (27 вересня). Село виглядало наче якесь відпустове місто в часі відпусту (повно фір і людей). Уже на тиждень перед тим святом Настя мала „приготування“ до нього: щодня мала дуже тяжкі терпіння (екстази з терпіннями), одного вечора ішла їй кров з обох рук і боку, другого вечора з обох ніг і з боку; а перед екстазами, як це ми вже згадали, мала помазане чоло „миром“. На саме свято Чесного Хреста екстаза Насті тривала від 2 год. пополудні до 11 год. вночі без усякої перерви (без „вільних хвилин“). Це була дотепер найдовша і найтяжча Настина екстаза. Люди, по двох у ланцюзі, одними дверми входили до кімнати, де лежала Настя в екстазі, а другими дверми виходили. Настя (в екстазі) числила відвідуючих її людей, по кожній тисячці підносила руку догори (так давала знак).

Саме того дня поробилися фігури на вікнах тої кімнати. Коли Настя говорила в (екстазі) про Божу Матір, на вікні показався образ Богородиці — тоді мав він бути дуже виразний. В одному часі здавалося, що Настя вмере, така була ослаблена — і вона сама говорила, що „діти вже сплели мені вінець“ (діти — ті два хлопчики, про котрих уже була мова).

В тому моменті на вікні показалася синя трумна, довга на яких 30 цм, деякі люди зовсім виразно бачили її, але вона на вікні не відбилася (ці дві шибби залишилися тільки поляризуючі).

Слідуючого дня Настя пішла до роботи й працювала цілий день. З того видно, що екстази скріплюють Настю, додають їй сили (а медіюмістичний „транс“ діє саме навпаки: вичерпує медію). Настя й сама свідомо цього. Нераз бувало, що вона впро-

довж дня терпіла від усяких перейнятих на себе, або насланих на неї недуг, боліла її голова, зуби, плечі, руки, в ушах стрикало, виглядала мов той бідний Лазар, а по екстазі весело сказала: „Вже мені ніщо не бракує“.

До Чесного Хреста Настя в екстазах починала говорити: „Об'являється мені Божа Мати і каже...“, а від Чесного Хреста: „Об'являється мені Ісус Христос...“ Це спостереження Марії Сютрик. У Львові Настя взагалі не вживає фрази „об'являється мені“, але говорить відразу: „Ісус каже“, „Мати Божа каже“, „Ангел каже“.

З початком жовтня при копанні бараболі один парубок заспівав собі „жартобливу“ пісню, а Настя зараз дістала відпружуючу екстазу.

Дооколишні священики здалека трималися від Насті — хотіли, щоби вперед лікарі сказали своє слово про неї.

X

ПІД ОБСЕРВАЦІЄЮ ЛІКАРІВ

У середу 2 жовтня приїхав до Насті Др. Радло, повітовий лікар, і один урядник зі староства. Застали Настю при праці. Конче хотіли бути при початку її екстази. Але що екстаза почалася кілька мінут скоріше, ніж Настя сказала, лікар не бачив початку. Другого дня сталося так само. З того лікар був дуже невдоволений, бо думав, що Настя нарком так робить (щоб його ошукати). Др. Радло оглянув Настині рани. Коли потиснув руку коло отвірної рани на руці, з рани вийшла жовто-білява кульочка якоїсь субстанції, котру Др. Радло взяв за „познаки гниття“. Ту саму субстанцію в ранах Насті бачили також у львівському шпиталі, завважив її

і я в монастирі в отвертій рані на нозі. Настя пояснила мені, що це масть, яка витворюється з жовчі і оцту, а вона гоїть рани. Це факт, що Настині рани ніколи не материзували, ані не материзують, а вони завсіди існують і бодай раз на два тижні „відновляються“: отвираються і кров з них тече — кров зовсім чиста і свіжа.

В суботу 5 жовтня рано десь коло 8 години два постерункові забрали Настю до Яворова, до шпиталю на обсервацію. В цілому шпиталі була тоді тільки одна хора. Настю помістили в окремії кімнаті, з якої не випускали її впродовж тижня ні на двір. На рану правої руки дали плястер і забандажували її, також приложили плястер на рану в боці. Плястри спричинювали Насті великий біль, але рани зовсім не гоїлися від них (так само було в інших стигматизованих осіб, бо стигматичних ран не вільно лікувати і не можна їх вилікувати). В середу і четвер (9 і 10 жовтня) Настя мала екстази, при яких лікарі були присутні.

В ночі не давали їй світла (всі електричні лампки в кімнаті були повідкручувані, а вікна коцями заслонювали). Перед сном Настя два рази (в двох окремих днях) забажала помолитися з молитвенника. Клякла під образ, що висів на стіні напроти вікон, і робилося їй світло, при якому Настя молилася з молитвенника впродовж якої пів години. Того вечора, коли Настя пізніше в ночі мала екстазу, світло було сильніше, а другого вечора слабше. Відки це світло бралось, Настя не знає.

Світлом відзначалося багато святих. *)

Зараз першого дня в шпиталі Настя просила, що хоче висповідатися; закликали священника, о. пароха

*) Görres: Christl. Mystik, Bd. II. Стр. 308—339.

Мокрівського, і при ньому висповідалася. Притім дуже плакала (о. парох сказав мені, що в житті не бачив, щоб комусь так сльози лилися, як тоді їй). Парох потішав її, що і Христос і Апостоли переходили тернисту дорогу — тоді Настя перестала плакати.

До Насті пускали людей, навіть коли вона була в екстазі. Відвідували її деякі наші пані і деякі Польки. Як уже знаємо з часопису „Ziemia Jaworowska“, перед шпиталем громадилися юрби людей. Деякі з них твердять, що в часі екстази Насті на вікні бачили образ Преч. Діви і розп'ятого Христа. Про можливість чогось такого свідчать відбиті фігури на вікнах у хаті господаря Вачка в Млинах. Також парох із Млинів оповів мені, що одного разу по Чеснім Хресті появився був святий образ на вікні в його резиденції і зараз потім безслідно зник. Ці явища також повставали в наслідок промінювання Настиної душі. Настя пам'ятає оба ці випадки і призналася перед мною, що це її душа зробила.

* * *

В суботу 12 жовтня на налягання людей із Млинів Настю випустили зі шпиталю, але з тим, що її знову ввозять, якщо не буде укриватися перед людьми.

В неділю 13 жовтня в екстазі Настя складала присягу (це пояснимо пізніше).

По присязі сказала в екстазі: „Лікарі мені нічого не роблять“. Далі: „Мати Божа говорить: Тебе, людино, чекає далека дорога, твоє тіло буде скатоване; не плач, не ридай — піддайся терпінням, яких ти прийнялася“.

Нарід далі приходив до Насті. Настя просила людей: „Не приходіть до мене, бо затягнете мене в ярмо“, та це не помагало.

В середу 16 жовтня Настя скрилася перед людьми, пішла до чужого дому. Тут дістала екстазу, в якій сказала: „Мати Божа каже: Ще поїдеш, людино, в далеку дорогу, на ноги дістанеш кайдани (у львівському шпиталі дали їй на ноги гіпсові бандажі), а руки будеш мати звязані“.

Далі Настя сказала: „На серце дістаю терновий вінець“. Далі: „Ісус Христос каже: Слухай, людино, спіши на своє місце, нехай браття і сестри оглядають рани. На перехід з цього місця маєш 5 минут часу“.

Настя вмить встала з терпінь, одяглася й поспішила до дому свого господаря, де ждав її зібраний нарід. Настя мала коротку побожну промову до народу, котру закінчила характеристичними словами: „Я за ваші гріхи віддала своє тіло і кров так, як терпів на хресті за наше спасення Ісус Христос“. Зараз перед народом попала в екстазу і занесли її на ліжко до хати.

В четвер 17 жовтня впродовж дня Настя також скривалася в чужому домі. На ніч вернула до свого господаря.

В п'ятницю 18 жовтня досвіта десь по 2 годині в супроводі свого господаря, Гринька Слабака, Івана Міклоша і Марії Сютрик вибралася Настя фірою до свого рідного села Красного, відвідати матір. У часі відїзду з подвіря появилася над хатою ясна зізда, в роді якогось великого світила, і боком, у віддалі яких 50 м, не дуже високо над землею (повище сільських хат) провадила їх до сусідного села Тухля (віддаль 4 клм). Коли фіра скоріше їхала, то і та зізда поспішала. Всі вичислені особи впродовж цілого часу оглядали її і всі однаково (хоч кожна особа зокрема) описували мені її. Марія Сютрик також це ствердила присягою. Настя сказала, що це була та

сама зіззда, яка їй являлася у видіннях ще перед стигматизацією. На мій запит: чому зіззда перед селом Тухля перестала світити, Настя відповіла: „Бо я перестала молитися. Зіззда була доти, доки я молилася“. Для порівняння згадаю, що зіззда являлася біля голови св. Колюмби зі Шкотії, Кикилії Balde і ін.

В Краснім у неділю 20 жовтня Настя в екстазі дістає приказ промовити до народу (що дуже ти-снувся до хати), встає, виходить із хати, промовляє до народу. В часі промови паде обезсилена. Заносять її до хати. По 15 мінутах знову дістає приказ промовити до народу. Ця промова мала бути найкраща, люди, слухаючи її, плакали. Зараз потім, коли Настя збудилася з екстази, Гринько Слабак (він від 1 жовтня вів хроніку Настиних екстаз і промов) просив її, щоби повторила ту свою промову, але Настя відповіла, що не памятає з неї ні слова: „Ви думаєте, що це я говорила, то говорив Св. Дух моїми устами“.

В понеділок 21 жовтня Настя вернула з Красного до Млинів. Слідуючого дня їздила до Перемишля. Ті її їзди мали також ту ціль, щоб нарід не застав її в хаті і перестав приходити до неї.

В середу 23 жовтня пізно ввечір Настя в екстазі відіслала всіх спати (щоб у хаті не світилося), бо „вже підходять ті, що мене мають забрати“. Десь о 11 годині приїхали два постерункові, розбудили Настю з екстази. Настя нарікала: „Чому тепер приходите? чому не в день? Я нікому нічого не винна!“ Один постерунковий завіз її до Краківця, де передав її другому постерунковому, що завіз її до Яворова. В тій дорозі Настя майже весь час була в екстазі. В Яворові передано її якомусь цивільному урядникові, що завіз її ранішнім поїздом до Львова, до шпиталю на Личакові.

*

*

*

У шпиталі, по звичаю, сказали Насті скупатися і перебратися в шпитальний одяг. Другого дня брали з неї, з руки між ліктем і раменем, кров до аналізу (кров дуже слабо ішла — лиш кілька крапель). З цього Настю дуже розболіла ліва рука, тому зараз забандажували її (впродовж кількох днів Настя мала великий синяк на тій руці).

Кожного дня приходило до Насті по кількох лікарів, що оглядали її рани. Першого тижня не пускали її до шпитальної каплиці. На город дозволяли їй виходити тільки в супроводі служниці.

Пізніше, коли переконалися, що Настя не є ані обманниця, ані умово недужа, пускали її саму на город. Настя жалувалася перед лікарями, що до неї приходять посторонні люди, які насміхаються з неї, а вона не просилася до шпиталю, але її взяли проти її волі, хоч вона не хора й не потребує шпиталю. Відтоді лікарі вже не пускали до неї людей, котрих вона не хотіла. І просила Настя лікарів, щоб їй дали якусь працю, бо вона змалку при звичаєна до праці, а безділля пригнобляє її. Також на це лікарі згодилися, і Настя ходила по обіди для недужих, замітала, шурувала, фротерувала долівку — тощо. До каплиці пускали її два рази в тиждень у супроводі служниці або котроїсь із шпитальних черниць. У тих днях Настя сповідалася і причащалася.

Одного дня Настя дуже забажала піти до каплиці і запричащатися, але чомусь не хотіли її пустити. Тоді в часі молитви в шпиталі вона відчула реальне св. Причастя в устах.

З поспіху та побоювання Настя не взяла зі собою до Львова ні свого хрестика, ні шкапліря. Сумно їй було, що не має нічого святого на собі — особливо одної ночі. Колиж рано збудилася, на шиї (під сорочкою) мала дрібний ланцюжок з медаликом.

Хрестик пізніше привіз їй господар. Люди в Млинах, цілуєчи хрестик, півтали позолочений дарований ланцюжок, на котрому хрестик висів (рештки цього ланцюжка тепер знаходяться в мене). З того часу Настя носила хрестик на гумовій тасьмі. У львівському шпиталі вона дістала ще один „апорт“ — грубший срібний ланцюжок, на котрому тепер носить свій хрестик. Я чув від одної нашої черниці, що шпитальні черниці говорили, що ніби Настя в шпиталі через доглядачку недужих купила собі той ланцюжок, на котрому тепер носить свій хрестик. Настя дійсно купила через доглядачку недужих один срібний ланцюжок з медаликом, але передала його своїй сестриниці в Краснім.

У середу 30 жовтня Настя мала екстазу о 1 $\frac{1}{2}$ год. попол. Екстаза тривала пів години. В тій екстазі, як про це доніс „Express“ (з 2 XI 1935), Настя мала сказати: „О, Мати Божа, я Тобі все вірю, а мені тут ніхто не хоче вірити, що я маю рани від Христа, всі сміються з мене. Мати Божа, коли дозволиш мені відкрити очі, щоб я помолилася за свій нарід“. В часі тої екстази лікарі старалися збудити Настю, пробували їй відчинити уста, пускали їй сильне світло до очей. Від того світла дуже боліли Настю очі впродовж двох днів (дуже ішли їй слюзи). В тій екстазі виступила кров із ран на ногах.

Досліджуючий лікар одного разу хотів умученням захитати Настине переконання і разураз ставив їй те саме питання: „Від кого маєш ті рани?“ Але Настя разураз — без кінця — відповідала: „Від Христа — від Христа — від Христа...“

В п'ятницю 1 листопада лікарі пробували Настю загипнотизувати, та це їм не вдалося. Такі самі спроби робили також слідуєчого дня, так само безуспішно. Лікарі відфотографували Настині рани — окремо на ногах, на руках і рану на грудях.

С. Софронія принесла була раз Насті образок св. Тереси з Lisieux. Зараз слідуєчій ночі в екстазі Настя бачила св. Тересу, обі вони разом молилися, а Тереса потішала її. Це було тільки раз.

В середу 13 листопада лікарі накрили рани Насті плястрами, ждали на екстазу, та не могли діждатися. Думали собі, що плястри перешкодили екстазі, але Настя пізніше мала екстазу, коли вже при ній нікого не було. Вечірні екстази по п'ятницях Настя скривала, накриваючися коцом через голову. Впродовж трьох днів Настя мала обі ноги в гіпсових бандажах. Рани тоді розятрилися, шкіра довкола зачервонілася, це Настю дуже боліло.

Одного дня лікарі просвітлювали Насті рани світлом.

Два рази (завсіди ввечір) брали її на сходини Т-ва польських лікарів, де бувало коло 30 лікарів і лікарок, що оглядали її рани і диспутовали між собою. Третього разу (також ввечір) взяли її до Кульпаркова (заведення для божевільних), де в присутності яких 80 осіб Др. Ерб мав про неї реферат, а потім лікарі оглядали її рани. Настя плакала, дуже стидалася і не хотіла показати рани на грудях. Примарій того шпитального відділу, де Настя була уміщена, потішав її: „Добре ти зробила, що не показала їм рани на грудях“. Взяв її за руку й додав: „Утікай, Настю!“

Ніжна Настина душа дуже терпіла між умовою й нервово недужими, де були безупинні крики, проклони й божевільні співи. Одного дня вже Насті здавалося, що збожеволіє. Поклала на бік молитвенник і вервицю та сказала: „Прощай, Ісусе, я вже“ (збожеволіла)! Саме тої ночі потішала її св. Тереса з Lisieux.

Одна жидівка вішала, друга кидалася на На-

стю, що ніби вона їй матір убила. Коли ця жидівка не давала Насті спокою, Настя в самообороні підсунула їй свій хрестик поцілувати. Вмить ця недужа успокоїлася і перепросила Настю.

Та при божій допомозі Настя все те перетерпіла — і вийшла зі шпиталю з такими самими ранами, з якими були її взяли до нього.

XI

ЗАКІНЧЕННЯ СТИГМАТИЗАЦІЇ

Для наглядності повторю дати: я був у шпиталі при Насті 12 листопада, Настю взяли СС. Васи-
ліянки до себе 14 листопада.

Перший раз при екстазі Насті я був у середу 20 листопада. Я прийшов, коли вже Настя була в екстазі. Настя відкрила очі (вони були дуже мутні) і подивилася на мене. По екстазі вона нам сказала, що тоді Преч. Діва відізналася до неї: „Чи пізнаєш свого пастиря?“ Настя подивилася й відповіла: „Не пізнаю“.

В неділю 8 грудня (латинське свято Непорочного Зачаття Преч. Діви) в екстазі в ночі пробилися рани на обох Настиних ногах наскрізь, себто виступили також на долішньому боці стіп і враз стали кровавити.

По екстазі Настя жалувалася: „Христос сказав мені, що рани на ногах пробуються до року, а вони вже тепер пробилися“. Ці рани дуже утруднюють Насті ходження. (Для порівняння згадаю, що в Тереси Neumann рани на руках і ногах пробилися наскрізь у рік пізніше.)

В тижні перед нашим святом Непорочного Зачаття Преч. Діви (22 грудня) Настя мала день у день екстазу і складала присягу (шість разів). Підчас при-

сяги підносила праву руку догори, два пальці, показовий і середуший, мала випростувані, а в лівій руці тримала хрестик, що його дістала від Божої Матери. Одного разу, коли не мала на собі цього хрестика (ланцюжок були дали до направи, бо розірвався), тримала в руці хрестик від вервиці, але заповіла: „Ісус Христос сам тримає хрест“. Слова присяги:

„Ісусе, складаю Тобі присягу вірно служити Тобі до смерти. Дай мені терпіти, щоб я перенесла тягар з Тобою. Відрікаюся всіх доброт цього світа, віддаю Тобі своє серце, запали в ньому іскорку Твоєї любови. Годжуся в слід за Тобою іти, під Твій хрест. Згоджуюся з Твоєю волею і приймаю Твої терпіння, як Ти цього бажаєш. Твої терпіння залегенькі, бажаю тяжчих терпінь. Ісусе, обіцяю Тобі щиро нести хрест до смерти, аж приверну вівці до Твого трону. Амінь“.

Присягу складала Настя завжди в екстазі. Зміст усіх присяг був однаковий — ось із такими варіантами:

„У стіп Твого кивота присягаю“...

„Ісусе, присягаю перед Твоїм царством...“

„Ісусе, клонюсь перед Твоїм троніом...“

„Присягаю Тобі, Ісусе, вірність до смерті...“

„Відрікаюся всіх земських дібр... обіцяю, що витримаю на цій тяжкій дорозі...“

Того вечора, коли Настя почала присягу „у стіп Твого кивота“, по присязі сказала: „Ісус кличе мене на 15 мінут до кивота, мертве тіло тут лишая і зараз верну“. Пішла духом до монастирської каплиці, до кивота. Настя сказала, що по тих присягах та по одержанні „тернового вінця“ обсяг її ділання збільшився. Дійсно, до того часу вона духом не ходила поза Європу, а потім, як це ми вже згадали, стала ходити й до Америки, Азії та Африки. На таку по-

дорож до Америки і назад Настя спершу потребувала несповна годину часу; тепер у пості потребує тільки 6 мінут — тому, що дуже постить. Летить понад кораблями. По дорозі мало що бачить, бо дуже жене. Каже, що над морем літають білі птахи, більші від голубів, з червоними ніжками (меви). Морський воздух легкий, але мовби сплісний, оселедцями смердить. Тепер (у лютім) там мряки, а крізь мряки їй недобре летіти.

Про Африку каже: „Я була там, де бузьки тепер. Там дуже гаряче. Один чоловік читав газету про мене, там була моя фотографія, він дуже роздумував над моїми ранами на руках“. (Це можливе, бо нпр. голяндські часописи „De Tijd“ і „De Maasbode“ помістили Настину фотографію.)

Із закінченням стиґматизації взагалі збільшилися в Насті стиґматизаційні сили. Спершу вона в екстазі не бачила присутних людей, хіба тільки виїмково; а від часу повної стиґматизації бачить усе, що довкола неї діється, коли вона в екстазі, і на все може реагувати.

На Непорочне Зачаття ввечір Настя спершу мала звичайну екстазу з терпіннями. Потім розбудилася скріплена й весела. З попередньої п'ятниці мала заповіджене, що на Непорочне Зачаття дістане терновий вінець. Я вже собі думав, що ось раз таки не здійсниться їй „заповіджене“. Але по півночі Настя попала в дуже тяжку, терплячу екстазу. Ніс її посинів і скорчився, чоло зачервонілося, Настя голосно плакала з болів — боліла її голова, особливо чоло.

Коли Настя має тяжчі терпіння в екстазі, кільканацять Сестер іде до каплиці й молиться за неї, а їй це зараз помагає (наглядний вплив молитви). Раз Настя відчула таку молитву, начеб кров із ран розп'ятого Христа, намальованого на образі, що ви-

сів над її ліжком, краплями спадала на неї і присмирювала її болі. Та 22 грудня в часі тої тяжкої стадії її екстази, крім трьох Сестер і мене, вже всі спали. Безрадним нам серце краялося. В одному моменті я надумав сугестією допомогти Насті, приблизив свою руку до її чола і в думках приказував їй: Успокийся. Але Настя відсунула мою руку, бо це ще більші болі їй спричинювало. Тоді ми взяли мощі (св. Тереси з Lisieux), замкнені в медалику, приложили їх Насті до чола. Настя вмить усміхнулася, болі наглядно опускали її і по кількох хвилинах збудилася. Потім знову попала в таку саму болючу екстазу. І знову ми клали мощі на її чоло, пересуваючи їх з місця на місце. Це помагало. По кільканадцятьох хвилинах Настя вже остаточно збудилася — здорова і весела, як звичайно по екстазі, а на її чолі появилася вісім проколень, одні наче проколені терням, інші наче ножиком протяті.

Якби хтось думав, що це був такий припадок (те ділання мощів на Настю), то дуже помилявся би. Настя не стерпіла ні найменшого дотику моїх пальців, а медалик з мощами певно спричинював куди більший притиск на її розболіле чоло, ніж мої пальці. Слідуючого дня перед полуднем Настя знову попала в таку саму болючу екстазу. Тоді Сестри в каплиці за неї молилися і це їй наглядно помагало (екстаза тривала тільки чверть години).

Ранки, що символізують терновий вінець, у Насті завсіди виступають на чолі, бувають різно розложені і являються в різному числі (від 8 до 20); їх поява завсіди сполучена з тяжкими терпіннями. Вони мають такий характер, що являються тільки в деякі п'ятниці, середі або в якесь свято, звичайно згори заповіджені, а по кількох днях зникають. Дотепер найсильніше виступили ці ранки в п'ятницю мясопустного тижня (майже ціле чого було поранене).

Для порівняння згадаю, що також А. К. Emmerich відчувала болі від тернового вінця тільки в деяких означених днях, а це в неї так само було сполучене з дуже великими болями: „Тоді вона не могла ні на чому сперти голови, не могла навіть рукою диткнутися їй, і цілі години, а деколи й цілі ночі, сиділа на ліжку підперта подушками, бліда, зідхаючи, як переражаючий образ болеців. Такий стан завсіди кінчився так, що плила кров з голови, в більший або менший кількості“. І так само св. моці присмирювали її болі.

В екстазі 22 грудня перед північю Настя заповіла собі (без означення дня) „шесту рану“ на правому рамени.

Вже тоді боліло їй праве рамя. Але ця рана виступила аж 9 лютого 1936 (неділя про блудного сина) ввечір в екстазі. Вона була наче протята нагайкою аж до крові. Це була в Насті перша рана від містичного бичування. Десять по тижневі, коли вже Настя мала інші рани від бичування, ця перша рана зникла.

Екстаза в неділю про блудного сина була болюча, бо в ній виступили також ранки від „тернового вінця“. Настя в екстазі говорила: „Ангел закладає терновий вінець, пробиває ноги і дає знак на правому рамени. Гляньте на праве рамя, будете бачити кілька крапель крові, будете бачити збичоване тіло—подібно, як Ісусове тіло було збичоване. Як Ісус терпить за людські гріхи! Ісус мав збичоване тіло раз коло разу, чи вам не жаль Спасителя? Роздумуй, людино, як терпить Спаситель! Сестри, браття, збудіть у своєму серці жаль за гріхи, кланяйтеся Ісусові щиро!“ Коли Настя дістає рани на чолі, завсіди так говорить, що Ангел закладає їй терновий вінець на голову.

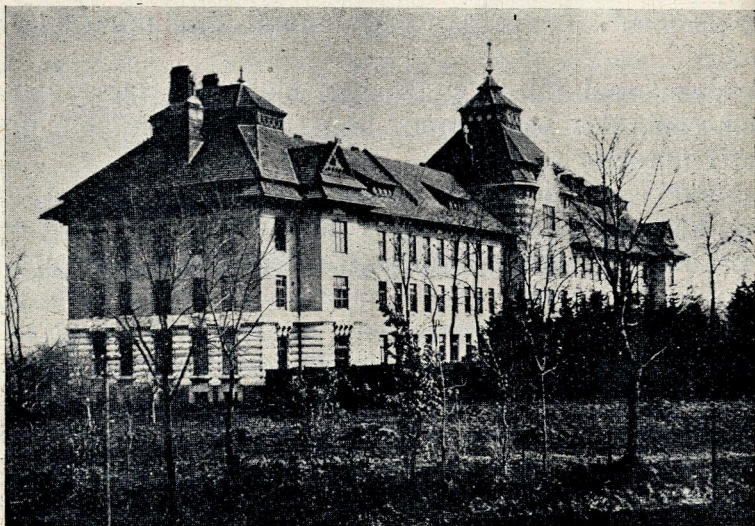
*

*

*

Я думаю, що за закінчення стиґматизації в Насті слід уважати дату 22 грудня 1935, якого дня було наше свято Непорочного Зачаття Преч. Діви. Впродовж пів року Настя стала повною стиґматичкою, себто з усіма типовими Христовими ранами.

Дотепер було дещо понад 330 стиґматизованих, з того 40 і кілька чоловіків, решта жінок; 60 з них уже проголошені святими; осіб, що мали повну стиґ-

Монастир СС. Василянок у Львові при вул. Потоцького

матизацію, дотепер було дещо понад 70; інші мали тільки деякі Христові рани, а не всі.

Чому саме дату 22 грудня 1935 вважаю за закінчення Настиної стиґматизації? Тому, що до того часу Настя одержала всі типові Христові рани, а ті присяги в тижні перед Непорочним Зачаттям це наче „іспит зрілости“ в Настиній стиґматизації. Зрештою таке переконання має й сама Настя (сама з себе).

Справді рани на чолі появилися в Насті перший раз уже 3 вересня 1935, та потім не появлялися аж до 22 грудня. А по цій даті вони частіше стали появлятися. Рану на правому рамені Настя вже зразу мала (хрестна рана); пізніша „шеста рана“ це був тільки її переминаючий сурогат. Бичування Настя вже спершу часто відчувала. Рани від бичування та рани на руках, наче від ланцюга, це тільки дальші модуляції Настиних терпінь. Вони також мають такий характер, що по якимсь часі зникають. (Пригадуємо, що рани на лівій руці, наче від ланцюга, Настя перший раз мала 28 серпня 1935.)

У вівторок 18 лютого Настя заповіла собі, що дістане „рану на правому ребрі, яка зараз потім зникне“. Ця рана появилася в суботу 22 лютого, коли Настя була на вечірні. Рана була повздовжна, біля 2 см, анальогічна до тої рани на лівому боці, дуже боліла, а враз і та рана на лівому боці грудей. Вона мабуть символізувала, що спис наскрізь пробив Христові груди (це так Настя пояснює). Вже в неділю рано ця нова рана безслідно зникла.

Всі Настині рани, крім перших двох, були згори заповіджені. Але в перших двох випадках не могло бути інакше, бо справа мала бути збережена в тайні, а Настя ще й сама не знала, що з нею діється.

Ми бачили, що стигматичні рани в Насті не появлялися колинебудь, але завсіди „шукали“ характеристичного для себе церковного дня. Початок Настинної стигматизації був зв'язаний зі святом Євхаристії, яке наша Церква перейняла від латинської. А закінчення стигматизації (рани на долішньому боці стіп, присяги і терновий вінець) випало на латинське і наше свято Непорочного Зачаття, яке свято, бодай його назву, наша Церква також перейняла від латинської (наше оригінальне свято мало назву „Зачаття св.

Анни“, матери Пречистої Діви). Це їй знову хоче підкреслити перенос стиґматизації з латинської Церкви до нашої.

Взагалі звязок Настиної стиґматизації з церковним календарем з незвичайною бистротою пляново обдуманий. Свято Чесного Хреста, коли Настя знеслася на верхівя своїх стиґматизаційних переживань у часі розвитку її стиґматизації, стоїть саме по середині того часу: від початку стиґматизації до Чесного Хреста минули три місяці, а так само від Чесного Хреста до нашого свята Непорочного Зачаття (коли Настина стиґматизація закінчилася).

З нагоди великого посту в 1936 р. навинувся ще один — і то мабуть найвиразніший — доказ на те, що звязок Настиних стиґматизаційних переживань з календарем обдумує хтось вищий від Насті, а не вона сама. В п'ятницю 14 лютого сказала мені Настя ціле своє „правило“ на великий піст, яке подиктував їй Ангел. Піст для неї зачнеться вже в мясопустну неділю 16 лютого о 12 годині вполудне. Того дня між 3 і 4 годиною пополудні буде мати екстазу, в котрій буде складати присягу — ця екстаза має бути вступом до її постних стиґматизаційних переживань. У суботу 17 лютого, на Стрітення, ще піде до церкви св. Юрія, а через цілий піст не буде приходити (Настя залюбки ходила по неділях на співану Службу Божу до церкви св. Юрія).

На Стрітення я поставив Насті запит: Чомуж то для тебе піст зачинається вже завтра, коли це щойно мясопустна неділя? Настя відповіла: „Не знаю, так мені Ангел сказав. Може тому, що вже польський піст заходить“. Але латинський великий піст цього року почався пізніше від нашого, бо аж в середу 26 лютого. Настя не знає, що по мясопустній неділі слідує сиропустний понеділок (зн. сиропустний тиж-

день) та що по церковному правилу великий піст властиво розпочинається сиропустним тижднем — по найострішій мірі саме в мясопустну неділю о 12 годині вполудні, бо по церковному численні ця частина дня належить уже до слідуючого дня. Отже ясно, що за Настю тут хтось інший думав — хтось із другого світа, що дуже добре знає наш церковний календар і нашу східну літургічну практику.

Катедра св. Юрія у Львові

На час великого посту Ангел подиктував Насті: щодня екстази з терпіннями, їсти тільки раз на день без набілу, мовчати впродовж цілого посту.

* * *

В Настиних стигматизаційних переживаннях дуже виразно виступає Ангел, як її опікун (подібно було в житті Гемми Galgani). Ангел поводить з На-

стею не як якась „свята машина“, але як розважна людина, що свої вимоги узалежнює від нових обставин і відповідно їх злагіднює або загострює. Задля твердого посту, а особливо від містичного бичування Настя дуже ослабла, та й Сестри, що пильнують Насті, примучилися, сторожачи при ній щодня до пізної ночі задля її щоденних екстаз. З уваги на це Ангел у другому (для Насті в третьому) тижні посту сказав до Насті (устами Насті в екстазі): „Відтепер будеш мати екстази тільки три рази в тиждень“. Подібно, від часу до часу, він злагіднює й піст Насті. Також її мовчанка не має махінального характеру: коли треба, то Настя говорить, але завжди здержливо; а по екстазі, коли відчуває психічну потребу поговорити, навіть „розмовляє“ якийсь час.

Черниці, що пильнують Насті, оповідали мені, що в часі екстази не можуть рушити Насті з місця. Тоді просто звертаються до Ангела, щоб їм поміг, і тіло Насті стає легеньке, начеб Настя сама підносилася. Я цього не зрозумів якслід, бо собі думав, що черниці бояться сильніше взяти до рук „збичоване“ Настине тіло, щоб його не вразити. Але одного разу, коли Настя духом пішла у світ, Ангел сказав мені, щоб я спробував піднести її тіло. Я обома руками взяв Настю за шию коло плечей, та не міг її рушити з місця — здавалося мені, що її тіло важить кількасот клг. По кількох хвилинах Ангел знову сказав мені спробувати, а Настя начеб сама піднеслася. Мені здається, що це Настина душа, коли вийде з тіла, робить такий притиск на тіло і воно стає незвичайно тяжке, бо Настя подає, що її душа завжди в екстазі знаходиться по тому боці, від котрого її тіло відсувається.

Ангел деколи виступає також як посередник в ясновидючості Насті. В перших днях січня Настя

в екстазі в Млинах сказала про мене: „Мій пастир цілими днями роздумує, як написати книжку про мене“. Це нам зараз тоді з Млинів написали. Воно дійсно так було, бо я саме в тих днях бився з гадками, як почати книжку про Настю: чи відразу почати життєписом Насті, чи дати якийсь такий початок, який тепер книжка має. Я вже кілька разів і написав декілька сторінок та щораз дер їх, аж врешті прояснилась мені концепція, що найкраще буде, коли почну від моєї стрічі з Настею, щоб із звичайного нашого світа поступово ввести читача в дивний Настин світ. Я тоді до Насті ще взагалі нічого не писав. Отже вона мусіла духом прийти із Млинів до Львова, і так довідалася про тодішній стан моєї душі.

Та зовсім інакше було, коли я скінчив книжку про Настю. Це було ввечір 17 березня 1936. Я почув себе щасливим, що вже раз скінчив, бо останні розділи книжки разураз мусів переробляти тому, що в житті Насті виступали щораз нові явища. В середу 18 березня Ангел в екстазі перед полуднем сказав до Насті: „Нині прийде до тебе твій пастир з радісною вісткою“. Але Настя не знала, яка це буде вістка. Якщоб сама Настя духом вичула, що я того дня прийду до неї і що прийду з радісною вісткою, то вона без сумніву вичула би була також причину моєї радості.

Раз Ангел опустив Настю на ціле пополудне аж до вечора. Сказав їй, що це робить за кару тому, що не послухала його (вийшла до одної пані, а він їй казав, щоб не виходила). Настя тоді була дуже сумна, аж Ангел вернувся до неї „наче з лискавки“.

В середу 18 березня Ангел звільнив Настю від „терпінь“ — за те, що в одній справі гарно повелась, „Терпіння“ відложив їй на четвер. А в середу Настя в екстазі весь час усміхалась і голосно сміялася.

Ангел бавився з нею, як з дитиною: „зв'язав“ їй руки малими пальцями, ніби бив її крильцятами по очах, давав їй воду пити (цього не було видно, але було видно, як Настя ніби пила воду). Тоді Настя описала нам Ангела як дуже гарного 14-літнього хлопця з ясним кучерявим волоссям, але в „сумній“ одежі. Інший раз бачить Настя Ангела як молодця, що за голову вищий від неї. Та найчастіше показується їй такий світлий Ангел, що не може на нього довше глядіти.

Подібно, одного дня в великому пості, А. К. Emmerich була звільнена від терпіння, а бачила тоді св. Йосифа Обручника, як невеликого хлопця (А. К. Emmerich мала дар переноситися духом в історію; Настя того дару не має).

Середа це для Насті найтяжчий день. Від часу стигматизації вона мала „терпіння“ кожної середи, а в великому пості дуже тяжкі. Аж тут несподівано 18 березня весела екстаза в самій середині великого посту! Це свідчить, що Настин стигматизаційний зв'язок зі середою не є ніяким патологічним процесом, але та вища сила, що є причиною Настиної стигматизації, може його довільно змінити.

Від великого посту Ангел частіше говорить безпосередньо Настиними устами. Коли я раз звернувся до Насті в екстазі, Ангел її устами відповів: „Душі (Насті) нема тут, вона пішла в світ; це я, Ангел, говорю“. Ісус Христос і Богородиця ніколи так безпосередньо не говорять, тільки Настя переповідає їх слова. Коли Ангел говорить Настиними устами, то її голос не змінюється, але лице приймає поважніший вигляд. Взагалі Ангел у явищах, зв'язаних з Настею, виступає як конкретна особа, а не тільки як видіння.

В пополудневій екстазі на мясопустну неділю Настя перший раз мала ніби „зв'язані“ руки, на руках коло кісток виступили рани наче від ланцюга, а праве рамя було збичоване. В слідуючих днях явище „зв'язаних рук“ кілька разів повторялося, а на руках виступало явище „здертої шкіри“ ніби від ланцюга чи мотуза. В часі явища „зв'язаних рук“ казала Настя (Ангел говорив), щоби присутні пробували розлучити „зв'язані руки“; ми це пробували, та годі було відняти одну Настину руку від другої. В п'ятницю сиропустного тижня Настя (по заповідженні в тій самій екстазі) мала обі стопи, одну біля одної, наче мертві (покорчені пальці) і прибиті до хреста — годі їх було рушити з місця. В п'ятницю першого тижня посту Настя мала аж до крови стовчене праве коліно — на знак, що Христос упав на каміння, коли ніс свій хрест.

Від часу великого посту особливо сильно виступає на Насті явище містичного бичування. Це діється на очах присутних осіб. Насті здається, що її іззовні бичують нагайкою, що замість ремінців має дроти, обвинені гумою; гума тріскає, а дроти протинають шкіру на її тілі. Форма тих ран від містичного бичування буває ріжна. Раз Настя мала на грудях наче намисто з ран грушкованої форми. Та найчастіше дотепер бували рани довгі й тонкі, наче мечем протяті (Ангел називає ті рани „мечі“). На хрестопоклонну неділю в дуже тяжкій екстазі виступили грубіші рани й червоні смуги — наче від нагайки з грубими ремінцями. Ці рани від містичного бичування не глибокі, але з них місцями виходить стільки крови, що сорочка плямиться. На них робиться короста, що відпадає, а рани беслідно зникають по двох-трьох днях. Уклад тих ран такий, як колиб вони дійсно походили від бичування. При цій нагоді слід зав-

важити, що не дуже помилився той львівський лікар дерматолог, який видав осуд, що ніби то Настині рани штучно іззовні зроблені. Вони дійсно наслідують характер ран, що іззовні роблені (бо Христові рани були іззовні спричинені), а це могло лікаря спеціаліста звести. Якби хтось побачив містично збичовану Настю, а не знав нічого про її стигматизацію, то „присягав би“, що Настя іззовні подряпана, порізана й побита.

В сиропустний вівторок Ангел сказав до Насті (в екстазі голосно): „Невдовзі будеш така скатована, що одежа, хочби як павутинка, ще буде вражати твоє тіло“. Я тоді думав, що це поетична гіперболя, але вже по тижневі це стало буквальною дійсністю. Настя має збичовані плечі, груди, руки, ноги, деколи навіть лице. Раз Ангел начислив на Насті 120 „мечів“, а на хрестопоклонну неділю аж 240 „ударів“ (грубших ран і смуг) — цілий її лівий бік був дійсно скатований. Коли Настя в екстазі так сильно бичована, тоді їй здається, що в темряві довкола неї стоїть понад 100 людей і всі її бичують (це певно алегорія, що люди бичують її своїми гріхами). Болі від такого містичного бичування без порівняння тяжчі, ніж від звичайного, бо в містичному бичуванні цілий організм мусить „змагатися“, щоб витворити на шкірі сліди ніби від бичування.

Саме від бичування Настя в пості дуже обезсилена. Характеристичне, що з часу бичування рани „від цвяхів“ на руках і ногах і та на грудях „від копія“ перейшли в стан поменшення; справді цілком не зникають, але рідко відновляються і значно менші, ніж були перед великим постом. Це мабуть те символізує, що Христос ще не мав „хрестних ран“, коли його бичували. Думаю, що Настині рани побільшаться в страстному тижні.

Треба піднести, що Настя, коли з Млинів вернула до монастиря, в екстазі дістала приказ, що в усьому має слухати Матери ігумені. Це було сказане голосно так, що всі присутні черниці це чули. Взагалі в житті Насті послух, покірність та вбогість так само виразно виступають, як колиб Настя була черницею. Коли раз черниці питали Ангела, чи Настя стане черницею, Ангел дав відповідь: „Не всі квітки однакові“.

ХІІ

В ХРИСТОВІЙ СЛУЖБІ

Священики з околиці Млинів висували (також перед мною) закид проти Насті, що ніби вона „кокетливо“ (Настя — і „кокетливо“!) всміхнулася до одного постерункового, коли він по екстазі приступив до неї і жартобливо сказав: „Дівчино, вже по терпіннях? Вставай, підемо перейтися!“ У дійсності річ так мається, що по екстазі стигматизовані особи „дитиніють“. Св. Франціск не міг навіть говорити, тільки „белькотів“, наче мала дитина. В Тереси Neumann по екстазі наступає „стан дитячого онесмілення“ (Fahsel). Тоді вона ясновидюча, але в абстрактних поняттях не посувається понад розуміння дитини, і нпр. замість „три“, каже „один, один, один“.

Настя по екстазі при повному розумі (тоді навіть має найбистрішу пам'ять), але має дитинячі почуття: по дитячому стидається, сміється, деколи вживає пестливих форм у говоренні, любить жартувати, радо користується поетичними фразами, що їх творить з дитячою свободою. Коли будиться з екстази, не хоче, щоби при ній були чужі люди. Стидається їх. Навіть не хоче, щоби притім було більше Сестер при ній.

По тій тяжкій екстазі 22 грудня ми більше ніж

годину розмовляли з Настею — радісні, що вже перебули наші співтерпіння з нею. Вкінці я сказав жартом до Насті: „Скажи нам іти спати, бо ми самі не підемо“. Настя без надуми відповіла, всміхаючися по дитячому: „Колиб я помолилася, то ви всі тут на місці поснули би“. Очевидно, вона того не зробила й ніколи чогось такого не робить (своїї молитви ніколи не надуживає для жартів). Але вона щиро висказала своє почування, яке їй каже, що вся її сила в молитві. Це так само було і в інших стигматизованих осіб. Як це було в Насті, що на її молитву змінювалися її стигматичні рани, подібно бувало і в інших стигматизованих.

Молитва, піст і терпіння це середники Насті, як стигматички, а її ціль: „багато, багато овець привести до Христа“ (так Настя в екстазах говорить про себе).

Настя молиться в кожному вільному часі. В своїх екстазах голосно молиться за наших священиків, за Єпископів, за Митрополита (дуже часто), за цілий наш нарід, за цілий світ: „потіш цілий світ, усіх опущених“ (це її слова з одної екстази). Молиться, щоб між нами були мученики: „Ісусе, все того бажаю, щоби були мученики на землі“. Знаменне, що в кількох екстазах Настя казала, що треба молитися також і за Жидів — „за тих, що катували Ісуса Христа... багато з них навернеться і будуть вірні Христові... але вважайте, кому даєте Христове тіло й Христову кров“. Її молитви в екстазі дуже гарячі й поетичні. В молитвах звичайно звертається до Ісуса Христа та до Преч. Діви, деколи й до св. Йосифа („о, св. Йосифе, ти є обручником нашої католицької, найславнішої Церкви“), а до людей звертається: „моліться, сестри й браття“.

Від часу стигматизації Настя строго постить у середу, п'ятницю й суботу (снідає аж у 2 год.); про її піст у великому пості вже була мова.

Не легко описати терпіння Насті. Вона терпить в екстазах, терпить і поза екстазами. Терпить тілесні й духові болі. Нераз Настя жалувалася: „Ніхто не знає болів мого серця — що в ньому діється“. Думаю, що не тільки рани в Насті нагадують Христові рани, але також її душа зазнає децю з того Христового смутку: „Сумна моя душа аж до смерти“. В присязі, що її Настя складала в екстазі в мясопустну неділю, вона обіцювала, що не буде нарікати на свої терпіння, хоч які будуть тяжкі. І не нарікає. Але терпіння не були би справжніми терпіннями і людина не була би людиною, колиб терпіння для неї були жартом. Навіть сам Христос молився: „Отче, відійми від мене цю чашу, якщо можливо“. Тепер у пості Настя говорить про свої дні: „Ще до 3-ьої години пополудні як-так, але від 3-ьої день здається мені вічністю“.

Екстази зправила находять на Настю під вечір або пізно ввечір, а десь від 3-ьої год. вже беруть її болі, що попереджають екстазу. Коли ще пригадаємо собі, що Настя спить на добу 1 годину або 2 (звичайно засипляє над раном), то кожний зрозуміє, як багато часу займають терпіння в Настиному житті.

Про Христа пророкував пророк Ісаїя: „Дійсно він наші немочі взяв на себе і наші власні болешці він ніс“. Христос терпів не сам за себе, а за нас людей. Колиж стигматизовані особи носять на своєму тілі Христові рани і зносять Христові терпіння, то з того ясно, що й вони терплять за інших людей. Це проявляється на них також зовсім наглядно, а саме тим способом, що вони перебирають на себе недуги інших людей.

Про А. К. Emmerich читаємо: „більша частина її недуг і болешців походила відти, що вона брала на себе терпіння інших“.

Про Тересу Neumann: „Тереса нагло попадає в недуги, духові недиспозиції і депресії, котрі вповні відповідають успособленню тих, за котрих вона терпить, або котрим хоче випросити особливі ласки. Так само все нагло уступає без лікування і ліків під наглядним впливом вищої волі і сили“ (Fahsel). Також у життєписах давніших стиґматизованих осіб, як нпр. св. Лідвіни з Schiedam (XIV—XV в.), Осанни з Mantua (XV в.), кажеться, що вони перебирали на себе недуги й терпіння інших осіб.

У нашої Насті це діється в дуже великій мірі. Ледви чи можливе, щоб якась стиґматизована особа перебирала на себе більше чужих недуг та терпінь, ніж Настя. Майже нема дня, щоб вона не зносила чужих недуг. Нераз терпить за кілька осіб нараз. Терпить і поза екстазою, а особливо в екстазах. Чужі недуги найчастіше бувають на неї згори насилані. Настя й сама не знає, за кого терпить, але виразно відчуває, що це чужа недуга. Якщо хтось кашляє, а Настя перебере його недугу на себе, то й вона буде кашляти, а якщо хтось має ревматизм, то й вона буде мати ревматизм на тому самому місці тіла.

Іноді Настя сама, свідомо й своєвільно перебирає на себе чужу недугу. На це вона мусить мати дозвіл від Христа для кожного випадку. Тут нема ніякої сутєстії, це діється вповні реально. Настя духом покидає своє тіло, входить до тіла недужої людини, якій хоче допомогти (Настя духом переходить крізь мур, отже може й крізь людське тіло перейти), і забирає з її тіла екстракт її недуги, бере це до свого тіла, а зі свого тіла бере анальогічний здоровий екстракт, і це дає до тіла недужої людини. Притім Настя матерію дематеріалізує, а недужий нічого не відчуває. Недужий щойно тоді буде вповні здоровий, коли Настя перебуває й відтерпить його не-

дугу (це нераз триває цілий тиждень). Цього процесу ще ніхто зі стигматизованих не пояснив, аж Настя. А може, крім неї, ніхто й не мав такого дару, щоб самому перебирати чужу недугу на себе. Коли на Настю буває наслана чужа недуга, тоді Настя зовсім не входить до чужого тіла, але недуга сама „приходить“ на неї (хтось інший переносить її з недужого на Настю).

Досі я ствердив п'ять таких випадків, де Настя своєвільно перебирала чужу недугу на себе і помогла недужим. Я не говорив би про це так відважно, колиб сам на собі не досвідчив цього і не порівняв моїх власних переживань з аналогічними переживаннями Насті. Але це опишу щойно в другій частині.

З того Настиного пояснення, як вона перебирає на себе чужу недугу, я — як ніколи передтим — зрозумів, що також у чудах усе мусить бути „зроблене“: якщо хтось сам не може чогось зробити, то за нього мусить це зробити хтось інший — хочби сам Бог. Задурно нема нічого — ані в Бога. Коли добре думаємо, то стає нам ясно, що воно дійсно так і мусить бути. На цій основі я глибше зрозумів потребу і konieczність відкуплення та значіння Евхаристії (Настя недужому дає своє тіло й свою кров, а в Евхаристії Христос дає нам своє тіло й свою кров).

Колиб Настя таким способом хотіла допомогти якійсь людині з дуже тяжкою, невилікувальною недугою, то вона сама мусіла би вмерти — мусіла би тій людині передати всі свої життєві сили, щоб їй допомогти. З цього виходить, що чудотворна сила uzдоровлювання в стигматизованих осіб дуже обмежена — саме тому, що вони самі своїми силами мусять усе „відробити“. До Насті день у день прихо-

дять листи (деколи й по 20) переважно від таких недужих, що їх уже всі лікарі опустили, з проханням, щоб їм допомогла. Оскільки я досі вглянув у ту справу, то мала надія, щоб їх бажання могло бути здійснене — хіба що деякі з них своєю власною вірою і своїми гарячими молитвами сполучуватимуться з Настиними молитвами, щоб їх Христос Господь вислухав і сам їх чудесно уздоровив.

„Христовими терпіннями“, що їх Настя зносить, вона сама не розпоряджує, але, як думаю, сам Христос. І думаю, що вони йдуть головні на рахунок спасення душ.

Найчастіше помагає Настя вмираючим. Переважно дістає приказ згори, щоби йти на означене місце, до означеної особи. Деколи, на мандрівці по світі, і сама своєвільно навідується до вмираючих. Нераз за одну ніч обійде й по кільканацять випадків. Або впливає на душу вмираючого, щоби покався, або піддержує його доти при житті, доки священик не прийде, щоби вмираючий міг висповідатися, або впливає на душу священика, щоби поспішився до вмираючого, або рятує недужого перед смертю, щоб не вмер (нпр. коли має атак серця). Переважно рятує Настя наших людей, але пам'ятає чимало й таких випадків, де рятувала Поляків. Раз, коли духом вертала зі Львова до Млинів (у січні 1936 р.), під Яворовом здержала сполошені коні, а візник „польською мовою подякував Господу Богу“.

* * *

Досі Настя три рази містично вмирала враз із умираючими. Перший раз таке її вмирання тривало аж 12 годин з перервами по кілька годин. Настя змагалася з душею якогось грішника (мабуть комуніста), щоби покався. І привела його до Христа,

але Христос засудив його на чистилище аж до страшного суду. За третім разом містична смерть Насті була найлекша. Настя привела душу до неба. Я був при другій з черги містичній смерті Насті. Це було в вівторок 18 лютого.

Спершу (в екстазі) Настя терпіла бичування; виступили нові рани в формі прямовисних і поземих смуг, що взаємно перехрещувалися. Це в тій екстазі Ангел сказав до Насті: „За кілька днів твоя одежа, хочби як павутинка, ще буде вражати твоє тіло“. Потім Настя молилася: „О, Ісусе, Царю неба і землі, збери все терпіння нашого народу і дай мені, я перетерплю і піду до Тебе... Потіш наших мізерних і опущених пастирів (священиків), щоби багато овець привели до Тебе“. (Треба звернути увагу на те, що Настя, як сільська служниця, сама зі себе, ніяк не могла би так скваліфікувати духовенства.)

Потім Настя стала говорити: „Дуже далеко (мабуть у Франції один із наших робітників — так Настя по екстазі про це говорила) розлучується душа від тіла, а не може Тебе прийняти...“ Голос Ангела (устами Насті): „Проси душі Насті, нехай тобі може“. Коли Настя перебирає на себе вмирання, то зправила буває такий апель до її душі. Потім Настя стала говорити: „Я беру все на себе, о, Спасителю, рятуй душу, бо не хоче слухати моєї просьби, не хоче Тебе прийняти, а я не можу їй допомогти. О, Ісусе, Маріє, Йосифе, допоможіть, допоможіть, нехай я віддам за неї душу, а вона нехай лишиться, роздумає і збудить свій жаль. О, Ісусе, Маріє, Йосифе, вам віддаю душу і своє тіло...“

Присутні черниці стали голосно відмовляти молитви за вмираючих, а Настя те саме разом з ними відмовляла (голосно). Це тривало більше ніж п'ять хвилин. Потім Настя: „Ісусе, рятуй ту душу! О, душе, бийся

враз зі мною в бідні груди! Ісусе, помилуй її!“ Тут Настя попала в справжню смертельну агонію. Стала харкотіти, лице їй збіліло, пальці на руках скорчилися на мервецький лад. Черниці просили мене, щоб я дав розрешення. Настя дійсно вмирала перед нами. Я перший раз у житті таке бачив; на основі оповідання черниць, що Настя вже раз так умирала, я мав надію, що вона також по цій смерті знову оживе, але я не мав певности на 100% і побоювався: ануж Настя тепер дійсно умре? Черниці далі молилися за вмираючих, а я тихо дав розрешення — для всякої певности: тій особі, котра дійсно вмирає. Настя вмерла — лежала перед нами як справжній мерлець, з восковим лицем, з непорядковано розверненими руками, з покорченими пальцями. Коли вона наслідує Христову смерть, то ніколи не харкотить, ані не має покорчених пальців. Тоді всі її рухи й форми тіла зберігають гідність. Містична смерть Насті за якусь іншу людину робить на присутніх найсильніше вражіння. По кількох хвилинах Настя тихо промовила: „Ісусе, дякую Тобі сердечно, що Ти потішив ту душу, дякую Тобі за розрешення. І тій особі дякую, що дала розрешення“. І збудилася, але приголомшена і не така весела, як по звичайних екстазах. Цілий той процес містичного вмирання тривав коло пів години.

Могло би здаватися, що це тільки якісь такі жахливі галюцинації Насті. Але та спроможність, що Настя реально перебирає на себе чужі недуги, свідчить також про те, що вона може перебрати на себе й чуже вмирання.

* * *

Колиб Настя знала назви місцевостей, куди вона духом ходить, і прізвища людей, яким помагає, то її

функція виступила би з релігійної сфери та перейшла би до сфери чистої науки, де все можна з усіх боків стверджувати. Релігія тим відзначається, що її предмети завжди сповиті тайною. Думаю, що саме задля цієї вимоги також звязок Насті з Тересою Neumann сповитий тайною (Тереса про нього не знає і не може ствердити його також від себе). Але предмети релігії не можуть бути в цілості закриті тайною, бо колиб були так закриті, то ми не могли би мати ніякої певності в справах релігії.

Як ми бачили, в дуже численних випадках незвичайні Настині переживання можна ствердити також із другого боку. Це зправила буває там, де входять у гру особи, знайомі Насті. А деколи це вдається задля спеціальних обставин (як з тим парубком з Нагачева). Одного разу в жовтні, коли Настя була в Млинах, зголосилася до неї душа одного хлопця з Красного, рідного Настиного села; цей хлопець мав коло 13 років (живого його Настя не знала); він задля якогось непорозуміння з батьком повісився на зовсім низькій ялинці під лісом, і просив, щоб Настя молилася за його душу. Коли Настя по виході з яворівського шпиталю поїхала до Красного й розповіла про того хлопця, в Красному признали, що дійсно був такий випадок; прикликали матір того хлопця, а вона все потвердила, що Настя сказала.

Стигматизовані особи в живіших зносинах з другим світом, ніж ми, звичайні люди. Певно тому злий дух сильніше наступає на них (це взагалі відоме з життя святих). Деяким стигматизованим злий дух дуже докучав і навіть мучив їх, як нпр. Христину von Stommeln (XIII—XIV в.) та Гемму Galgani. Тересу Neumann він деколи спокушує (підсуває їй, що її терпіння не мають ніякого значіння, що вона може позбутися їх, тільки щоб сказала „не хочу“).

А нашій Насті злий дух деколи перебиває молитву, раз навіть вирвав їй вервицю з рук. Іншим разом підмовляє її: „Чому ти мала би йти до сповіди? ти не маєш ніякого гріха!“ Це він деколи говорить так голосно, що Настя оглядається, думаючи, що це якась людина за нею так говорить.

Як уже знаємо, Настя серцем відчуває години. Крім того, коли вона душею поза тілом, відчуває, де схід, де захід, південь і північ. Ці спроможности певно їй дані у звязку з екстеріоризацією душі, щоб могла орієнтуватися в часі та просторі. А дар хо-дження духом по світі і ясновидючости певно їй на те даний, щоб могла помагати вмираючим та не-дужим.

Настя каже, що вона таким способом впливає на душу іншої людини, що „пускає проміння“ на її серце. Проміння пускає серцем. Це проміння, коли Настя хоче, може стати видиме (як у випадку з моєю дружиною). „Пускати проміння“ може Настя й поза екстазою. На св. Андрея Настя ходила по городі в монастирі з Марією Сютрик. І сказала до Марії: „Нині іменини Митрополита, не можу до нього піти, щоб йому зложити побажання, пішлю йому проміння“. По хвилині Настя бачила два світлі про-промені, що повище монастирського будинку пішли в напрямі міста, а Марія бачила, начеб над будинком упав штучний огонь.

Я не сумніваюся, що це Настине „проміння“ це „скондензоване“ (згущене) випромінювання її душі. Це випромінювання особливе сильне в екстазах. Настя сама каже, що в часі екстази „бореться“ з душами присутніх осіб (і тому не хоче, щоби при її екстазі було багато людей, бо тоді екстаза для неї тяжча). Певно, що вона змагається засимілювати чужі душі зі своєю власною. Відти й те походить, що

справах, що не мають звязку з її місією, як стигматички.

Настя також поза екстазом відчуває моральний і релігійний стан душі тих осіб, що її відвідують. Коли хтось приходить до неї з якоюсь важнішою справою, то вона це телепатично відчуває, і нераз не хоче вийти до тої особи, оправдуючи себе: „вона хоче того й того, а я не можу зробити“. Кілька разів наперед (ясновидючим способом) Настя „бачила“ чужі для неї особи, що до неї щойно мали прийти. Перед Настею годі щонебудь укрити, що до неї відноситься. Вона знала про кожний лист, який писали до нас із Млинів чи з Красного в її справі. Ще листа не було, а вона нам заповідала, що йде лист від цього чи того. І знала навіть зміст листів — особливо, коли лист був більше дражливий для неї (натягання між Млинами і Львовом задля Насті, на жаль, ще й дотепер не перевелось). Настя також відчуває, в якім краю часописи пишуть про неї.

Коли священники правлять за неї Службу Божу, то вона це відчуває (але не завжди). Одного дня сказала нам, що вона духом була на Службі Божій, яку правив за неї один священник в одному місті „десь тут на заході, куди їдеться до Франції“. І описала нам того священника. Я саме мав у кишені лист від одного священника, якого вигляд і місце перебування вповні годилися з описом Насті (в листі цей священник писав про Настю). Я подав лист Насті, вона кинула оком на нього, подивилася на підпис і сказала: „Той сам“. Це був о. Й. П. з Др. Але треба знати, що Настя телепатично відчуває тільки тоді, коли вона в „совокупленні“ духа; колиж нпр. з іншими розмовляє, то мусить звертати увагу на розмову. Якщо священники хочуть, щоб Настя виразно відчула Службу Божу, яку правлять за неї, та

щоб сполучилася з ними своєю молитвою, то треба їй подати реченець (так само це й у Тереси Neumann).

Настя твердить, що вона нераз присутна рівночасно на двох Службах Божих: на одній у монастирській каплиці, на другій десь у місті.

Про ясновидючість загал людей має хибні поняття, начеб усе передбачене чи відкрите ясновидючим способом було подиктоване якимсь духом, що „все знає“. Та воно не так — і в Насті не так. Настя переважно „вичуває“ з душ (навіть дуже далеких людей) їх постанови й розположення, і на основі цього передсказує, що буде. Нпр. одній черниці, що старалася про паспорт до Франції, Настя сказала, що не дістане паспорту і не поїде. Десь по трьох місяцях та черниця таки дістала паспорт і поїхала. Це деякі брали як „атут“ проти Насті, що ніби її передсказання не здійснилося. Але це немудре пояснювання справи. Настя добре „вичула“ тодішній стан справи, а що справа була залежна від людей, то їх воля пізніше могла змінитися, отже й справа пішла інакше. Інший приклад: ще в грудні 1935 р. і в січні 1936 р. Настя говорила (поза екстазою), що між Німеччиною і Францією „ладиться війна на весні“. Вона вже тоді „вичувала“ той стан, що тепер у березні настав, коли Німці обсадили військом свою неутральну частину Надренії.

Очевидно, Настя дуже легко може помилятися в своїх інтерпретаціях своїх „вичуть“. Раз вона сказала про мене: „Отець прийшов до монастиря і вступив до каплиці“. Вдійсности я не вступав до каплиці, тільки молився по дорозі, ідучи до монастиря (монастир лежить уже за містом). Настя це „вичула“, а в своїй фантазії додала, що я ніби вступив до каплиці (каплиця і молитва це поняття зв'язані зі собою).

Думаю, що до місії такого стигматичного типу, як Настя, належить не пророча ясновидючість, але якраз „вичування“, щоби спішити з поміччю там, де треба, і бути наче громозводом для чужих терпінь.

Також у своїх екстатичних молитвах та говореннях Настя деколи „вичуває“ цілі фрази з душі інших осіб і бере їх як свої. Це так само бувало і в тих стигматичок та візіонерок, що ясновидючим способом описували життя Ісуса Христа або викладали його науку. Неодну річ вони „вичули“ з душ інших людей і подавали її як свою, при чому нераз помилялися (беручи суб'єктивне за об'єктивне).

Але крім тих „вичуть“ бувають у Настиних передсказаннях і такі, що їх годі пояснити „вичуттям“, як нпр. про той град в околиці Млинів. Або ось такий приклад: У неділю 12 січня 1936 р. Настя в Млинах в екстазі сказала, ще приїде по неї авто і забере її „просто з церкви“. Це так і сталося на наш Новий Рік (14 січня). Але того ніхто не міг передбачити (отже це не було ні навіть „*ens mentis*“). Авто поїхало по Настю зі Львова аж пополудні о 2 год., хоч був плян, щоб їхало вже о 9 годині рано, Настя була на вечірні, авто від хати Вачків поїхало під церкву і забрало Настю „просто з церкви“. Настя взагалі не мала відомости, що по неї має авто поїхати.

Настя відріжняє правдиві моці від неправдивих таким способом, що в екстазі правдиві поцілує (каже, що вони „пахнуть“), а від неправдивих відвертається, не дозволяє, щоб ними диткнути її уст (байдужі речі можна приложити до її уст, але вона їх не поцілує). Так само вона відріжняє посвячені речі від непосвячених. Цей спосіб вона сама нам подала. Раз Настя відріжнила непосвячений хрест навіть поза екстазою. С. Софронія дала їй поцілувати новий (щойно купле-

ний) хрест. Настя поцілувала його, але зараз відсунула його від себе й додала: „Чому Мати дає мені цілувати непосвячений хрест?“ С. Софронія відповіла їй: „Хрест святий, хоч і непосвячений“. — „Так“, відповіла Настя, „але він переходив через різні руки, а я це відчую“.

* * *

Треба впрямно згадати, що Настя завдяки стигматизації не стала святою у церковному значінні. Вона сама це дуже добре розуміє і не раз людям говорила: „Я не свята, тільки хочу бути святою — святі в небі“. Насті залишилася повна людська природа, зі свобідною волею, фантазіями та спокусами. Як кожна інша людина, так і Настя мусить змагатися, щоб гідно донести свій хрест до кінця. Отже до Насті так треба відноситися, як до кожної іншої чесної й побожної людини. А що її хрест дуже тяжкий, то треба за неї молитися, спомагати її молитвами, щоб вона назавсіди залишилася славою Христа й нашого народу.

Певно, що непроглядні тисячі людей хотіли би бачити Настю і приїхали би до неї. Та це неможливе. Настя весь час мусіла би тільки показуватися людям, а що вона терпляча людина, то замучили би її на смерть. Часті відвідини перешкодили би її побожне життя, отже змарнували би дар, який їй Бог дав.

З цих причин нікого не допускається до Насті (хіба тільки виїмково в наукових цілях).

XIII

МОЇ ПЕРЕКОНАННЯ

Завважую, що по часописах були подані деякі події з життя Насті невірно й поплутано. Я всі

події докладно перевірів; вони такі, як я їх тут описав.

Дуже добре розумію, що для людини, яка наскрізь перейнята „чуттям буденности“, чудесні факти з життя Насті Волошин будуть наче неймовірна казка. Такому навіть стигматичні рани будуть здаватися неможливими, бо це дійсно неприродне, щоб рани на тілі якоїсь людини наслідували рани розп'ятого й бичованого Христа. Перша „критична“ думка, яка тут насунеться скептикові (такому, що сумнівається), як це вже з досвіду знаємо, буде така: що ніби Настині рани штучно роблені. Але кого цей сумнів буде непокоїти, той нехай живо уявить собі той „шлях іспиту“, що його Настя Волошин досі перейшла (село, шпиталі, монастир). Якщо хтось думає, що цей довгий „шлях іспиту“ можна перейти обманюванням, то нехай сам спробує перейти його таким способом. Не тільки проста сільська дівчина, як Настя, але ніякий світовий обманець не міг би перейти того „шляху іспиту“ обманюванням. Зрештою маємо також фізіологічний критерій, що Настині рани не можуть бути штучно зроблені. Від того, що лікарі брали з руки Насті кров до аналізу, на руці зробився великий синяк. Це значить, що Настине тіло від часу стигматизації таке, що штучні проколання та дряпання мусіли би спричинити гангрену. Тому й дуже доцільна та директива, дана Насті в екстазі, щоб вона не носила при собі нічого такого, від чого могла би скалічитися.

Всі ми самовидці можемо присягнути, що Настині рани повстають „самі з себе“. Ті рани, що на наших очах повставали на Настиному тілі, свідчать нам понад усякий сумнів ясно, що так само мусіли повстати також ті Настині рани, котрих ми не бачили в тому часі, коли вони повстали. І взагалі одне дивне

в Настиному житті свідчить про друге дивне — цеж така система явищ. Стигматичні Настині рани, її ясновидючість, перебирання на себе чужих недуг і т. ін. свідчать про правдивість її дивних „апортів“ (що зрештою стверджене віродостойними свідками також під присягою).

Таким способом ми безвихідно змушені признати правдивість усіх тих неймовірних фактів, що їх я зібрав у цій книжці. Якжеж їх пояснити? Лікарі висуювають думку, що ніби ці факти виросли й далі виростають на „патологічному тлі“. Ніби це в Насті якась така нервова чи духовна недуга. Але ми вже в книжці опрокинули цю думку.

Я дійшов ось до таких переконань:

1) Настя цілком певно є справжньою стигматичкою. Між стигматизованими вона відзначається дарунками — „апортами“, незвичайно сильним містичним бичуванням, дуже розвиненою екстеріоризацією душі та перебиранням на себе чужих недуг і терпінь.

Містичним бичуванням відзначалися: Олена Brum-sin (XIII в.), Катерина Ricci (XVI в.), Архангела Targ-dera (XVI—XVII в.) і ін. Звертаємо увагу на те, що Настя відчувала бичування вже 9 і 16 червня 1935 р., коли ще не мала екстаз, ані стигматичних ран.

Про багатьох стигматизованих записано, що вони духом ходили по світі, але тільки деякі з них тим відзначалися, як нпр. св. Лідвіна та А. К. Emmerich. Духом ходили по світі також деякі нестигматизовані святі (т. зв. більокація святих). Настя ходить духом по світі день у день, а має про це ясну свідомість і докладно вміє описати, що тоді з нею діється. Мені здається, що під тим поглядом вона унікат, бо інші не могли відрізнити свого духового ходження по світі від сну — або може це вина

їх біографів, що не могли визнатися в тому дивному психічному процесі (ясніше світло кинула на цей процес новітня метапсихологія).

2) Причина Настиної стигматизації цілком певно духова, а не тілесна (зверніть увагу хочби тільки на те одне, що Настині стигматичні рани були згори заповіджені). Та духова причина, як ми бачили, своєю інтелігенцією перевищує Настину інтелігенцію. Так само причина всякої справжньої стигматизації мусить бути духова.

3) Я всіми способами старався пояснити собі стигматизацію „природно“, але чого інші не могли доконати, і я не міг. Скільки разів я зачав від „природи“, завсіди льогікою фактів був приневолений доходити аж до „надприроди“. Медіумізм тут також безрадний, хіба щоб прийняти якийсь окремий „релігійний медіумізм“, котрому, послідовно, треба би приписати всі релігійні пророцтва й чуда. Притім треба мати на увазі, що чуда діються тільки на релігійному полі. Чому? Я не вмію цього інакше пояснити собі, як тільки так, що тут людська душа входить у звязок із надприродним чинником. Отже „релігійний медіумізм“, колиб ми його прийняли, назад привів би нас до наших релігійних понять, а саме: що в релігійному житті людини діє надприродний чинник. На цій основі я прийшов до переконання, що причина справжньої стигматизації мусить бути надприродна. Отже також причина Настиної стигматизації мусить бути надприродна.

Завважую, що я це говорю не в імени Церкви, тільки як приватна людина, що шукає правди. В католицькій Церкві взагалі нема обовязку вірити в „приватні обявлення“ (що не містяться в св. Письмі).

4) Хоч причина стигматизації надприродна, то не треба уявляти собі, начеб усі стигматизаційні

явища були надприродні. Надприродна причина стигматизації розв'язує різні таємні (скриті, зв'язані) сили людської душі, і переважно саме вони виконують стигматизаційні явища (як нпр. ясновидючість, ходження духом по світі і т. ін.), а надприродна причина залишається „за сценою“. При всьому тому треба дуже обережно пояснювати факти, бо наші поняття про „надприроду“ переважно наївні і шаблонні. Без тої обережності легко можна би соблазнитися чиодним стигматизаційним явищем. Сам Христос сказав про себе: „І блажен, хто не соблазниться мною“; а Ап. Павло каже про Христа, що він „для Жидів — соблазн“. Взагалі всі атеїсти (безбожники) це ті, що „соблазнилися Богом“, бо по їхньому мудруванні, колиб Бог був, майже все в світі повинно би бути інакше. Та це вивернений лад думання, бо це ми з божих творів маємо вчитися божої правди, а не щоб ми Богові диктували, який він має бути. Це взагалі відноситься до всіх надприродних чинників, отже також до стигматизаційних явищ.

5) У католицькій теології дотепер нема пояснення: яке значіння треба приписувати стигматизації — чи це тільки символічні, декораційні „Христові рани й терпіння“, чи може реальні? Я набрав такого переконання, що це справжні, реальні Христові рани й терпіння. Це перш за все на основі того факту, що стигматизовані особи переймають на себе чужі недуги й терпіння в реальній формі. Але й різні інші явища в стигматизованих найкраще годяться саме з таким поглядом. Стигматизовані й самі мають таку свідомість, що їхні „Христові терпіння“ це дійсні Христові терпіння. Раз Настя звірилась мені, що вона не раз пригадується над такою, для неї неясною, квестією: „Як це, що Христос уже раз терпів, а тут (Настя думала про свої „Христові терпіння“) знову терпить?“

На основі погляду св. Ап. Павла, що Христова Церква це містичне тіло Христове, властиво всі ми, Христові вірні, беремо участь у Христовому організмі (зверніть увагу перш за все на св. Причастя Христового тіла і крови). Христос між нами далі живе. Отже коли стиґматизовані можуть переймати на себе терпіння інших людей, то чому не могли би перейняти на себе Христових ран і терпінь? Христос терпів як чоловік, а не як Бог, і хоче, щоб ми продовжували та доповняли його терпіння. Ап. Павло каже: „Я тепер радуюся в терпіннях за вас і доповнюю те в моєму тілі, чого недостає терпінням Христа за його тіло, котрим є Церква“. Якби стиґматичні рани й терпіння були тільки символічні, отже меншезначні, то це було би загадкою, чому стиґматизація так пізно з'явилася в Церкві. Колиж приймемо, що стиґматизація це участь у реальних Христових ранах та терпіннях, то зрозуміємо, що зі сторони людей треба було незвичайно великого, святого змагання, щоб така форма сполуки з Христом стала дійсністю. І коли вона вже раз стала дійсністю, то на своєму ґрунті (в західній Церкві), наче новосотворена квітка, щораз далі поширювалася, аж ось на Насті Волошин перейшла вже й до східної Церкви.

Якщо б стиґматизація мала тільки символічне значіння, то скриті стиґматичні рани були би тільки суб'єктивним уроєнням, без усякого поважного значіння. Колиж стиґматизації припишемо реальну участь у Христових ранах та терпіннях, то тоді легко зрозуміємо, що стиґматичні рани можуть бути скриті, що своєю формою і розміщенням не мусять докладно наслідувати історично дійсну форму Христових ран, бо тоді в стиґматизації головний „зміст“ (реальна участь у Христових терпіннях), а не „форма“.

Чи стиґматизовані мають повздовжну рану на

правому, чи на лівому боці грудей, чи мають рану на серці, чи ні, це неважне, але важне те, щоб вони зносили терпіння від Христової рани в боці. Дуже характеристичне для Настиної стигматизації, що Настя мала проминаючу повздовжню рану також на правому боці грудей, що на правому рамени мала велику хрестну рану, а потім рану начеб від бичування, що на руках спершу мала такий уклад ран, як колиб цвях входив у долоню, та що ноги в екстазах укладає і так, як колиб Христові ноги були прибиті до хреста одним цвяхом, і так, як колиб були прибиті двома цвяхами. З тих фактів видно, що Настина стигматизація хоче здійснити всі можливі основні стигматизаційні форми.

6) Мені здається, що стигматизація рівняється фізичній смерті людини. Ми бачили, що стигматизовані особи, коли діставали стигматизацію, це відчували, начеб умирали. Настя вже на два роки перед стигматизацією мала таке прочуття, що в Млинах помре, і сказала це Марії Сютрик. Не вмерла в Млинах, але там дістала стигматизацію. Я думаю, що Настя саме свою майбутню стигматизацію прочувала як смерть.

Зрештою в тому є логіка, бо Христові рани й терпіння це смертельні рани й терпіння. Що стигматизовані особи й далі живуть, це вже не завдяки природі, але надприроді. Звичайна людина з такими ранами й терпіннями (рани на серці!) не жила би ні одної години. Саме тому стигматизовані особи можуть так легко і так часто виходити духом з тіла (як Настя), можуть зовсім не їсти, а жити і т. ін.

На всякий випадок стигматизація це велике свідоцтво для Христа Спасителя.

XIV

ДОПОВНЕННЯ

В останніх двох тижнях, від 18 березня, нагромадилося в житті Насті дуже багато несподіваних і критичних явищ. Докладніше опишу їх у другій частині, що появиться під заголовком: Пояснення стигматизаційних явищ Насті Волошин.

Тут згадаю тільки деякі з тих найновіших явищ, щоб викінчити образ Настиної стигматизації.

Явище містичного бичування виступило на Насті в неділю 22 березня, в четвер 26 березня і, по заповідженні Ангела, останній раз має виступити в неділю 29 березня (так і сталося).

Отже Настя мала екстази з містичним бичуванням впродовж шістьох тижнів (від мясопустної неділі до 5-ої неділі великого посту).

В понеділок 23 березня і вівторок Настя вже мала чисті екстази „зі середини“, себто з характеристичними судорогами рамен, як це буває в розп'ятої людини. В понеділок відновилися їй рани на долонях та на долішньому боці стіп. На вівторок Ангел заповів, що рани на ногах і руках пробуються наскрізь. Але в вівторок відновилися тільки рани на ногах. Ангел сказав (голосно устами Насті), що від пробиття ран на руках звільняє Настю, бо тіло слабе й не видержало би. Притім Ангел описав болі, що їх Настя зносить, коли їй рани „пробиваються наскрізь“. Я питав про це Настю, коли вона мала „вільну хвилину“, а потім в екстазі Ангел сам від себе описав ці болі: Жили прориваються, кости розсуваються, ціле тіло в судорогах, повстає така горячка, що звичайна людина від неї вмить померла би.

В суботу 21 березня я запитав Ангела, чи правильний мій здогад, що Настині рани побільшаються

в страстному тижні, а тепер вони тому поменшилися, бо Христос ще не мав ран від цвяхів, коли його бичовано (цей мій погляд я висказав уже 1 березня на викладі про Настю в Стрий). На це Ангел відповів, що рани в страстнім тижні будуть великі, і подиктував, що з Настею буде діятись у страстному тижні, день за днем. Я собі тоді уявляв, що Настині рани нараз побільшаться або в велику середу, або велику п'ятницю. Та сталось несподіване, що від понеділка 23 березня Настині рани стали поступово рости, а бичування поступово переводиться.

Як з цього видно, та вища інтелігенція, що кермує Настиними ранами, має свої власні пляни, незалежні ні від якої людини (не вичитує їх із людських душ).

Настині рани „від цвяхів“ були найменші саме в понеділок 23 березня. На долонях і на долішньому боці стіп зовсім їх не було видно, а на горішньому боці рук і ніг була тільки рожева плівка величини сочевиці.

В вівторок 24 березня вийшло з ран на ногах багато крові. Черниці боялися, щоби постіль не поплямилася, і намовляли Настю, щоби приложити звогчену вату на рани. Настя спершу не похочувала, але потім піддалася просьбам. Коли вату знято з ран і коли вже рани засохли (вони засихають дуже скоро), Настя знову попала в екстазу, а Ангел сказав, що ця кров має засихати на тілі, як це було в Христа; тому рани ще раз отворяться. Дійсно, на наших очах рани знову стали кровавити, кров поплила по ногах і засохла на них.

У середу 25 березня Настя мала екстазу без терпінь (це була вже друга середа з черги без терпінь). Екстази з терпіннями Настя мала в четвер і п'ятницю, кровавила рана на грудях.

У неділю 22 березня, коли я вернув від Насті до хати, я думав про те, що треба би Ангела раз запитати: відки походить Настин хрестик — „апорт“. Але я не мав певности, чи Ангел схоче на це відповісти. Я вже на своєму місці сказав, що хрестика з такою формою в Галичині нема в уживанні. Дві букви в написі на ньому помилені: замість Н є И, а замість Ц є латинське C. З цього я заключував, що він зроблений десь у латинському середовищі, де робітник не знав нашого церковного письма. В понеділок 23 березня, коли Настя вже скінчила „терпіння“, а ще була в екстазі, Ангел сам від себе відозвався до мене ось такими словами (я тоді ані не думав про Настин хрестик, ані не бачив його, бо він був схований під одежею Насті):

„Достойна особа, цей хрестик тяженький, що завис на її грудях, походить із далекої західної сторони. Він перейшов через велику воду, крізь високий воздух. Божа Мати, Цариця неба і землі, сама вибрала його і їй передала. Це не від мене, а від Спасителя і його Пресвятої Матері“.

Присутні черниці остовпіли, та я успокоїв їх, що це відповідь для мене. Ангел потвердив, що Настин хрестик дійсно походить з Америки. Я мав ще одне питання щодо того хрестика і попросив Ангела, чи можу його поставити. Ангел згодився. Це моє питання було ось таке: Чи той хрестик взятий природно, чи він подвоєний, як про це читаємо у св. Письмі?

Ангел відповів: „Він подвоєний—і то не тільки раз, але кілька разів“. Настя, коли збудилася, дивувалася, що я поставив таке питання, і сказала, що хрестик „потроєний“, бо на ньому „три хрести“. Значить, вона не зрозуміла ані питання, ані відповіді.

Мука й олива вдови в Сарепті Сидонській, на слово пророка Ілії, щораз помножувалися (по-

двоювалися); подібно хліби й риби, котрими Ісус Христос нагодував 5000 людей на пустині. На цій основі я собі думав, що також Настині дарунки „апорти“ таким самим способом божою силою „сотворені“ (щоби властитель не потерпів шкоди): деь був їх природний оригінал, а з нього божя сила „витагнула“ другий, такий самий предмет (зрештою подібний процес мені відомий також із медіюмістичної літератури). Ангел потвердив цей мій здогад. А що він сказав, що Настин хрестик кілька разів „подвоєний“, то мабуть тому, щоб у ньому залишилося якнайменше людського. В п'ятницю 27 березня Ангел те саме сказав про всі Настині „апорти“ і потвердив, що Настя, як 11-літня дитина, дістала вервицю від Преч. Діви на знак, що колись дістане „Христові терпіння“.

В неділю 22 березня Ангел, коли Настя була в екстазі, забрав з її шиї ланцюжок з медаликом, що його Настя була дістала від Богородиці у львівському шпиталі. Це він нам зараз сказав і заповів, що Божя Мати, замість цього „обсудженого божого дару“, дасть Насті новий ланцюжок з медаликом. У четвер заповів, що це станеться в п'ятницю 27 березня. Так дійсно і сталося. Притім були присутні чотири черниці, я і о. Стефан Рудь, духовник Духовної Семинарії, якого я „ad hoc“ запросив. Передача ланцюжка з медаликом була ще більше тріумфальна, ніж передача хрестика. Та це опишу в другій частині.

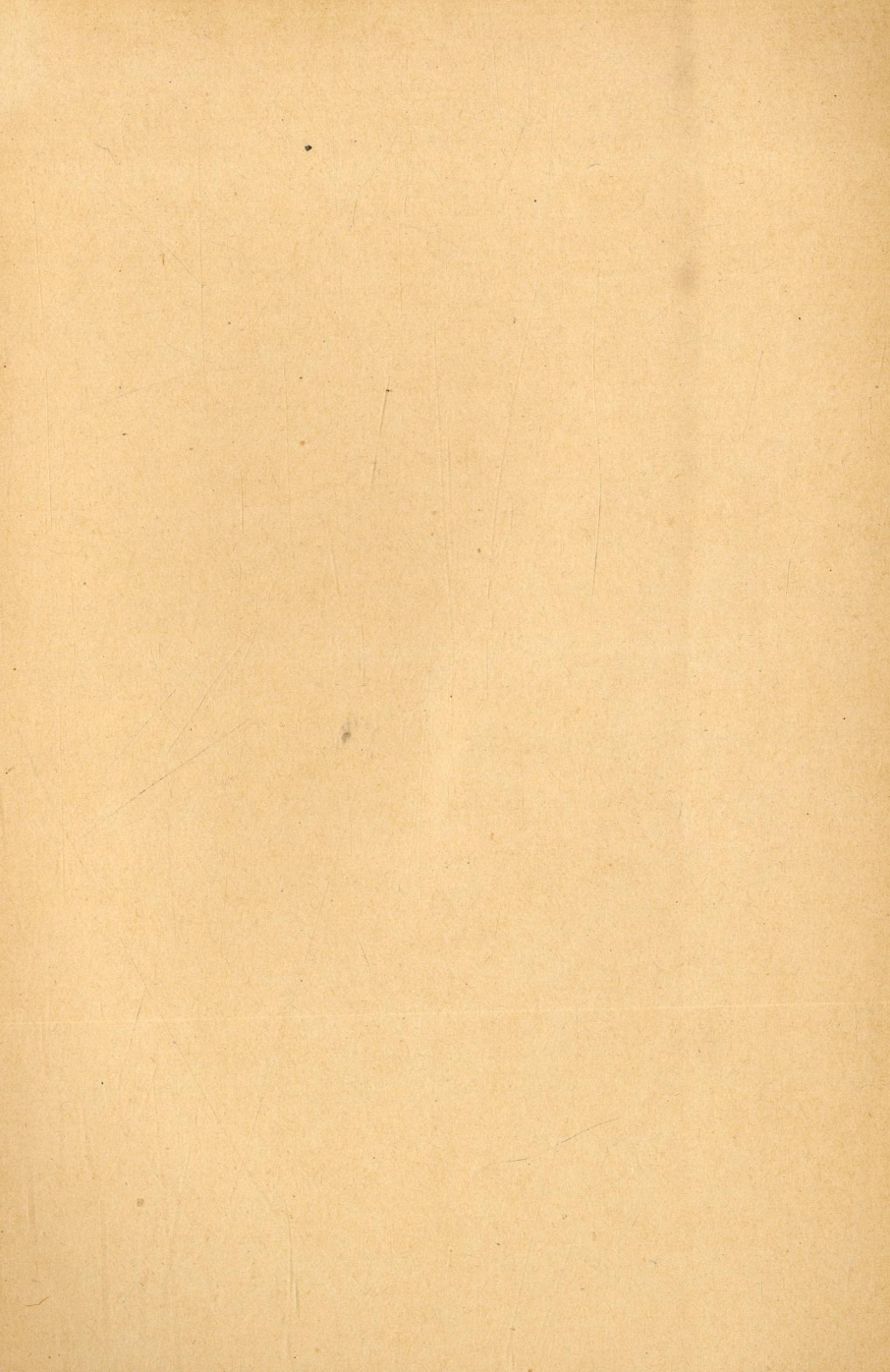
Таким способом потверджені всі „апорти“, що їх Настя дістала в Млинах та у львівському шпиталі.

КІНЕЦЬ ПЕРШОЇ ЧАСТИНИ

З М І С Т

I	Як я пізнав Настю	1— 8
II	„Знак, котрому будуть противитися“ . .	8— 13
III	В монастирі	13— 23
IV	Знову в Млинах	23— 28
V	Характер Насті	28— 44
VI	Початки стигматизації	44— 59
VII	Зв'язок із Тересою Neumann	59— 66
VIII	Верхівя стигматизації	66— 83
IX	На крилах екстаз	83— 93
X	Під обсервацією лікарів	93—101
XI	Закінчення стигматизації	101—115
XII	В Христовій службі	115—129
XIII	Мої переконання	129—135
XIV	Доповнення	135—139

Фотографії, на котрих Настя, зробив Михайло Шалабавка;
інші — Богдан Семків.

4р. 20к. (1986)

2912
РД

НАСТЯ ВОЛОШИН ДІВЧИНА ЗІ СТИГМАМИ

ПЕРША ЧАСТИНА

ІСТОРІЯ СТИГМАТИЗАЦІЇ

НАПИСАВ

О. ДР. Г. КОСТЕЛЬНИК

Л Ї В І В

1 9 3 6